

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

MAGISTRSKO DELO

Darja Malogorski

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

MAGISTRSKO DELO

**Analiza davčnega dolga v Sloveniji in primerjava z nekaterimi
evropskimi državami**

Ljubljana, november 2007

Darja Malogorski

IZJAVA

Študentka Darja Malogorski izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Mitje Čoka in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 7.11.2007

Podpis: _____

KAZALO

1. UVOD.....	2
1.1. PROBLEMATIKA IN NAMEN MAGISTRSKEGA DELA.....	2
1.2. CILJ MAGISTRSKEGA DELA.....	4
1.3. METODE DE LA.....	4
1.4. STRUKTURA POGLAVIJ.....	4
2. DAVČNA UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE (DURS).....	5
2.1. NALOGE DURS-A.....	5
2.2. STRUKTURA DURS-A.....	6
2.2.1. Generalni davčni urad.....	6
2.2.2. Davčni uradi.....	7
2.2.3. Posebni davčni urad.....	7
3. AGENCIJA RS ZA JAVNOPRAVNE EVIDENCE IN STORITVE (AJ PES).....	8
3.1. REGISTER NEPOSESTNIH ZASTAVNIH PRAVIC (RZPP).....	9
4. UPRAVA RS ZA JAVNA PLAČILA (UJP).....	11
5. POJEM DOLGA.....	11
5.1. DAVČNI DOLG.....	11
5.2. MERJENJE DAVČNE VRZELI IN DAVČNI DOLG V SLOVENIJI.....	13
5.3. DAVČNA UTAJA.....	18
6. DAVČNA KULTURA IN KODEKS ETIKE DAVČNIH USLUŽBENCEV.....	20
6.1. DAVČNA KULTURA.....	20
6.1.1. Različni pogledi.....	20
6.1.2. Opredelitev davčne kulture.....	21
6.2. KODEKS ETIKE DAVČNIH USLUŽBENCEV.....	22
7. PLAČILNA DISCIPLINA V SLOVENIJI.....	23
7.1. UGLED DURS-a.....	23
7.2. ODNOS SLOVENCEV DO DAVKOV.....	26
8. DAVČNA IZVRŠBA.....	26
8.1. SKLEP O IZVRŠBI.....	27
8.2. ODLOG IN USTAVITEV DAVČNE IZVRŠBE.....	28
8.3. MOŽNOST PRITOŽBE.....	28
8.4. NAČINI DAVČNE IZVRŠBE.....	29
8.4.1. Davčna izvršba na dolžnikove denarne prejemke, denarna sredstva in na dolžnikove denarne terjatve.....	30
8.4.2. Davčna izvršba na premičnine.....	30
8.4.3. Posebna oblika davčne izvršbe na dolžnikovo nepremično premoženje in delež družbenika v družbi ter iz premoženjskih pravic.....	32
8.4.4. Davčna izvršba na vrednostne papirje.....	33
8.5. DAVČNA IZVRŠBA 2005.....	33
8.6. DAVČNA IZVRŠBA 2006.....	39
8.7. DAVČNI DOLG.....	44
8.7.1. Inšpekcijski nadzor.....	49
8.7.2. Preiskovalno – analitsko delo.....	52
8.8. EVROPSKI PRAVNI PROSTOR IN IZVRŠBA.....	52
8.9. PROBLEM ZAOSTANKOV PRI IZVRŠBI.....	53

8.10. IZVRŠEVANJE SKLEPOV O IZVRŠBI.....	57
8.11. VPLIV TUJEGA STEČAJA NA IZVRŠBO V SLOVENIJI	58
8.12. DAVČNI OBRAČUN IN DAVČNI DOLG TER ZAMUDNE OBRESTI.....	58
8.13. KAZENSKOPRAVNI IN PREKRŠKOVNI VIDIKI NEPLAČEVANJA DAVČNIH OBVEZNOSTI.....	59
9. IZTERJAVA DOLGA	59
9.1. MEDSEBOJNA UPRAVNA POMOČ MED DRŽAVAMI ČLANICAMI EU PRI POBIRANJU DAVŠČIN	61
9.2. MEDSEBOJNA POMOČ PRI IZMENJAVI PODATKOV IN VROČANJU DOKUMENTOV MED ČLANICAMI EU ZA NEPOSREDNE DAVKE IN DAVKE NA ZAVAROVALNE PREMIJE	62
9.3. IZMENJAVA PODATKOV MED ČLANICAMI EU	63
9.4. IZVAJANJE MEDNARODNIH POGODB O IZOGIBANJU DVOJNEGA OBDAVČEVANJA	63
9.5. POOBLASTILO ZA PODZAKONSKI AKT.....	63
10. FINSKA	64
11. IRSKA IN VELIKA BRITANIJA	66
12. ORGANIZACIJA ZA GOSPODARSKO SODELOVANJE IN RAZVOJ (OECD)	68
12.1. RAZISKAVA OECD – OKTOBER 2006	69
12.1.1. Pravice in obveznosti davčnih zavezancev ter standardi storitev	70
12.1.2. Prekrški in kazni.....	72
12.1.3. Davčni prihodki in davčni dolg.....	76
13. SKLEP.....	80
14. LITERATURA IN VIRI	82

1. UVOD

Republika Slovenija zbira javne prihodke zlasti ob pomoči davčnega sistema. Svoje finančne interese država varuje tudi z razmeroma razvejanim sistemom davčnih prekrškov in s kaznivima dejanjema zatajitve finančnih obveznosti in delno tudi tihotapstva.

1.1. PROBLEMATIKA IN NAMEN MAGISTRSKEGA DELA

Davčni dolg je pojav, ki je prisoten povsod in ne bo nikoli dokončno odpravljen. Najboljši način, da se izognemo davčnim dolgovom je, da davke plačujemo pravočasno in da tudi napovedi vlagamo pravočasno. Metode merjenja so različne, vendar pa neplačevanje davkov lahko v določeni meri ocenimo tudi na podlagi kontrolnih podatkov davčnega organa in rezultatov davčnega inšpiciranja. Za lažje razumevanje je v nalogi opredeljena tudi kratka opredelitev nalog in strukture DURS-a, AJPES-a in UJP-a, treh državnih institucij, ki se ukvarjajo z evidentiranjem in/ali izterjavo dolga.

V Sloveniji poteka zbiranje javnih prihodkov zlasti preko davčnega sistema. Zagotavljanje kakovostnih storitev za davčne zavezance je eno izmed temeljnih načel poslovanja DURS-a in obenem tudi temeljni element pri promociji prostovoljnega izpolnjevanja davčnih obveznosti. Le-to se bo spodbujalo tudi s poenostavitvijo davčnih postopkov, ki naj bi postali bolj prilagojeni potrebam in pričakovanjem davčnih zavezancev. Ena ključnih nalog DURS-a je doseči najvišjo možno stopnjo pravočasnega plačevanja davkov in prispevkov. V skladu s tem bo DURS nadaljeval delo na področju zmanjševanja davčnih dolgov in pri tem ustrezno uporabljal sredstva prisile, ki so na voljo. Bistvenega pomena za ohranjanje zaupanja davčnih zavezancev do davčne uprave je njeno nepristransko in učinkovito delo v primerih davčnih utaj in goljufij. Pri tem pa je potrebno tudi sodelovanje z organi kazenskega pregona, s policijo in tožilstvom.

Davčni dolg nam pove, kolikšen del evidentiranih zapadlih terjatev ni bil poravnani in se bo v prihodnje ali poplačal ali dokončno odpisal. Izterjava davčnega dolga je odvisna predvsem od prizadevnosti davčne službe in sodišč.

O slovenskem davčnem dolgu govorimo ponavadi kot o dolgu, ki ga vodi DURS. Od celotne vsote ločimo aktivni in zabilančni dolg, ki vključuje terjatve do zavezancev, pri katerih je DURS že izčrpal vse možnosti izterjave, ki so v njegovi pristojnosti. Del zabilančnega dolga je torej neizterljiv.

Najpogosteje uporabljen kazalec davčnega utajejanja v posamezni državi je stopnja neprijavljanja davkov oz. neplačevanja davčnih obveznosti. Kazalec, ki kaže to stopnjo, je

davčna vrzel, ki predstavlja razliko med vrednostjo davčnih prihodkov, ki bi jih davčna služba morala zbrati, in vrednostjo dejansko pobranih davčnih prihodkov.

V večini držav na svetu so davčne administracije najšibkejše pri oblikovanju uspešnih in učinkovitih programov davčnega nadzora. Izkušnje kažejo, da dosegajo države z dobrim programom nadzora najmanjše stopnje davčne vrzeli. Davčni nadzor mora pokriti širok krog zavezancev, ki opravljajo različne dejavnosti. Poglavitni problem na tem področju je nesorazmeren delež davčnih inšpektorjev v davčnih administracijah.

V magistrskem delu je podana tudi opredelitev davčne kulture in predstavljeni so različni pogledi na ta pojav, ki se navezuje tudi na plačilno disciplino v Sloveniji. Doslej je bilo namreč slišati veliko kritik na račun delovanja slovenske davčne uprave, ki se nanašajo predvsem na učinkovitost DURS-a pri pobiranju davkov in reševanja pritožb davčnih zavezancev. V nadaljevanju je na podlagi raziskave prikazano, kakšen ugled ima DURS v poslovnih in široki javnosti.

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati davčne izvršbe v Sloveniji, in sicer:

- znesek plačila dolga na podlagi obvestil o neplačanem davku in telefonskih pozivov;
- izterjani dolg v postopkih davčne izvršbe;
- uspešnost davčne izvršbe po vrstah obveznosti itd.

Sledi poglavje o izterjavi dolga. Mednarodno sodelovanje je izredno pomemben element uspešnega davčnega postopka. Sodelovanje z davčnimi upravami v drugih državah, predvsem v obliki izmenjave informacij, je bistvenega pomena pri nadzornih in preiskovalnih aktivnostih. V nalogi je predstavljena tudi raziskava, ki jo je OECD izvedla oktobra 2006. Raziskava obravnava številne države, članice OECD in tudi nekatere nečlanice. Med državami obstajajo mnoge razlike glede ureditve davčnih sistemov, kar vpliva na učinkovitost in uspešnost delovanja teh sistemov. Predstavljene so pomembnejše razlike. Iz raziskave so povzeta predvsem tista poglavja, ki se nanašajo na tematiko davčnega dolga, sankcioniranje neizpolnjevanja zakonskih določb, odstotek posameznega davka v BDP in davčni dolg po posameznih letih.

Kot primerjava s Slovenijo so podrobneje predstavljene Finska, Irska in Velika Britanija ter problematika davčnega dolga v teh državah. Namen naloge je bil narediti primerjavo z več evropskimi državami, kar pa je zaradi težavnosti dostopa do podatkov v zvezi z davčnim dolgom ter med seboj neprimerljivih podatkov težko izvedljivo.

1.2. CILJ MAGISTRSKEGA DELA

Temeljni in glavni cilj magistrskega dela je s teoretično in empirično raziskovalnim pristopom priti do ugotovitve, kakšen problem v Sloveniji predstavlja davčni dolg, kakšna je plačilna disciplina v Sloveniji ter ali Slovenija odstopa glede na primerjane države.

1.3. METODE DELA

Izdelava magistrskega dela temelji na metodah znanstvenega raziskovanja. Teoretični del je zasnovan na večjem številu metod znanstvenega raziskovanja. Izhodišče bo proučevanje teoretičnih podlag in opredelitve dolga. V empiričnem delu naloge bosta uporabljeni metodi kvalitativne in kvantitativne analize. Naloga bo vsebovala veliko grafičnih in tabelarnih prikazov.

Pri izdelavi magistrske naloge bomo uporabili literaturo domačih in tujih avtorjev, dela objavljena v knjigah, člankih in prispevkih s področja davčnega dolga. Poleg tega bomo preučili tudi vire po posameznih državah in poročila davčnih služb v posameznih evropskih državah. Ob tem je namen preučiti in ustrezno vključiti tudi raziskavo OECD iz leta 2006. Poleg strokovne literature bomo v magistrsko delo vključili tudi lastna znanja pridobljena med študijem in znanja pridobljena v praksi.

1.4. STRUKTURA POGLAVIJ

Magistrsko delo je sestavljeno iz 14-ih poglavij, ki so nadalje razčlenjena na podpoglavja. V uvodnem poglavju bomo predstavili izhodišča in opredelili načrt raziskave.

Naslednja tri poglavja bodo zajemala kratek opis državnih institucij, ki se približje srečujejo s problematiko davčnega dolga, njihove pristojnosti in naloge. V petem poglavju bo natančneje opredeljen pojem dolga. Zraven tega pa bo poglavje obsegalo tudi opredelitev davčne vrzeli, utaje. Šesto in sedmo poglavje bosta namenjena opredelitvi davčne kulture v povezavi s plačilno disciplino v Sloveniji. V tem kontekstu bodo predstavljene tudi glavne ugotovitve raziskave o ugledu DURS-a v poslovni in široki javnosti. Sledi osmo poglavje, ki je namenjeno davčni izvršbi, in sicer bo opisan postopek davčne izvršbe ter težave, s katerimi se najpogosteje srečujejo pristojne institucije. V sklopu tega poglavja bodo predstavljene tudi ugotovitve o davčni izvršbi v letu 2005 in 2006. Deveto poglavje bo namenjeno izterjavi dolga. V okviru tega poglavja bo zajeta medsebojna pomoč med državami članicami EU in način, kako poteka izmenjava podatkov med temi državami. V nadaljevanju bo podrobneje predstavljena problematika davčnega dolga na Finskem, Irskem in v Veliki Britaniji. Na podlagi tega bodo predstavljene tudi morebitne podobnosti oz. razlike s Slovenijo. Podane

bodo tudi ugotovitve raziskave, ki jo je konec leta 2006 izvedla OECD, in sicer bodo predstavljene značilnosti davčnih služb v posameznih državah, kazni za neizpolnjevanje davčnih obveznosti, delež davkov v BDP in davčni dolg po posameznih obdobjih.

Struktura poglavij je prilagojena osnovnemu cilju magistrskega dela, upošteva problematiko in namen dela. Delo bomo zaključili s sklepnimi ugotovitvami in predlogi za nadaljnje rešitve.

2. DAVČNA UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE (DURS)

Naloge davčne službe izvaja Davčna uprava RS (v nadaljevanju: DURS) kot organ v sestavi Ministrstva za finance. Davčna uprava organizira, vodi in upravlja davčni register. Njeno poslanstvo je, da davčnim zavezancem zagotavlja storitve najvišje kakovosti ter jim pomaga pri izpolnjevanju njihovih davčnih obveznosti (www.durs.gov.si, 22.11.2006).

Zakon o davčni službi (v nadaljevanju: ZDS-1) ureja naloge in organizacijo davčne službe in davčni register.

2.1. NALOGE DURS-A

Naloge davčne službe so opredeljene v 3. členu ZDS-1, in sicer med naloge DURS-a sodijo:

- pobiranje davkov in drugih obveznih dajatev;
- opravljanje nadzora nad zakonitostjo, pravilnostjo in pravočasnostjo izpolnjevanja davčnih obveznosti;
- preprečevanje in odkrivanje davčnih prekrškov ter drugih kaznivih dejanj;
- prisilna izterjava denarnih terjatev države in samoupravnih lokalnih skupnosti;
- izvajanje predpisov Evropske skupnosti in mednarodnih pogodb;
- sodelovanje z mednarodnimi organizacijami in strokovnimi združenji s področja davkov;
- proučevanje in analiziranje delovanja davčnega sistema in ukrepov davčne politike ter dajanje pobud za reševanje zadev s tega področja;
- opravljanje drugih nalog, določenih z zakonom ali predpisom (Zakon o davčni službi, 2007).

4. člen ZDS navaja, da davčna uprava pojasnjuje zavezancem njihove pravice in obveznosti ter pravočasno in na primeren način obvešča javnost o spremembah na področju davkov. Davčna uprava javno objavi letno poročilo o izvajanju nalog. Poročilo mora vsebovati zneske pobranih davkov, stroške davčne uprave, nastale pri pobiranju davkov in oceno stanja izvajanja sistema (Zakon o davčni službi, 2007).

Davčna uprava je zadolžena za pobiranje davkov in prispevkov za socialno varnost. Ti pobrani davki predstavljajo prihodek državnega proračuna, proračuna Skupnosti in proračunov lokalnih skupnosti, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (Zakon o davčni službi, 2007).

V **Poslovni strategiji DURS-a za obdobje 2005 – 2008** je kot eden temeljnih strateških ciljev določena *najvišja možna stopnja izpolnjevanja davčnih obveznosti*, in sicer je cilj krepiti kulturo, znotraj katere je izpolnjevanje davčnih obveznosti pravilo. Na eni strani si bo DURS prizadeval spodbujati prostovoljno izpolnjevanje davčnih obveznosti, predvsem z neprestanim izboljševanjem storitev za davčne zavezance in s poenostavitvijo davčnih postopkov, na drugi strani pa bo dosledno, učinkovito in nepristransko uporabljal vsa zakonita sredstva prisile. Zagotavljanje kakovostnih storitev za davčne zavezance pomeni temeljno načelo poslovanja DURS-a in hkrati središčno točko promocije prostovoljnega izpolnjevanja davčnih obveznosti, kar bo DURS spodbujal tudi s poenostavitvijo davčnih postopkov, ki bodo prilagojeni potrebam in pričakovanjem davčnih zavezancev. Na tak način si DURS prizadeva zmanjševati davčne dolgove. Poleg tega pa bo moral tudi nepristransko in učinkovito ukrepati ob davčnih utajah in goljufijah (Poslovna strategija za obdobje 2005 – 2008, 2005).

2.2. STRUKTURA DURS-A

Davčno upravo sestavljajo **Generalni davčni urad** in **davčni uradi**. Davčni uradi so organizacijske enote davčne uprave, namenjene za opravljanje nalog davčne službe na določenem območju ali za določeno področje dela. Izpostave in referati so teritorialne organizacijske enote davčnih uradov. Sedež davčne uprave je v Ljubljani (Zakon o davčni službi, 2007).

Davčno upravo vodi generalni direktor, ki obenem vodi tudi Generalni davčni urad. Generalni direktor je za svoje delo odgovoren ministru za finance. Generalni direktor ima lahko dva namestnika, ki mu pomagata pri vodenju (www.durs.gov.si, 22. 11. 2006)

2.2.1. Generalni davčni urad

12. člen ZDS opredeljuje **naloge** Generalnega davčnega urada, in sicer:

- organizira in usmerja delo službe, spremlja in proučuje njen razvoj ter ustrezno ukrepa za njeno pravilno delovanje;
- organizira delo davčnih uradov;
- nadzira delo davčnih uradov;
- zagotavlja enotno izvajanje predpisov s področja obdavčevanja in drugih predpisov z delovnega področja službe;
- organizira in skrbi za enotno izvajanje postopkov davčnega nadzora in davčne izvršbe;

- opravlja davčne preiskave in razvija metode in tehnike preprečevanja in odkrivanja davčnih prekrškov;
- odloča v upravnem postopku na prvi stopnji;
- vzpostavi, organizira, vzdržuje in vodi davčni register;
- zbira, obdeluje, hrani, daje na razpolago in razkriva podatke s področja dela službe;
- predlaga obliko in vsebino obrazcev s področja dela službe;
- skrbi za izvajanje predpisov Skupnosti, sodeluje in izmenjuje podatke z organi Skupnosti in pristojnimi organi držav članic EU;
- skrbi za izvajanje mednarodnih pogodb;
- opravlja druge naloge v skladu z zakoni in predpisi (Zakon o davčni službi, 2007).

2.2.2. Davčni uradi

Davčni urad opravlja naslednje **naloge**:

- odmero davkov in davčno izvršbo odmerjenih davkov;
- davčni nadzor in postopke davčne izvršbe;
- vodi davčne evidence;
- neposredno izvaja naloge davčnih preiskav¹;
- odloča o davčnem postopku na prvi stopnji;
- izvaja postopke davčne izvršbe;
- izvaja vračila preveč plačanih davkov in pripadajočih obresti;
- odloča v postopku o davčnih prekrških;
- opravlja naloge v zvezi z vzdrževanjem davčnega registra;
- opravlja druge naloge, določene s tem zakonom in drugimi predpisi (Zakon o davčni službi, 2007).

Davčni urad vodi direktor. Direktor izdaja pravne akte in opravlja druge naloge, določene z zakonom. Direktor odloča o davčnem postopku na prvi stopnji. Za svoje delo in delo davčnega urada je odgovoren generalnemu direktorju. (www.durs.gov.si, 22. 11. 2006).

2.2.3. Posebni davčni urad

Posebni davčni urad opravlja **naloge** davčnega urada za:

---

¹ Davčna preiskava pomeni izvajanje dejanj in ukrepov po tem zakonu in zakonu, ki ureja davčni postopek, v primeru, ko so podani razlogi za sum, da je bilo storjeno dejanje, ki krši predpise o obdavčevanju. Dejanja in ukrepi davčne preiskave se izvajajo z namenom preprečevanja, preiskovanja in odkrivanja kršitev predpisov o obdavčenju. Davčna preiskava se lahko uvede tudi zaradi izvajanja dejanj in ukrepov za zagotovitev medsebojne pomoči organom Skupnosti, držav članic EU in tretjih držav (Zakon o davčni službi, 2007).

- banke;
- hranilnice;
- zavarovalnice;
- družbe, ki prirejajo trajne klasične igre na srečo in posebne igre na srečo ter družbe, ki prirejajo posebne igre na srečo v igralnih salonih;
- borze;
- borznoposredniške družbe;
- investicijske družbe;
- družbe za upravljanje;
- pokojninske družbe in
- klirinško depotne družbe.

Posebni davčni urad opravlja naloge davčnega urada tudi za gospodarske družbe, katerih skupni prihodki so v preteklem davčnem letu preseгли 33,38 milijonov EUR (www.durs.gov.si, 22. 11. 2006).

3. AGENCIJA RS ZA JAVNOPRAVNE EVIDENCE IN STORITVE (AJPES)

Temeljne **naloge** Agencije RS za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju: AJPES) so:

- zbiranje, obdelovanje in posredovanje oz. objavljanje letnih poročil poslovnih subjektov;
- izvajanje statističnih in drugih raziskovanj (med drugim tudi o pravnih osebah z dospelimi neporavnanimi obveznostmi);
- vodenje registrov in evidenc podatkov;
- izdelovanje informacij o boniteti poslovanja posameznih poslovnih subjektov iz Slovenije, Hrvaške, Makedonije ter iz Srbije;
- izvajanje večstranskega pobotanja obveznosti in terjatev med poslovnimi subjekti v državi (<http://www.ajpes.si>, 17. 02. 2007).

Pomembna naloga s področja letnih poročil je objava letnih poročil družb in podjetnikov na spletnem portalu AJPES. V letu 2005 je AJPES postala prekrškovni organ. Začela je voditi in odločati v postopkih o prekrških zoper poslovne subjekte, ki AJPES niso predložili letnih poročil. Pri izpeljavi svojih nalog si AJPES prizadeva za uresničitev dolgoročnega cilja: zagotoviti želi zbiranje in posredovanje podatkov o vseh poslovnih subjektih v državi na enem mestu oz. z enega mesta, in to z uporabo najsodobnejše informacijske tehnologije (<http://www.ajpes.si>, 17. 2. 2007).

AJPES posluje v 13 organizacijskih enotah v vseh večjih mestih po Sloveniji. Široka mreža organizacijskih enot omogoča AJPES in poslovnim subjektom učinkovito medsebojno sodelovanje, s tem pa tudi hitro prilagajanje AJPES potrebam poslovnih subjektov oz. novim razmeram (<http://www.ajpes.si>, 17. 2. 2007).

3.1. REGISTER NEPOSESTNIH ZASTAVNIH PRAVIC (RZPP)

S 1. 7. 2004 je AJPES vzpostavila register neposestnih zastavnih pravic in zarubljenih premoženj (v nadaljevanju: RZPP). Od tega dne se lahko na zahtevo notarjev, izvršiteljev in drugih organov, med katerimi je tudi DURS, zagotovi vpis v register, vodi se zbirka listin, na podlagi katerih se zagotavlja vpis, in zagotavlja vpogled v podatke registra (Davčni bilten, 2005, str. 4).

V register se vpisujejo premoženja, na katerih je notarsko urejena zastavna pravica ali pa so zarubljena po izvršiteljih ali davčnih izterjevalcih. V register se vpisujejo naslednje premoženja: motorna in tirna vozila, motorna kolesa in prikolice, oprema, zaloge, živali in premoženja, vpisane v referenčnih registrih (Davčni bilten, 2005, str. 4).

AJPES mora ob vpisu motornih vozil, pri katerih je obvezna registracija, o opravljenem vpisu v register obvestiti tudi Ministrstvo za notranje zadeve, upravno enoto, pri kateri je vozilo vpisano v register, da se tudi v njihovem registru evidentira zastavna pravica oz. opravljeni rubež. Na podlagi teh vpisov kupci rabljenih motornih vozil pred nakupom vozila lahko pridobijo informacijo o morebitni zastavi takšnega vozila in se tako izognejo tveganju, da bodo ostali brez vozila, če bi prodajalčev upnik uveljavil svojo pravico na prodanem zastavljenem vozilu (Davčni bilten, 2005, str. 4).

DURS je leta 2005 na svojih spletnih straneh začel objavljati javno prodajo zarubljenih premoženj (javnih dražb), ki jih drugače še vedno objavlja vsaj na oglasnih deskah davčnih uradov, in jih uvrstil v naslednje skupine: prevozna sredstva, delovna sredstva in oprema, trgovsko blago, drugo premoženje, vrednostni papirji. Z objavo javnih dražb se razvije poceni in učinkovit servis v interesu državljanov in DURS-a, ki omogoča prost in preprost dostop do podatkov in informacij oz. dostop do podatkov javnega sektorja brez omejevanja državljanov v geografskem smislu (Davčni bilten, 2005, str. 5).

Glavni namen objav dražb je večji iztržek oz. višje poplačilo dolga, ki ga imajo dolžniki do države oz. predlagateljev izvršbe. Na podlagi rubežev premoženja je bilo v letu 2004 plačanega manj kot 20 % dolga. To pomeni, da je v tem primeru več kot 100 % manj poravnane davka kakor pri drugih oblikah rubeža, na primer pri rubežu na dolžnikova denarna sredstva. Z objavami javnih dražb in s prodajo zarubljenih premoženj DURS pričakuje večjo obveščenost javnosti in s tem večje število potencialnih in navzočih dražiteljev na javni

dražbi. Poleg višjega poplačila dolga, ki na eni strani zmanjšuje dolg dolžnika do posameznega upnika, se pričakuje večja učinkovitost izvršbe. Še večja učinkovitost izvršbe pa bi tako vplivala na bolj smotno in ekonomično vedenje davčnih zavezancev z vidika stroškov, ki se skoraj v celoti prevalijo na davčnega dolžnika. Z večjo osveščenostjo davčnega dolžnika, z večjo transparentnostjo davčne izvršbe in predvsem z bolj prepoznavnim postopkom davčne izvršbe se pričakuje več prostovoljnega plačila davka (Davčni bilten, 2005, str. 5).

V zvezi z razkritjem podatkov po pravnomočnosti so določeni enotni pogoji za razkritje podatkov o davčnem dolgu zavezanca, ki na dan vložitve zahteve presega 4000 EUR: davčni postopek v zvezi z izvršilnim naslovom, iz katerega izhaja dolg, mora biti pravnomočno končan ali pa dolg izhaja iz obračuna davka; oseba, ki zahteva informacijo, mora navesti konkretnega zavezanca za davek in izkazati poslovni interes. Če ti pogoji niso izpolnjeni, se zahteva zavrne (izda se zavrnilna odločba) (Davčni bilten, 2006, str. 14,15).

RZPP vsakomur omogoča, da se enostavno, zanesljivo in brez velikih stroškov seznanijo z (ne)obstojem neposestne zastavne pravice na premičnini. RZPP predstavlja javno in centralno vodeno informatizirano bazo podatkov. Vpisi imajo konstitutivni učinek, kar pomeni da zastavne pravice nastanejo z vpisom v register (<http://www.ajpes.si>, 17. 2. 2007).

AJPES izvaja raznovrstna statistična raziskovanja, določena v letnih in srednjeročnih programih statističnih raziskovanj. Najobsežnejše in najzahtevnejše statistično raziskovanje je zbiranje, obdelovanje, objavljajanje in posredovanje podatkov iz letnih poročil poslovnih subjektov. Zbrani podatki iz letnih poročil poslovnih subjektov se uporabljajo za:

- namene izračunavanja makroekonomskih agregatov;
- namene izdelave makroekonomskih analiz;
- druge analitično-raziskovalne namene.

Vrste raziskav:

- statistična raziskovanja o prejemkih na račune in o izdatkih z računov pravnih oseb;
- statistično raziskovanje o plačilih za investicije (temelji na dveh virih podatkov: na podatkih statističnega raziskovanja o prejemkih in o izdatkih pravnih oseb ter na podatkih o plačilih za investicije iz investicijskih kreditov bank in hranilnic);
- statistično raziskovanje o plačah;
- statistično raziskovanje o dospelih neporavnanih obveznostih pravnih oseb (podlaga so podatki, ki jih AJPES predlagajo izvajalci plačilnega prometa) (<http://www.ajpes.si>, 17. 2. 2007).

4. UPRAVA RS ZA JAVNA PLAČILA (UJP)

Z Zakonom o plačilnem prometu je bila 20. 4. 2002 ustanovljena Uprava Republike Slovenije za javna plačila (v nadaljevanju: UJP) kot organ v sestavi Ministrstva za finance. Z njeno ustanovitvijo so bili postavljeni temelji za vzpostavitev novega sistema za opravljanje plačilnega prometa za proračunske uporabnike (<http://www.ujp.gov.si>, 17. 2. 2007; Zakon o plačilnem prometu, 2006).

Na podlagi 74. člena Zakona o plačilnem prometu, UJP opravlja naslednje **naloge** za potrebe evidentiranja in izvajanja javnofinančnih tokov v okviru enotnega zakladniškega sistema:

- vodi register neposrednih oz. posrednih uporabnikov državnega oz. občinskih proračunov;
  - vodi račune neposrednih in posrednih uporabnikov državnega in občinskih proračunov;
  - zagotavlja podatke in informacije o javnofinančnih vplačilih in izplačilih;
  - zagotavlja podatke o plačilih davkov, prispevkov, carin in drugih dajatev, ki jih davčna oz. carinska uprava pobirata oz. izterjujeta;
  - opravlja storitve plačilnega agenta za Ministrstvo za finance;
  - prodaja, razdeljuje, zamenjuje in odkupuje upravne in sodne koleke;
  - izdaja, vrača in uničuje tobačne znamke ter
  - opravlja druge naloge določene z zakonom oz. drugimi predpisi
- (<http://www.ujp.gov.si>, 17. 2. 2007).

Poslanstvo UJP je v izvajanju in evidentiranju javnofinančnih tokov v okviru enotnega zakladniškega sistema. Uporabniki storitev UJP so neposredni in posredni proračunski uporabniki državnega in občinskih proračunov (<http://www.ujp.gov.si>, 17. 2. 2007).

Dolg neposrednih uporabnikov državnega proračuna RS sestavljajo krediti in vrednostni papirji. RS se lahko zadolži le na podlagi zakona. Na velikost dolga RS pa vpliva več dejavnikov, npr. prevzem dolga nekdanje SFRJ v procesu sukcesije, program sanacije bančnega in realnega sektorja, financiranje posebnih razvojnih programov, prevzemi dolga subjektov javnega sektorja in drugo (Čok, 2006, str. 77).

5. POJEM DOLGA

Slovar slovenskega knjižnega jezika **dolg** opredeljuje kot nekaj, »kar mora kdo vrniti, poravnati, zlasti v denarju« (SSKJ, 1994, str. 154).

5.1. DAVČNI DOLG

O slovenskem davčnem dolgu govorimo ponavadi kot o dolgu, ki ga vodi DURS.

Le del dolga je izterljiv, saj je njegova izterjava odvisna ne le od davčne službe, ampak tudi od hitrosti sodnih postopkov in od tega, ali so ga dolžniki sploh sposobni poravnati. Del dolga je torej neizterljiv, DURS na njegovo izterjavo ne more vplivati, saj je ta v pristojnosti sodišč.

Zakon o davčnem postopku (v nadaljevanju: ZDavP) govori o odpisu, delnem odpisu, odlogu in obročnem plačilu davka ter **neizterljivosti davka** v členih od 101 do 110. Za čas, ko je davčnemu zavezancu odloženo plačilo davka oz. dovoljeno obročno plačilo, se za odloženi znesek davka oz. neplačane davke (vključno z zamudnimi obrestmi) zaračunavajo obresti po slovenski medbančni obrestni meri.

V plačilo dospelih davkov, po posameznih vrstah, ki na dan 31. 12. ne preseže 1 EUR, se odpiše po uradni dolžnosti (odpis se opravi 15. 2. za preteklo leto). Davčni organ odpiše davek, ki ga v postopku stečaja ni bilo mogoče izterjati, davčni zavezanec pa je s stečajem prenehal obstajati. Davek oz. del davka se odpiše tudi v naslednjih primerih:

- če je davčni zavezanec – fizična oseba umrl in ni zapustil nobenega premoženja, iz katerega bi se lahko davek izterjal;
- če ga ni mogoče izterjati od pravne osebe – zavezanca za davek niti iz morebiti predloženega instrumenta zavarovanja niti od njenega pravnega naslednika;
- če je pravica do izterjave oz. vračila davka zastarala;
- v drugih primerih, določenih z zakonom.

Davčni organ davek ali del davka odpiše tudi v primerih, ko odloči o neizterljivosti dolga. Davčni organ odpisani davek izbriše iz evidence, ki izkazuje terjatve do posameznega zavezanca.

Pogojno izterljiv davek se prenese v okvir evidenc davčnega organa, ki izkazujejo terjatve do posameznega zavezanca, v evidenco pogojno izterljivega davka. Davek se šteje za pogojno izterljivega, če:

- se ne more poplačati niti v postopku davčne izvršbe, pravica do izterjave pa še ni zastarala;
- se je davčni zavezanec – fizična oseba odselil neznano kam, ali ga je sodišče razglasilo za pogrešanega, ali za opravilno nesposobnega in ni pustil oz. nima nobenega premoženja, iz katerega bi se lahko davek poplačal, pravica do izterjave pa še ni zastarala;
- ni bil plačan v petih letih po poteku koledarskega leta, ko je nastala davčna obveznost oz. v petih letih po poteku koledarskega leta, do katerega je bilo plačilo davka odloženo oz. je bilo dovoljeno obročno plačilo ali je bil zadržan začet postopek davčne izvršbe, ali je bil odložen začetek davčne izvršbe (če ni nastopilo zastaranje);
- je bil pri zavezancu za davek začet postopek prisilne poravnave;
- je bil pri zavezancu za davek začet stečajni postopek;

- od dneva smrti davčnega zavezanca do dneva pravnomočnosti sklepa o dedovanju (ZDavP-2, 2006).

Davčni dolg nam torej pove, kolikšen del evidentiranih zapadlih terjatev ni bil poravnani in se bo v določenem času na podlagi različnih ukrepov ali poplačal ali dokončno odpisal. Na njegovo izterjavo vplivata predvsem ažurnost in prizadevnost davčne službe, odvisna pa je tudi od sodišč. Uradno objavljena številka o davčnem dolgu je tudi rezultat nacionalne zakonodaje, ki določa metodologijo izračuna kazni in zamudnih obresti, vključitvi terjatev, ki so sporne in neizterljive. Na podlagi povedanega lahko zaključimo, da ima podatek o višini dolga omejeno vrednost pri ocenjevanju kakovosti davčne službe in njene učinkovitosti.

5.2. MERJENJE DAVČNE VRZELI IN DAVČNI DOLG V SLOVENIJI

Najpogosteje uporabljen kazalec davčnega utajevanja v posamezni državi je stopnja neprijavljanja davkov oz. neplačevanje davčnih obveznosti (Silvani, Baer, 1997, str. 4). Kazalec, ki kaže to stopnjo je davčna vrzel, torej razlika med vrednostjo davčnih prihodkov, ki bi jih davčna uprava morala zbrati, in vrednostjo dejansko pobranih davčnih prihodkov (Klun, 2002, str. 365).

Med neplačane davke uvrščamo davčno utajo, neplačane, vendar odmerjene davke, premalo plačane davke zaradi nepoznavanja zakonodaje in še druge oblike. Čim manjša je davčna vrzel, manjše so neenakosti med davčnimi zavezanci, ki pravočasno in pravilno izpolnjujejo svoje davčne obveznosti (Klun, 2002, str. 365).

»**Davčna vrzel** ali razkorak med potencialnimi in dejansko pobranimi prihodki kot kazalec ni enak izračunu ocen davčnega utajevanja, ki so posledica sive ekonomije. Po navadi gre za oceno premalo plačanih davkov iz dejanske davčne osnove, ki je običajno višja od prijavljene. Poglavitni element davčnega razkoraka obdavčitve posameznikov je prijavljanje nižje osnove od dejanske. Manjši delež zavzemajo previsoke olajšave in odhodki, premalo plačan davek in neprijavljene obveznosti. Med nižje prijavljenimi obveznostmi prevladujejo dohodki iz kmetijstva za nelastnike posestev, dohodki iz partnerstev malih podjetij in šele na tretjem mestu so dohodki neformalnih ponudnikov« (Cox, 1984, str. 285 v Klun, 2002, str. 366).

»**Tanzi, Pellechio** (1995) in **Silvani** (1992) so opredelili štiri vrste davčnih vrzeli:

- razlika med potencialnim številom zavezancev in registriranim številom;
- razlika med številom zavezancev, ki ne prijavljajo svojih davčnih obveznosti in številom zavezancev, ki bi jih morali prijavljati;
- razlika med prijavljeno in obračunano davčno obveznostjo ter vplačanimi dejanskimi zneski;

- razlika med celotno davčno obveznostjo posameznega zavezanca in prijavljeno obveznostjo.«

Long in Burnham (1990, str. 747) opozarjata, da »merjenje davčne vrzeli kot take ne pove dosti o tem, koliko te davčne vrzeli je dejansko možno pobrati. Po njunih besedah 100 USD davčne vrzeli dejansko pomeni 67,2 USD, ki bi jih davčna uprava lahko pobrala. Razlika nastane, ker davčna uprava v praksi vedno pobere manjšo vrednost, kot je obračunana, poleg tega se ta vrednost dodatno zmanjša zaradi različnih ugodno rešenih pritožb, del primanjkljaja pa izhaja iz dejstva, da je nekatere osnove težko določiti.«

Osnovna pomanjkljivost računanja davčnih vrzeli je, da se opirajo na registrirane podatke. Kljub tej pomanjkljivosti so poskušali oceniti dve vrsti davčnih vrzeli v Sloveniji v letu 2000. Davčna vrzel 1 pomeni primerjavo med načrtovanimi in realiziranimi davčnimi prihodki po posamezni skupini davkov v odstotkih. Davčna uprava načrtuje davčne prihodke z upoštevanjem nekaterih makroekonomskih kazalcev in rezultatov inšpiciranja glede na gibanje v preteklih letih. Davčna vrzel 2 pa predstavlja vrzel med realiziranimi davčnimi prihodki in ugotovljenimi dodatnimi obveznostmi pri inšpekcijskih pregledih. Tudi ta vrzel je prikazana v odstotkih, in sicer kot razmerje med dodatno ugotovljenimi obveznostmi in prihodki posameznega davka (Klun, 2002, str. 369).

Pozitivna vrzel 1 pomeni, da je bil plan za določen odstotek presežen. Pri primerjavi z davčno verzelo 2 ugotovimo, da je vrzel tudi sicer najnižja pri davkih, ki izhajajo iz dohodka fizičnih oseb (giblje se okrog 1 %). Podobne stopnje vrzeli za te davke ugotavljajo vse davčne uprave (Klun, 2002, str. 370).

Po izsledkih raziskave represivni ukrepi niso dovolj strogi. Glede odnosa prebivalcev do davčne utaje, meni 65 % prebivalcev v Sloveniji, da davčna utaja ni opravičljiva (Kraft, 1998, str. 274). Najnižji odstotek je na Hrvaškem, kjer samo 37 % prebivalcev meni, da davčna utaja ni opravičljiva. Sklepamo lahko, da Slovenci kljub slabi oceni učinkovitosti pri odkrivanju utaj še vedno menimo, da davčna utaja ni moralno dejanje (Klun, 2002, str. 371).

»Večina držav v svetu se pogosto srečuje s takšnim problemom, saj so davčne uprave najšibkejše ravno pri oblikovanju uspešnih in učinkovitih programov davčnega nadzora. Izkušnje kažejo, da dosegajo države z dobrim programom nadzora najmanjše stopnje davčne vrzeli. Davčni nadzor mora pokriti širok krog zavezancev, ki opravljajo različne dejavnosti. Poglavitni problem na tem področju je nesorazmeren delež davčnih inšpektorjev v davčnih upravah. Po podatkih razvitih držav se je njihov delež od leta 1975 vztrajno zmanjševal, v nekaterih državah celo do 80 %« (Silvani in Baer, 1997, str. 7). Zmanjševanje števila inšpektorjev je posledica pritiskov zniževanja javne porabe. Po drugi strani se dodatni davčni prihodki ne povečujejo z enako, temveč nižjo stopnjo kot število pregledov. Delež

inšpektorjev se v večini davčnih uprav v svetu giblje med 10-15 % vseh zaposlenih v davčni upravi. V Sloveniji se ta delež giblje okoli 17 %. Po predpostavkah učinkovitega nadzora bi moral biti ta delež okoli 30 % (Klun, 2002, str. 366).

»Pomemben del davčnega nadzora so **sankcije**. Visoke kazni ne pomenijo nujno željenega rezultata ali večje učinkovitosti pri izterjavi. Sankcije morajo zadostiti dvema meriloma, in sicer morajo spodbujati neplačnike, da čim hitreje poravnajo obveznosti, po drugi strani pa jih ne smejo spodbujati k uporabi legalnih poti pri zamujanju plačila.« Glede na to morajo biti kazni določene v najkrajšem možnem času, ne smejo biti previsoke, vendar višje od tržnih obrestnih mer (Klun, 2002, str. 366).

Nadzor in pregledi so potrebni v vseh skupinah zavezancev, največ pa v rizičnih. Po drugi strani pa ne smemo spodbujati samo pregledov, ki prinašajo najvišji dodatni prihodek. Možnost poravnave pomeni zmanjšanje nepotrebnih stroškov in časa v primerjavi s pregonom. V praksi pogosto prevladuje prepričanje, da davčna administracija poravnavo ponudi v primeru, ko nima dovolj dokazov. Utaje je mogoče zniževati tudi z danimi administrativnimi stroški tako, da se minimizirajo možnosti utaje (obdavčevanje pri viru, poenostavitev sistema, izmenjava informacij), zmanjšajo njene prednosti (povečevanje kazni) in pospešuje prostovoljno izpolnjevanje davčnih obveznosti (boljši odnos administracije do zavezancev). Davčni nadzor je ena izmed osnovnih funkcij delovanja davčne uprave. Danes jo izpodriva funkcija spodbujanja prostovoljnega izpolnjevanja davčnih obveznosti, kar je značilnost učinkovitega davčnega nadzora (Klun, 2002, str. 366, 367).

Pri časovni primerjavi davčnega dolga ugotovimo, da le-ta narašča. Hkrati se povečuje tudi zabilančni davčni dolg, to je dolg, pri katerem je davčna administracija izkoristila že vse pravne možnosti za njegovo izterjavo. Tako opazno povečanje davčnega dolga kaže na neučinkovito in neuspešno pobiranje premalo plačanih obveznosti zavezancev. S takim porastom je Slovenija že presegla povprečje držav članic OECD, kjer je bil povprečni dolg v letu 2000 8,4 % (Klun, 2002, str. 368). Pravne osebe z dospelimi neporavnanimi obveznostmi so prikazane v tabeli 1.

Tabela 1: Pravne osebe z dospelimi neporavnanimi obveznostmi (poročilo AJPES)

<i>Meseci</i>	<i>Število pravnih oseb z dospelimi neporavnanimi obveznostmi</i>	<i>Povprečni dnevni znesek dospelih neporavnanih obveznosti (v mio SIT)</i>
Januar 2004	2560	15716
Januar 2005	3066	22618
Januar 2006	3324	27983
Februar 2006	3225	28021
Marec 2006	3299	28019
April 2006	3361	29263
Maj 2006	3383	29254
Junij 2006	3363	29891
Julij 2006	3353	29948
Avgust 2006	3314	29851
September 2006	3408	28569
Oktober 2006	3501	29457
November 2006	3391	28473
December 2006	3317	27816

Vir: <http://www.ajpes.si>, 17.2.2007.

Kot izhaja iz tabele 2 je UJP v letu 2005 prejel v izvršitev 6.714 davčnih, sodnih in drugih izvršb, vezanih na poravnavo obveznosti. Prikazana je tudi primerjava z letom 2004.

Tabela 2: Število izvršb UJP-a za leti 2004 in 2005

	<i>Število izvršb - 2004</i>	<i>Število izvršb - 2005</i>	<i>Indeks 05/04</i>
Skupaj	6.522	6.714	103

Vir: Poslovno poročilo o delu Uprave RS za javna plačila v letu 2005 (<http://www.ujp.gov.si>, 31.1.2007).

V nadaljevanju (tabela 3) je predstavljeno število izvršb po območnih enotah UJP-a (Koper, Kranj, Krško, Ljubljana, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Postojna, Radlje ob Dravi, Slovenska Bistrica, Trbovlje in Žalec).

Tabela 3: Število izvršb UJP-a za leti 2004 in 2005 po območnih enotah

<i>Območna enota UJP</i>	<i>Število izvršb - 2004</i>	<i>Število izvršb - 2005</i>	<i>Indeks 05/04</i>
Koper	14	15	107
Kranj	37	19	51
Krško	56	59	105
Ljubljana	4.877	5.529	113
Murska Sobota	42	33	79
Nova Gorica	326	188	58
Novo mesto	355	88	25
Postojna	33	40	121
Radlje ob Dravi	15	19	127
Slovenska Bistrica	517	519	100
Trbovlje	4	2	50
Žalec	246	203	83
Skupaj	6.522	6.714	103

Vir: Poslovno poročilo o delu Uprave RS za javna plačila v letu 2005 (<http://www.ujp.gov.si>, 31.1.2007).

UJP je v letu 2005 v skladu z Zakonom o izvršbi ter Zakonom o davčnem postopku (ZDavP) vodil evidenco o vrstnem redu dospelih neporavnanih obveznosti. V tem obdobju je bilo povprečno 5 proračunskih uporabnikov blokiranih nad pet dni (v letu 2004 pa povprečno 8). Povprečni mesečni znesek blokad po posameznem plačilno nesposobnem proračunskem uporabniku je znašal okoli 30,47 tisoč EUR (v letu 2004 pa okrog 17,58 tisoč EUR). Konec

leta 2005 (31. 12. 2005) so bili 4-je blokirani podračuni proračunskih uporabnikov, skupni znesek blokad pa je znašal 76,65 tisoč EUR (<http://www.ujp.gov.si>, 31. 1. 2007).

5.3. DAVČNA UTAJA

Z davčnim utajevanjem označujemo pojav, ki izvira iz odnosa med davkoplačevalci in državo, njenimi organi, namenjenimi pobiranju davkov. V tem odnosu se davkoplačevalci zavzemajo za čim manjšo davčno obveznost, država pa želi čim boljše zavarovati davčno osnovo, ki plačuje davke. **Utaja davkov** je vsako nezakonito dejanje, kjer davkoplačevalec plača manj davka, kot bi ga sicer moral oz. ga sploh ne plača. Davkoplačevalec se skuša plačilu davčne obveznosti izogniti na nezakonit način. Utaja davkov je torej kaznivo dejanje, ki se tudi kazensko preganja (Muženič, 1999, str. 6).

Krnc (1997, str. 14) meni, da se neplačevanje davkov pojavlja kot:

- utaja davkov;
- davčno izogibanje oz. izogibanje plačilu davka oz.
- davčno optimiziranje.

V nadaljevanju **Krnc** (1997, str. 15) navaja najpogostejše oblike utaje davkov na mednarodnem področju:

- oblikovanje umetnih, izmišljenih posojil;
- prijavljanje fiktivnih odbitnih postavk in davčnih olajšav;
- zmanjševanje fakturne vrednosti izvoženega blaga;
- povečevanje fakturne vrednosti uvoženega blaga;
- prijavljanje neupravičenih stroškov;
- transferne cene;
- neprijavljanje dohodkov, zasluženih v tujini.

Chelvathurai (1990, str. 596) navaja več oblik utajevanja davkov, med katerimi so tudi:

- neprijavljanje dohodkov;
- prijavljanje prevelikih odbitnih postavk;
- zmanjševanje tržne vrednosti lastnine in premoženja;
- ponarejanje bilanc;
- umetne izgube.

Neplačevanje davkov ima dva vidika, in sicer ločimo zakonsko dovoljeno neplačevanje davkov in zakonsko nedovoljeno neplačevanje davkov (utaja). O zakonsko dovoljenem neplačevanju davkov govorimo, kadar gre za izrabo vseh zakonsko dovoljenih možnosti zmanjševanja davčnih obveznosti, ki so:

- izraba davčnih olajšav;

- nenatančne določbe zakonskih predpisov;
- neposredno zmanjšanje davčne obveznosti s spremembo dejavnosti, kraja prebivanja;
- sprememba statusa davčnega zavezanca (pripojitev družb, ločitev).

Podrobnejše opredelitve glede davčne utaje so opredeljene v zakonskih predpisih posameznih držav.

Kottke (1994, str. 470) meni, da je davčna utaja kazniva oblika davčnega odpora. Davčna utaja pogosto ostaja neodkrita. Medtem pa **Wrede** (1993, str. 18) opredeljuje davčno utajo kot dejanje, s katerim želi davčni zavezanec zmanjšati svojo davčno obveznost.

V zvezi z davčno utajo je pomembno poznati razloge za odpor, in sicer **Čokelc** (1998, str. 273) kot razloge navaja:

- višino davčne obremenitve;
- pravično porazdelitev davčne bremenitve;
- poraba sredstev, zbranih z obdavčevanjem (interesi in potrebe davčnih zavezancev);
- davčna morala (vrednote obnašanja v zvezi z obdavčenjem);
- sprememba načina obdavčenja (uvajanje novih obveznosti);
- poostreitev davčnega nadzora (stopnja davčnega nadzora je namreč tesno povezana z razvitostjo davčnega sistema, slab davčni nadzor je prisoten v nerazvitih davčnih sistemih).

Davčne utaje lahko razvrstimo po naslednjih kriterijih (**Čokelc**, 1998, str. 275):

- glede na storilca davčne utaje: fizična, pravna oseba;
- glede na vzrok: iz malomarnosti, pravno nedoločno opredeljene davčne obveznosti, iz naklepa, denarne stiske (poslovne težave);
- glede na vrsto davka: davki v ožjem pomenu (DDV, DDPO, dohodnina in drugi), carine, prispevki za socialno varnost, takse;
- glede na kazensko odgovornost: kaznivo dejanje, gospodarski prestop, prekršek;
- glede na razkritje: davčne utaje, ki so jih odkrili davčni organi, davčne utaje, ki so neodkrite;
- glede na potek: faza priprave, faza poizkusa, faza izvrševanja, faza dokončanja.

Davčna utaja predstavlja tudi temeljni razlog za razcvet sive ekonomije v zadnjih desetletjih. Teoretično državljani podpirajo davčni sistem, če so davki naklonjeni za zagotavljanje storitev, ki naj bi jih nudila država, vendar pa ni bilo nikoli dokazano, da je vrednost plačanih davkov enaka vrednosti porabljenih storitev (Glas, 1991, str. 6).

V splošnem lahko ugotovimo, da so **razlogi za povečanje davčnih utaj** v (Glas, 1991, str. 7):

- razmeroma visokih davčnih stopnjah, ki so se ves čas po 2. svetovni vojni zviševale;

- negativni percepciji pravičnosti davčnega sistema;
- percepciji sistema verjetnosti odkritja utaje in nizkih kazenskih sankcij.

Naš pravni sistem z nekaterimi nejasnostmi spodbuja davčno utajevanje in izogibanje, hkrati pa omejuje učinkovito delo davčne in carinske službe ter organov za notranje zadeve v borbi zoper plačevanje davkov (Zebec, 2002, str. 44).

Razlogov za odpor do plačevanja obveznosti je več. V Sloveniji predstavlja problem predvsem nizka stopnja davčne morale oz. občutka pripadnosti družbi, v kateri posameznik živi in dela, ter ravnanja v skladu s pravili družbe. Če bi slovenski davkoplačevalci razumeli plačevanje davkov kot neko pravično izmenjavo, da plača davke in prispevke, država pa zato poskrbi za njegovo varnost, izobraževanje, zdravstvo, bi bila njegova pripravljenost za plačilo davčnih obveznosti večja (Zebec, 2002, str. 43).

6. DAVČNA KULTURA IN KODEKS ETIKE DAVČNIH USLUŽBENCEV

6.1. DAVČNA KULTURA

6.1.1. Različni pogledi

O davčni kulturi je pisalo več skupin ekonomistov (klasiki, transformacijski ekonomisti in drugi).

Najprej predstavljamo poglede klasikov. **Schumpeter** je pred več kot 70-imi leti prvič uporabil izraz »davčna kultura« v svojem članku »Ekonomija in sociologija v davkih«, kjer je bila poudarjena evolucijska narava pojma, saj pravi, da »kot vsaka družbena institucija, vsak davek preživi obdobje svoje ekonomske in psihološke primernosti«. Tako kot v vseh družbenih institucijah, tudi v davčnem sistemu nekaj, kar ni konformistično, ne živi večno. Schumpetrovo razumevanje davčne kulture se osredotoča na njene oblikovalce, na davčne ekonomiste in davčne politike, ki ustvarjajo nacionalni sistem obdavčenja (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

Podobno je o davčni kulturi razmišljal **Spitaler**, ki mu nekateri pripisujejo iznajdbo izraza davčna kultura. Pomembno za razumno definicijo davčne kulture je Spitalerjevo videnje, da na davčni sistem vplivajo ekonomske, družbene, kulturne, zgodovinske, geografske, psihološke in druge razlike, ki prevladujejo v določeni državi in njeni družbi (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

Pausch pa razume davčno kulturo države v tesni povezavi z osebnostmi, ki določajo evolucijo davčnega sistema (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

Sledijo pogledi »transformacijskih ekonomistov«², ki menijo, da lahko za obravnavo davčne kulture vzamemo različna izhodišča, ki prihajajo iz ekonomije, od politikov, državnih uradnikov in podobno (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

Camdessusovo³ razumevanje davčne kulture se nanaša predvsem na davkoplačevalce. **Hartman** in **Hübner** sta davčno kulturo raziskovala na vmesni ravni, med davkoplačevalci in davčno službo. Menita, da se davčna kultura kaže v vedenjskih vzorcih med obema skupinama (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

Pri **IMF**-ju razumejo, tako kot **Tanzi** in **Tsibouris**, davčno kulturo določene države kot davčno zavest davkoplačevalcev. **Boss** je menil, da ni države, kjer so ljudje veseli, da lahko plačujejo davke, ampak jih kljub temu plačujejo zaradi svoje davčne kulture (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

V nadaljevanju so predstavljena mnenja drugih ekonomistov. Po mnenju **Combesta** sprememba kulture zahteva veliko časa in truda. Praksa v svetu je, da se najprej spremeni davčne zakone, nato pa se morajo drugi deli davčne kulture prilagoditi. Meni, da davčna kultura sestoji iz prostovoljnih privolitev, uveljavljanja davčne zakonodaje in složne organizacijske kulture (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

6.1.2. Opredelitev davčne kulture

Če povzamemo, lahko rečemo, da je klasično razumevanje davčne kulture določene države skoraj vedno omejeno z oblikovalci davčnega sistema. Davkoplačevalci niso razumljeni kot del davčne kulture. To pa ni mnenje vseh definicij. Novejše interpretacije pojma davčne kulture namreč govorijo izključno o davkoplačevalcih ali o komunikaciji med njimi in davčnimi upravami. Takšna definicija je tudi prestroga, saj ne upošteva evolucionjskega procesa davčnega sistema in nacionalne kulture (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

Za definicijo davčne kulture moramo upoštevati vsa navedena dejstva. Definiramo jo lahko tudi tako, da opredelimo vsak izraz posebej. Če vzamemo **davke**, moramo upoštevati celoten davčni sistem in davčno prakso, pa tudi odnos med davčnimi upravami in davkoplačevalci – na tak način dobimo edinstveno davčno kulturo določene države. Pri davčni upravi moramo upoštevati strukturo pristojnosti, in sicer razdelitev davčnih prihodkov med državno in lokalno

---

² Nekateri jih opisujejo kot prehodne oz. tranzicijske ekonomiste (<http://www.worldbank.org/html/fpd/technet/sem-sums/MAURICE.HTM>, 16.11.2006).

³ Nekdanji upravni direktor Mednarodnega denarnega sklada (IMF).

ravnjo, zakonsko sankcioniranje in obstoj interesnih skupin (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

Komponenta **kulture** je še pomembnejša, čeprav po mnenju **Geerta Hofsteda** kulture ne moremo opredeliti z nobenim znanstvenim jezikom. Razumemo jo lahko kot »kolektivno oblikovanje misli«. Podobno tudi **Panther** kulturo opredeljuje kot »naučen sistem pomenov/interpretacij, vključno z vrednotami, ki so skupne skupini ljudi«. Pričujoče opredelitve kulture imajo evolutivni značaj, saj se morajo kulturni faktorji stalno prilagajati zunanjim in notranjim vplivom. Posledično je kultura dinamičen fenomen interakcij in ne fiksni pripomoček akterjev (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

Davčna kultura, specifična za določeno državo, je na eni strani tradicija obdavčenja, na drugi strani pa pomeni interakcijo med akterji ter zajema tudi kulturne vrednote (poštenost, pravičnost, občutek dolžnosti). Zadnje ustreza davčni mentaliteti, ki jo sestavljata dve komponenti, in sicer davčna morala in davčna disciplina. **Tretter** je podal naslednjo definicijo: »Davčna mentaliteta vsebuje vse odnose in tudi vse vedenjske vzorce s strani davkoplačevalcev do davkov in države.« Izraz davčna morala se veže na pripravljenost plačevanja davkov, na občutek dolžnosti do države ali občutek za splošno javno dobro oz. skupnost. Davčna disciplina pa se nanaša na odnos davkoplačevalcev pri izpolnjevanju svojih obveznosti do davčne službe (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

Oprelitev davčne kulture: Davčna kultura države predstavlja celoto relevantnih formalnih in neformalnih institucij, ki so povezane z nacionalnim davčnim sistemom in njegovim praktičnim izvajanjem, ki sta zgodovinsko vpletena v kulturo države, vključujoč odvisnost in zveze, ki so jih povzročile njihove interakcije (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

Davčna kultura torej vsebuje celo več kot kulturo obdavčenja in kulturo plačevanja davkov. Kulturne norme in zgodovinski razvoj institucij določajo davčne zakone. S tem so določena pravila davčne igre. Pri akterjih so, poleg davkoplačevalcev, vključeni tudi politiki, davčni uslužbenci, strokovnjaki (davčni svetovalci) in akademiki. Z interakcijami se čez čas razvijejo družbene vezi in aktivnosti (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 10. 11. 2006).

6.2. KODEKS ETIKE DAVČNIH USLUŽBENCEV

Pri opravljanju nalog davčne službe se mora davčni uslužbenec v odnosih z davčnimi zavezanci ravnati po **Kodeksu etike davčnih uslužbencev**. Načela omenjenega kodeksa so naslednja: zakonitost, strokovnost, odgovornost, tajnost, nezdržljivost, enakost,

neoporečnost, pomoč, osebnost in gospodarnost. Davčni delavec je dolžan načela tega kodeksa uporabljati pri svojem delu, jih razvijati ter s svojim zglednim vedenjem k temu spodbujati tudi druge davčne delavce (www.durs.gov.si, 22. 11. 2006).

7. PLAČILNA DISCIPLINA V SLOVENIJI

Doslej je bilo slišati veliko kritik na račun delovanja slovenske davčne uprave, ki se nanašajo predvsem na učinkovitost DURS-a pri pobiranju davkov in reševanju pritožb davčnih zavezancev.

V nadaljevanju bomo na podlagi opravljene raziskave iz leta 2004 prikazali, kakšen ugled ima DURS v poslovni in široki javnosti.

Raziskava javnega mnenja, ki jo je za okoli 8 milijonov tolarjev DURS naročil pri podjetju Gral-iteo, je ugotovila, da je davčna uprava razmeroma ugledna institucija, ki pa nima pozitivne podobe v medijih. Cilj raziskave je bil, ugotoviti pomanjkljivosti in izboljšati storitve DURS-a. Anketiranci so z ocenami od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (popolnoma se strinjam) ocenjevali, kakšen je ugled DURS-a, kako sodeluje s poslovno in široko javnostjo ter kaj mora DURS storiti za izboljšanje servisa davčnim zavezancem. V raziskavi je sodelovalo 152 direktorjev, 303 računovodje, 502 samostojna podjetnika in 1003 polnoletni prebivalci Slovenije.

Pri raziskavi je bila uporabljena naslednja metodologija. Kvalitativna raziskava, ki je bila izvedena aprila 2003. Za ugotavljanje mnenja poslovne javnosti je bilo izvedenih 9 intervjujev, za široko javnost pa 2 skupinski diskusiji o oblikah sodelovanja z DURS-om, mnenju o delovanju DURS-a, opaženih spremembah v delovanju in predlogih za izboljšanje. Kvantitativna raziskava je bila izvedena aprila in maja 2003, in sicer je šlo tako pri poslovni kot široki javnosti za telefonsko anketiranje.

7.1. UGLED DURS-a

Na podlagi opravljene raziskave je bilo ugotovljeno, da velja davčna uprava med Slovenci za ugledno institucijo, česar niso pričakovali niti raziskovalci niti uprava DURS-a.

Pomembnejše ugotovitve raziskave Podoba DURS-a v poslovni in široki javnosti (Gral Iteo) so predstavljene v nadaljevanju.

Kot prikazuje tabela 4, se tako poslovna kot široka javnost s povprečno oceno 3,4 strinjata glede trditev o evidentiranju in obdelovanju podatkov. Iz tega sledi, da ima DURS dober pregled nad prihodki davčnih zavezancev, dovolj natančne in ažurne evidence o poravnanih davčnih obveznostih in primeren sistem obdelave. Prav tako se obe javnosti strinjata (poslovna

z oceno 3,3, široka pa 3,4) s trditvami o odnosu do davčnih zavezancev, torej da DURS spoštuje zaupnost podatkov o davčnih zavezancih, davčnih zavezancev ne vznemirja po nepotrebnem, vzbuja strahospoštovanje in da v okviru dane zakonodaje deluje v korist davčnih zavezancev. Iz raziskave je tudi razvidno, da zaposleni pravočasno opozorijo na napake pri izpolnjevanju davčnih obrazcev, da so zaposleni strokovnjaki, ki znajo svetovati davčnim zavezancem in so na splošno zadovoljni. Glede lastnosti zaposlenih se široka javnost strinja nekoliko bolj (3,7) kot poslovna (3,3). Tako poslovna (3,3) kot široka javnost (3,1) se glede učinkovitosti pri pobiranju davkov strinjata, da DURS dovolj hitro izdaja odločbe o odmeri davka, učinkovito pobira davke in učinkovito izterja dolgove. Obe javnosti se strinjata tudi glede nepriustranskosti, torej da se DURS strogo drži davčnih predpisov, da zaposleni niso podkupljivi, da DURS ravna strokovno pri obravnavanju davčnih zavezancev, se ne ozira na mnenja političnih strank in na enak način tolmači predpise pri vseh zavezancih v vseh situacijah. Glede organizacije dela se poslovna javnost manj strinja (2,9) kot široka (3,2) z naslednjimi trditvami, in sicer da DURS posluje na sodoben način in se v delovanju učinkovito prilagaja spreminjajoči se zakonodaji, je dobro organizirana in fleksibilna institucija, ki z davkoplačevalskim denarjem ravna racionalno.

Tabela 4: Ugled DURS-a (a)

<i>Trditve</i>	<i>Poslovna javnost</i>	<i>Široka javnost</i>
Evidentiranje in obdelovanje podatkov	3,4	3,4
Odnos do davčnih zavezancev	3,3	3,4
Lastnosti zaposlenih	3,3	3,7
Učinkovitost pri pobiranju davkov	3,3	3,1
Nepriustranskost	3,2	3,4
Organizacija dela	2,9	3,2

Legenda: 1-sploh se ne strinjam, 5-popolnoma se strinjam

Vir: Prirejeno po: Gral-iteo (2003): Podoba DURS-a v poslovni in široki javnosti.

Tabela 5 prikazuje, da poslovna javnost s povprečjem 3,2 meni, da je DURS ugledna institucija, medtem ko ima široka javnost nekoliko višje povprečje odgovorov (3,4) in prav tako meni, da je DURS ugledna institucija. Glede podobe v medijih se poslovna javnost (2,7) strinja, da je podoba DURS-a v medijih pozitivna, široka javnost pa se z oceno 3,0 s trditvijo strinja nekoliko bolj.

Tabela 5: Ugled DURS-a (b)

<i>Trditvi</i>	<i>Poslovna javnost</i>	<i>Široka javnost</i>
Je ugledna institucija	3,2	3,4
Ima pozitivno podobo v medijih	2,7	3,0

Legenda: 1-sploh se ne strinjam, 5-popolnoma se strinjam

Vir: Prirejeno po: Gral-iteo (2003): Podoba DURS-a v poslovni in široki javnosti.

Pri poslovni javnosti je ugled DURS-a manjši v podjetjih z večjim številom zaposlenih, v organizacijah, ki so dolžniki DURS-a, in v organizacijah, ki so se v zadnjih petih letih pritožile na sklepe DURS-a. Predvsem slednji dejavnik (reševanje pritožb) zelo znižuje oceno ugleda DURS-a med organizacijami. Ugotovljeno je bilo, da so tisti, ki so se v zadnjih petih letih pritožili na sklepe DURS-a tudi manj zadovoljni z inšpektorji DURS-a. Za široko javnost pa velja, da več kot ima posameznik stikov z DURS-om pri reševanju svojih davčnih problemov, nižje ocenjuje njegov ugled.

Davčna služba je v očeh široke javnosti kar dobro zapisana, saj jo je le-ta ocenila s povprečno oceno 3,4. Kot del poslovne javnosti so slovenski direktorji delovanje DURS-a ocenili s 3,2, tako računovodje kot samostojni podjetniki pa s 3,3.

DURS se je izkazal kot služba, ki deluje korektno, ni podkupljiva in se pri svojem delu ne ozira na mnenje nobene politične stranke. Po drugi strani pa anketiranci niso zadovoljni z organizacijo dela DURS-a, ne verjamejo, da učinkovito pobira davke ter da deluje v korist davčnih zavezancev. Pojavljajo se tudi dvomi o tem, ali DURS ravna gospodarno z davkoplačevalskim denarjem, poslovna javnost pa je prepričana tudi, da DURS ne tolmači predpisov enako za vse zavezance.

Po izsledkih raziskave bi bilo potrebno za boljše delo davčne službe spremeniti zakonodajo, davke in druge obdavčitve. Nekateri menijo, da je potrebna višja strokovnost, drugi pa, da bi bilo potrebno izboljšati plačilno disciplino, izterjavo in vračanje denarja.

Med zanimivejše ugotovitve raziskave sodi tudi, da DURS pri ljudeh vzbuja strahospoštovanje in da zaposleni na DURS-u niso najbolj zadovoljni, saj so preobremenjeni in slabo plačani.

Povzamemo torej lahko, da je davčna služba v Sloveniji bolj ugledna kot jo prikazujejo mediji.

7.2. ODNOS SLOVENCEV DO DAVKOV

Rezultati so povzeti iz raziskave iz leta 2001, katere namen je bil ocenjevanje učinkovitosti in uspešnosti delovanja davčne uprave v Sloveniji. Raziskava je potekala tako, da so zavezanci za DDV in zavezanci za dohodnino odgovarjali na različna vprašanja o tem, ali je izpolnjevanje njihovih davčnih obveznosti preprosto. Ugotovitev pri DDV je bila, da večji zavezanci menijo, da je izpolnjevanje davčnih obveznosti, povezanih z DDV, zapleteno. Drugačna slika je bila pri dohodnini, kjer so zavezanci o enostavnosti presojali v okviru dveh vprašanj. Večina zavezancev, ki samo izpolnjujejo svoje davčne obveznosti, je kot poglavitni vzrok navedla enostavnost obdavčenja (Klun, 2002, str. 17). Iz raziskave izhaja, da so stroški priprave in oddaje dohodninske napovedi nizki, in sicer se da na to sklepati iz dejstva, da večina zavezancev meni, da postopek ni zahteven, posledično torej niso potrebne svetovalne storitve, kar ohranja stroške na nizki ravni (Klun, 2004, str. 93).

Obe skupini zavezancev sta ocenjevali enake trditve o delu davčne administracije. Trditve so se nanašale na poštenost in učinkovitost zaposlenih, na obveščanje davčne uprave, na odkrivanje utaj in hitrost reševanja postopkov. Zavezanci za dohodnino so najslabše ocenili trditve, da je davčna uprava učinkovita pri odkrivanju utaj. V skladu s tem več kot polovica anketiranih zagovarja povečanje kazni, javno objavo davčnih utajevalcev in pogostejši davčni nadzor oz. povečanje verjetnosti davčnega nadzora (Klun, 2002, str. 18).

Na podlagi omenjene raziskave bi težko zaključili, da slovenski zavezanci menimo, da je delo davčne uprave slabo. Nekatere stvari so namreč ocenjene relativno dobro, druge slabše. Davčna uprava lahko s pomočjo takšnih raziskav sklepa, kje so njene pomanjkljivosti in kaj lahko stori, da bodo zavezanci izboljšali svoje mnenje, po drugi strani pa dobre ocene pomenijo spodbudo za nadaljnje dobro opravljanje dela.

8. DAVČNA IZVRŠBA

Pri dajatvah, ki so v pristojnosti DURS-a lahko DURS s pravočasno začetim postopkom izterjave ter njegovo konsistentno izpeljavo poveča verjetnost izterjave dolga še preden se dolg iz aktivnega spremeni v zabilančni. Velikost prirastka davčnega dolga v posameznem letu je posledica nastanka novega davčnega dolga v tekočem letu, zamudnih obresti na obstoječi dolg ter zmanjšanje dolga za izterjani del. ZDavP-2 določa, da se najprej pokrivajo zamudne obresti in šele nato glavnica, kar povzroča, da od obstoječe glavnice nastajajo nove obresti. Posledično se torej dolg povečuje (Čok, 2003, str. 8).

Zoper dolžnika, ki zapadlega davka ne plača v roku, se začne postopek davčne izvršbe. Pred začetkom davčni organ pošlje dolžniku obvestilo, v katerem je naveden znesek davka.

Obenem pa ga tudi pozove k plačilu davka. Če dolžnik davka ne plača, začne davčni organ postopek davčne izvršbe in izda sklep o davčni izvršbi (www.durs.gov.si, 16. 11. 2006).

Predmet davčne izvršbe je lahko vsako dolžnikovo premoženje ali premoženjska pravica, če ni z zakonom izvzeta iz davčne izvršbe. Davčna izvršba se izvede na podlagi izvršilnega naslova. Obračun davka postane izvršljiv, ko poteče rok za plačilo davka po obračunu davka. V primeru, da davčni organ na podlagi zakona izterjuje druge denarne nedavčne obveznosti, je izvršilni naslov odločba, sklep ali plačilni nalog s potrdilom o izvršljivosti. Če je od terjatev, ki jih predlagatelj izvršbe posreduje davčnemu organu v izterjavo, potrebno obračunati tudi zamudne obresti, mora predlagatelj izvršbe obračunati zamudne obresti do dneva izdaje predloga. K predlogu mora priložiti obračun zamudnih obresti. Davčna izvršba se ne začne, če znesek davka po enem izvršilnem naslovu (izjema so primeri iz 158. člena tega zakona) na dan zapadlosti ne presega 10 EUR (ZdavP-2, 2006). Z namenom izvedbe davčne izvršbe lahko davčni organ od dolžnika zahteva popis vsega premoženja, ki ga ima. Dolžnik se lahko poskuša izogniti plačilu davka tudi tako, da svoje premoženje podari ožjemu družinskemu članu (www.durs.gov.si, 16. 11. 2006). 148. člen ZDavP-2 govori o poroštvo, in sicer pravi da »Če davka ni mogoče izterjati iz premoženja dolžnika – fizične osebe, se ta izterja iz premoženja ožjih družinskih članov, ki so to premoženje neodplačno oz. po nižji ceni od tržne dobili od dolžnika v letu oz. po letu, v katerem je davčna obveznost nastala, do vrednosti tako pridobljenega premoženja.« Med ožje družinske člane sodijo: zakonec, oseba, s katero živi dolžnik v življenjski skupnosti (izenačena z zakonsko zvezo), oseba, s katero dolžnik živi v registrirani istospolni partnerski skupnosti, otroci, posvojenci, vnuki in starši oz. posvojitelji dolžnika (ZDavP-2, 2006).

8.1. SKLEP O IZVRŠBI

Za izdajo sklepa o izvršbi je pristojen davčni organ, ki je na prvi stopnji izdal odločbo o odmeri davka ali sklep, s katerim se nalaga plačilo denarnih obveznosti. Za izdajo sklepa o izvršbi je pristojen davčni organ, pri katerem je dolžnik vpisan v ustreznem register. Če ni vpisan v ustreznem register, je za izdajo sklepa pristojen tisti davčni organ, na območju katerega je nastala obveznost plačila davka (ZDavP-2, 2006).

Izrek sklepa o izvršbi mora vsebovati:

- osebno ime in naslov oz. firmo in sedež dolžnika;
- davčno številko dolžnika;
- izvršilni naslov z navedbo, kdaj je nastopila izvršljivost;
- znesek davka in pripadajočih obresti;
- predmet in sredstvo davčne izvršbe;
- stroške davčne izvršbe (ZDavP-2, 2006).

Dolžnik plača vse stroške davčne izvršbe. Stroške davčne izvršbe, za katero se izkaže, da ni bila upravičena, plača davčni organ, ki je sklep izdal (ZDavP-2, 2006).

8.2. ODLOG IN USTAVITEV DAVČNE IZVRŠBE

Možen je tudi odlog davčne izvršbe. Davčni organ s sklepom zadrži že začeti postopek davčne izvršbe za čas:

- ko je dolžniku dovoljen odlog oz. obročno plačilo davka, in sicer za čas odloga oz. obročnega plačevanja;
- do vročitve odločbe oz. sklepa o pritožbi (ZDavP-2, 2006).

Davčni organ po uradni dolžnosti ali na zahtevo dolžnika s sklepom v celoti ali delno ustavi davčno izvršbo, če:

- je davek plačan;
- davčna izvršba ni dovoljena;
- se davčna izvršba opravi proti komu, ki ni dolžnik, porok ali garant;
- predlagatelj umakne zahtevo za izvršbo;
- je pravnomočno odpravljen, spremenjen ali razveljavljen izvršilni naslov ali razveljavljeno potrdilo o izvršljivosti;
- je pravica do davčne izvršbe zastarala;
- davek, ki se izterjuje, ugasne na drug način (ZDavP-2, 2006).

Ker Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ) v členih od 238.a do 238.e, ki urejajo izvršbo odločb o varstvu in vzgoji otroka in odločb o osebnih stikih, ne izključuje možnosti odloga izvršbe po splošnih določbah, lahko sodišče izvršbo odloži po drugem odstavku 71. člena ZIZ, če ugotovi, da za odlog izvršbe obstajajo posebni upravičeni razlogi. Zato je ustavno sodišče kot očitno neutemeljeno zavrnilo pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti ZIZ, v kateri je pobudnik zatrjeval, da odloga izvršbe v postopku izvršbe odločbe o varstvu in vzgoji otroka ne more doseči (Ustavno sodišče RS, 2006; Zakon o izvršbi in zavarovanju, 2007).

Odločba Ustavnega sodišča RS št. U-I-300/04-25 z dne 2. 3. 2006 je pripomogla k reševanju stanja t. i. notranjega prava v delu približevanja pomembnemu odgovoru na vprašanje zamudnih obresti. Ustavno sodišče je s tako ureditvijo dejansko sistemsko omogočilo, da se končajo tudi zelo stare izvršilne zadeve (Kopše, 2007, str. 12).

8.3. MOŽNOST PRITOŽBE

Zoper sklep o davčni izvršbi se lahko dolžnik pritoži v roku osmih dni od vročitve sklepa. Pritožba ne zadrži izvršbe. Davčni organ pa lahko v tem primeru zadrži začetek izvršbe do odločitve o pritožbi, če oceni, da bi bilo pritožbi mogoče ugoditi (www.durs.gov.si, 16. 11.

2006). Za čas, ko je dolžniku odložena izvršba, se zaračunajo obresti po slovenski medbančni obrestni meri za ročnost enega leta v višini, ki je veljala na dan izdaje sklepa. S pritožbo zoper sklep o izvršbi ni mogoče izpodbijati samega izvršilnega naslova (ZDavP-2, 2006).

8.4. NAČINI DAVČNE IZVRŠBE

Davčni organ ima na voljo več **načinov davčne izvršbe**, in sicer:

- V primeru, da ima dolžnik stalne denarne prejemke (plača, pokojnina, nadomestila plače in drugi denarni prejemki iz delovnega razmerja) pošlje davčni organ delodajalcu oz. izplačevalcu denarnih prejemkov sklep o davčni izvršbi na denarne prejemke. Delodajalec zarubi denarna sredstva in jih vplača na ustrezen račun davčnega organa. Terjani znesek se lahko v primeru nespoštovanja predpisov izterja neposredno od delodajalca.
- Če dolžnik prejema denarna sredstva na banko oz. hranilnico, pošlje davčni organ tej banki oz. hranilnici sklep o davčni izvršbi na dolžnikova denarna sredstva.
- Dolžniku se lahko na podlagi sklepa o davčni izvršbi zarubi terjatev, ki jo ima do dolžnika, do višine njegovega davka, dolžnikovemu dolžniku pa se naloži, da zarubljeni znesek terjatve plača na predpisane račune.
- Davčni organ lahko izda tudi sklep na premoženje. Davčni organ bo torej zarubil, ocenil in prodal premoženje v lasti dolžnika in na ta način poplačal dolg, ki ga zavezanec ni želel prostovoljno plačati. Najpogosteje se zarubijo motorna vozila, stroji, oprema in trgovsko blago. Če ima dolžnik vrednostne papirje lahko davčni organ zarubi in proda tudi vrednostne papirje.
- Če dolga ni mogoče izterjati na nobenega od naštetih načinov, lahko davčni organ opravi tudi davčno izvršbo na dolžnikovo nepremično premoženje ali na delež dolžnika v družbi. Izvršbo na nepremičnine in na delež družbenika v družbi opravi sodišče (www.durs.gov.si, 16. 11. 2006).

Davčni organ lahko torej z namenom davčne izvršbe seže na vsako dolžnikovo premoženje ali premoženjsko pravico, če la-ta ni izvzeta z zakonom. Če je izvršba z zakonom omejena, je tako premoženje lahko predmet izvršbe le v delu, ki presega zakonsko določene omejitve (www.durs.gov.si, 16. 11. 2006).

Davčni organ je dolžan uporabiti sredstva davčne izvršbe, ki so glede na okoliščine primera sorazmerna znesku davka, ki ga je treba izterjati. Davčni organ je dolžan upoštevati osebno dostojanstvo zavezanca in poskrbeti, da je izvršba za dolžnika čim manj neugodna (ZDavP-2, 2006).

V nadaljevanju so podrobneje predstavljeni posamezni načini davčne izvršbe.

8.4.1. Davčna izvršba na dolžnikove denarne prejemke, denarna sredstva in na dolžnikove denarne terjatve

Na dolžnikova sredstva pri bankah oz. hranilnicah iz naslova prejemkov, ki so izvzeti iz davčne izvršbe (preživnine, odškodnine, denarne socialne pomoči, otroški dodatek) oz. za katere veljajo omejitve (plača, nadomestilo plače, pokojnina), ni mogoče seči z davčno izvršbo, če gre za prejemke, ki so nakazani za tekoči mesec oz. je mogoče nanje seči le z upoštevanjem omejitev za tekoči mesec. Če gre za denarna sredstva, ki niso nakazana v tekočem mesecu, lahko davčni organ z davčno izvršbo seže nanje do višine neplačanega davka (www.durs.gov.si, 16. 11. 2006 in ZDavP-2, 2006).

Na dolžnikova denarna sredstva pri bankah oz. hranilnicah iz naslova drugih prejemkov je mogoče seči z davčno izvršbo le z upoštevanjem omejitev, ki veljajo za davčno izvršbo na denarne prejemke, če v skladu z zakonom o dohodnini veljajo za dohodek iz delovnega razmerja (www.durs.gov.si, 16. 11. 2006).

Na nekatere denarne prejemke, če v skladu z zakonom o dohodnini veljajo za dohodek iz delovnega razmerja (plača, nadomestilo plače, pokojnina), je mogoče seči do višine dveh tretjin, tako da dolžniku ostane najmanj znesek v višini 70% minimalne plače. Z davčno izvršbo na denarne prejemke ni mogoče seči, če le-ti ne presegajo osnovnega zneska minimalnega dohodka (www.durs.gov.si, 16. 11. 2006).

Na podlagi sklepa o izvršbi se na dan vročitve sklepa delodajalcu oz. izplačevalcu opravi rubež denarnih prejemkov. Delodajalec oz. izplačevalec lahko pri davčnem organu, ki je izdal sklep o izvršbi, ugovarja zoper sklep o izvršbi v osmih dneh po njegovem prejemu, in sicer samo iz razloga, da dolžnik pri njem ne prejema denarnih prejemkov. Če davčni organ ugotovi, da ugovor ni utemeljen, odstopi ugovor organu druge stopnje in zadrži postopek davčne izvršbe do rešitve ugovora. Če delodajalec oz. izplačevalec ne ravna po sklepu o izvršbi in ne vložil ugovora v določenem roku, se davek izterja od njega (ZDavP-2, 2006).

8.4.2. Davčna izvršba na premičnine

Davčna izvršba na premičninah se opravi z rubežem, cenitvijo in s prodajo premičnin. Zarubiti se smejo premičnine, ki so v lasti oz. posesti dolžnika (ZDavP-2, 2006).

Če se premičnina ne nahaja na območju davčnega organa, ki je izdal sklep o izvršbi, pošlje sklep davčnemu organu, na področju katerega se premičnina nahaja, da izvrši rubež, cenitev in prodajo zarubljene premičnine (ZDavP-2, 2006).

Iz sklepa davčne izvršbe so izvzete naslednje premičnine:

- obleka, obutev, perilo, posteljnina, posoda, pohištvo, štedilnik, hladilnik, pralni stroj in druge za gospodinjstvo potrebne stvari ter drugi nujni predmeti za osebno rabo;
- hrana in kurjava, če so nujni za šest mesecev;
- delovna in plemenska živina, kmetijski stroji in druge delovne naprave, ki so kmetu nujne za opravljanje kmetijske dejavnosti, seme in krma za živino;
- redi, medalje, vojne spomenice in druga odličja in priznanja, poročni prstan, osebna pisma, rokopisi, osebni spisi, slike in fotografije družinskih članov;
- medicinsko-tehnični pripomočki, ki so dolžniku potrebni za zdravljenje;
- gasilska zaščitna in reševalna oprema (ZDavP-2, 2006).

Davčne izvršbe proti pravnim osebam in samostojnim podjetnikom ni mogoče izvršiti za stroje, orodje in druge delovne naprave, ki so dolžniku nujno potrebne za opravljanje njegove dejavnosti, ter na surovine, polizdelke, namenjene za predelavo, in pogonsko gorivo, v kolikor ne presegajo količine, potrebne za trimesečno povprečno proizvodnjo (ZDavP-2, 2006).

Zarubljene premičnine se praviloma prodajo na javni dražbi, lahko pa tudi po dolžniku, z zbiranjem ponudb, z neposredno pogodbo ali s komisijsko prodajo. Način prodaje izbere davčni organ in pri tem upošteva najugodnejši izid, ki ga bo lahko dosegel pri prodaji (ZDavP-2, 2006).

8.4.2.1. Javna dražba

Zarubljene enakovrstne premičnine, katerih vrednost je ocenjena nad 3.000 EUR, se praviloma prodajo na javni dražbi. Javna dražba se odredi z oklicem (podatki o času, kraju in načinu prodaje ter popis zarubljenih premičnin). Obvestilo o javni dražbi mora biti dolžniku vročeno najmanj pet dni pred začetkom javne dražbe (ZDavP-2, 2006).

Javne dražbe se lahko udeleži vsakdo, razen v primeru, ko so predpisani posebni pogoji. Na javni dražbi lahko sodeluje tudi dolžnik, vendar ne more zarubljenih premičnin kupiti pod ocenjeno vrednostjo po rubežnem zapisniku. Pred začetkom javne dražbe morajo ponudniki vplačati varščino ali predložiti ustrezen instrument za zavarovanje plačila varščine, ki znaša 10 % izklicne cene zarubljenih premičnin, vendar pa znesek ne more biti nižji od 40 EUR (ZDavP-2, 2006).

Zarubljene premičnine se dajo na javno dražbo z začetno izklicno ceno, ki je enaka ocenjeni vrednosti po rubežnem zapisniku. Prva javna dražba se sme opraviti le, če se je udeležita najmanj dva ponudnika. Dražba je uspela, če sta vsaj dva ponudnika ponudila višjo ceno od izklicne. Zarubljene premičnine se prodajo kupcu, ki je ponudil najvišjo ceno. Če prva javna dražba ne uspe, se napove druga, ki se sme opraviti, če se je udeležita najmanj dva ponudnika. Izklicna cena zarubljenih predmetov iz prve javne dražbe se lahko ob objavi druge javne

dražbe zniža za ustrezen odstotek, vendar največ do polovice ocenjene vrednosti po rubežnem zapisniku. Druga javna dražba se opravi tudi, če se je udeleži en sam ponudnik, vendar se izklicna cena v tem primeru ne sme znižati pod ocenjeno vrednost po rubežnem zapisniku. V primeru, da je tudi druga javna dražba neuspešna, se zarubljeni predmeti prodajo na enega od drugih načinov prodaje (ZDavP-2, 2006).

Če ni vložen ugovor mora kupec takoj po končani javni dražbi položiti znesek kupnine za kupljene premičnine in jih prevzeti. Vplačana varščina se všteje v kupnino. Udeležencem javne dražbe, ki na javni dražbi niso uspeli, se vplačana varščina vrne (ZDavP-2, 2006).

8.4.2.2. Prodaja neposredno po dolžniku

Dolžnik lahko s poprejšnjim dovoljenjem pooblaščenega uradne osebe sam proda zarubljene premičnine tako, da kupec denar izroči pooblaščenemu uradni osebi. Tak način prodaje je dovoljen, če se lahko poplačajo dolžni davek in stroški davčne izvršbe (ZDavP-2, 2006).

8.4.2.3. Prodaja z zbiranjem ponudb

Zarubljene premičnine se lahko prodajo z zbiranjem ponudb, če davčni organ oceni, da bo tako z najmanjšimi stroški oz. najhitreje prodal zarubljeno blago (ZDavP-2, 2006).

8.4.2.4. Prodaja z neposredno pogodbo

Davčni organ sme z neposredno pogodbo prodati živali, hitro pokvarljivo zarubljeno blago, katerih hramba je povezana z velikimi stroški, in zarubljene premičnine, za katere ni večjega povpraševanja (ZDavP-2, 2006).

8.4.2.5. Komisijska prodaja

V primerih, ko gre za prodajo z zbiranjem ponudb in prodaj z neposredno pogodbo, lahko davčni organ proda blago tudi s komisijsko pogodbo (ZDavP-2, 2006).

Prodaja zarubljenih premičnin ni dovoljena, dokler ne poteče osem dni od rubeža. Hitro pokvarljive stvari se lahko prodajo tudi pred iztekom tega roka (ZDavP-2, 2006).

8.4.3. Posebna oblika davčne izvršbe na dolžnikovo nepremično premoženje in delež družbenika v družbi ter iz premoženjskih pravic

Davčna izvršba na dolžnikovo nepremično premoženje in delež dolžnika v družbi ter iz premoženjskih pravic se lahko opravi le, če davkov ni bilo mogoče izterjati iz njegovih prejemkov, sredstev na računih, terjatev ali iz njegovega premičnega premoženja, ali če tako

določa zakon. Davčno izvršbo na dolžnikovem nepremičnem premoženju in deležu družbenika ter iz premoženjskih pravic opravi sodišče v skladu z zakonom, ki ureja izvršbo in zavarovanje. Davčni organ pošlje predlog za izvršbo državnemu pravobranilstvu (ZDavP-2, 2006).

8.4.4. Davčna izvršba na vrednostne papirje

Za rubež in prodajo vrednostnih papirjev se smiselno uporabljajo določbe tega zakona, ki urejajo rubež in prodajo premičnin, če ni drugače določeno. Davčni organ vroči sklep o izvršbi na materializirane vrednostne papirje dolžniku in upravljavcu registra (delniške knjige), v katerem so vpisani ti vrednostni papirji. Upravljavec na podlagi sklepa opravi rubež tako, da pri vrednostnih papirjih, na katere se sklep nanaša, vpiše sklep o izvršbi v register (vpiše se davčni organ, datum izdaje sklepa, prepoved razpolaganja) (ZDavP-2, 2006).

Davčni organ vroči sklep o izvršbi na nematerializirane vrednostne papirje dolžniku in klirinško depotni družbi. Klirinško depotna družba vpiše sklep o izvršbi v centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev (vpiše se davčni organ, datum izdaje sklepa, prepoved razpolaganja) (ZdavP-2, 2006).

Zarubljene vrednostne papirje, s katerimi se trguje na organiziranem trgu, prodaja Ministrstvo za finance oz. pooblaščená pravna oseba. V skladu s tem, klirinško depotna družba v primeru prodaje zarubljenih nematerializiranih vrednostnih papirjev, s katerimi se trguje na organiziranem trgu, prenese nematerializirane vrednostne papirje na račun kupca (ZdavP-2, 2006).

8.5. DAVČNA IZVRŠBA 2005

V letu 2005 je bilo s strani DURS pobranih 9.581,46 milijona EUR davčnih prihodkov. Neplačanih davkov je bilo 1.130,72 milijona EUR (od česar je bilo 291,47 milijona EUR poravnanih). Pred začetkom davčne izvršbe v letu 2005 je bilo dolžnikom poslanih 349.213 obvestil o neplačanem davku v znesku 705,83 milijona EUR. Kot prikazuje tabela 6 so po prejetih obvestilih zavezanci poravnali za 113,31 milijona EUR dolga, to je 1,1 % več od načrtovanega in za 50,2 % več kot prejšnje leto. Poleg tega je bilo v letu 2005 na podlagi telefonskih pozivov izterjanega za 31,86 milijona EUR, to je za 16,3 % manj od načrtovanega in za 18,1 % manj kot prejšnje leto. Obvestila so ugodno vplivala na prostovoljno plačevanje dolga zavezancev, česar posledica je zmanjšana realizacija neposredne izvršbe (Poročilo o delu DURS-a 2005, 2006).

Tabela 6: Plačila dolga na podlagi obvestil o neplačanem davku in telefonskih pozivov (v mio SIT, v oklepaju v mio EUR)

	<i>Letni načrt 2005</i>	<i>Leto 2005</i>	<i>% doseganja letnega načrta 2005</i>	<i>Leto 2004</i>	<i>Indeks 05/04</i>
Obvestila o neplačanem davku	26.853,8 (112,06)	27.154,8 (113,31)	101,1	18.078,47 (75,48)	150,2
Telefonski pozivi	9.118,4 (38,05)	7.634,9 (31,86)	83,7	9.325,1 (38,91)	81,9

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2005

V primeru, da dolžnik zapadlega davka ni plačal v osmih dneh od dneva vročitve obvestila, je davčna uprava začela izvršbo z izdajo sklepa o davčni izvršbi. V letu 2005 je davčna uprava izdala 153.818 sklepov o davčni izvršbi v skupnem znesku 380,11 milijona EUR, to je za 14,4 % manj od načrtovanega in za 17,8 % manj kot prejšnje leto (glej tabelo 7). Plačila na podlagi izdanih sklepov o davčni izvršbi so bila realizirana v višini 146,20 milijona EUR, kar je za 16,6 % manj od načrtovanega in za 19,6 % manj kot prejšnje leto.

Tabela 7: Izterjani dolg v postopkih davčne izvršbe (v mio SIT, v oklepaju v mio EUR)

	<i>Letni načrt 2005</i>	<i>Leto 2005</i>	<i>% doseganja letnega načrta 2005</i>	<i>Leto 2004</i>	<i>Indeks 05/04</i>
Sklepi o davčni izvršbi	42.018,9 (175,34)	35.037,0 (146,20)	83,4	43.562,3 (181,78)	80,4
ZNPDND ⁴	-	21,6 (0,09)	0,00	121,3 (0,51)	17,8

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2005

Na podlagi Zakona o načinu poravnave dospelih neplačanih dajatev (ZNPDND) je bil davčni dolg zmanjšan za 0,09 milijona EUR. Od uvedbe zakona leta 2000 do konca leta 2005 je bilo na njegovi podlagi poravnane za 4,41 milijona EUR dolga.

V letu 2005 se je zmanjšalo število zahtevkov zunanjih predlagateljev za izterjavo nedavčnih obveznosti, ki jih odmerjajo drugi organi, davčna uprava pa le izterjuje; povečalo pa se je število predlagateljev izvršb (novi prekrškovni organi). Zmanjšanje števila zahtevkov zunanjih predlagateljev za izterjavo nedavčnih obveznosti je posledica sprememb Zakona o prekrških in

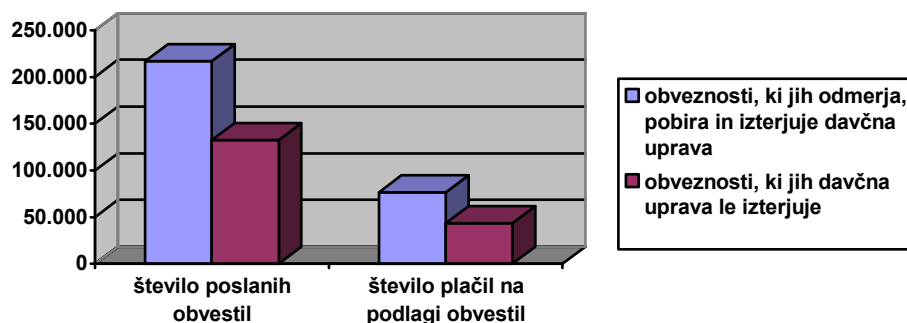
⁴ Zakon o načinu poravnave dospelih neplačanih dajatev.

Zakona o aboliciji, saj je država oprostila okoli 80.000 prekrškov, ki so bili storjeni do leta 2004.

Davčna uprava je v letu 2005 prejela 156.471 zahtevkov za izterjavo neplačanih obveznosti, ki jih davčna uprava le izterjuje, v znesku 21,55 milijona EUR, kar je za 34,0 % manj kot leta 2004.

Kot prikazujeta diagrama 1 in 2 je DURS na predlog zunanjih predlagateljev poslala 132.501 obvestil o neplačanih obveznostih s pozivom dolžnikom, da dolg poravnajo pred začetkom davčne izvršbe, v skupnem znesku 24,45 milijona EUR (5.859,4 mio SIT). Plačanih je bilo 43.520 obvestil v skupnem znesku 4,16 milijona EUR (996,6 mio SIT).

Diagram 1: Število poslanih obvestil in plačil na podlagi obvestil

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2005

Diagram 2: Znesek poslanih obvestil in plačil na podlagi obvestil (v mio SIT)

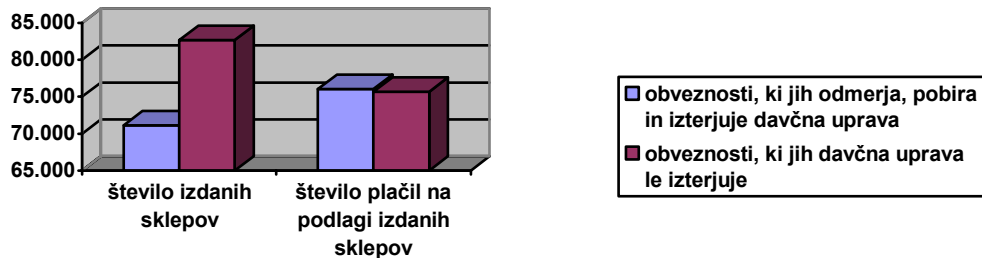
Vir: Poročilo o delu DURS-a 2005

Dolžnikom, ki na podlagi prejetega obvestila niso poravnali obveznosti, je davčna uprava izdala 82.700 sklepov o davčni izvršbi v skupnem znesku 17,04 milijona EUR (4.082,8 mio

SIT) (glej diagrama 3 in 4). V postopku davčne izvršbe je bilo plačanih 75.711 sklepov v skupnem znesku 7,63 milijona EUR (1.828,7 mio SIT).

Diagram 3: Število izdanih in plačanih sklepov

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2005

Diagram 4: Znesek izdanih in plačanih sklepov (v mio SIT)

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2005

Razmerje med poslanimi obvestili in plačili na podlagi obvestil ter izdanimi sklepi in izterjanimi zneski tudi v letu 2005 kaže na neustrezno obremenjevanje davčne uprave na področju dodeljevanja nalog za izterjavo obveznosti drugih organov in organizacij.

Uspešnost davčne izvršbe po vrstah obveznosti prikazuje tabela 8. Leta 2005 je davčna uprava izdala 35,5 % vseh sklepov o davčni izvršbi za neplačane prispevke za socialno varnost v znesku 134,98 milijona EUR, 28,0 % za domače davke na blago in storitve v znesku 106,29 milijona EUR, 19,9 % za davke na dohodek in dobiček v znesku 75,80 milijona EUR, 4,5 % za obveznosti, ki jih davčna uprava le izterjuje, v znesku 17,04 milijona EUR in 12,1 % sklepov o davčni izvršbi vseh drugih davkov v skupnem znesku 46,00 milijona EUR.

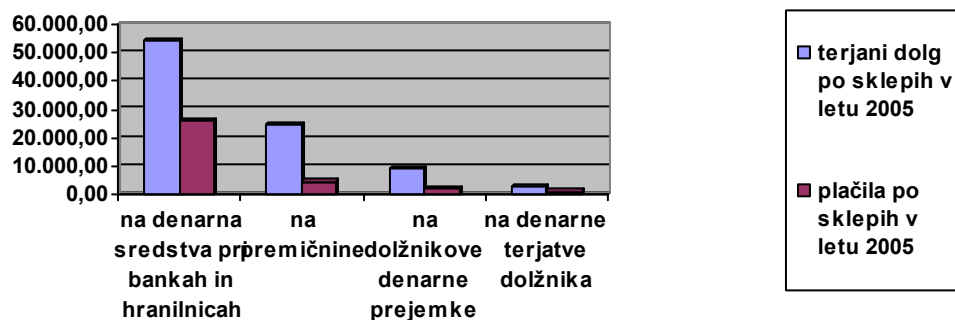
Tabela 8: Uspešnost davčne izvršbe po vrstah obveznosti (v mio SIT, v oklepaju v mio EUR)

<i>Vrsta obveznosti</i>	<i>Znesek izdanih sklepov o izvršbi</i>	<i>Struktura v %</i>	<i>Znesek izterjanega dolga</i>	<i>Struktura v %</i>	<i>% izterjanega dolga</i>
Davki na dohodek in dobiček	18.164,5 (75,80)	19,9	5.589,4 (23,32)	16,0	30,8
Prispevki za socialno varnost	32.346,0 (134,98)	35,5	12.041,8 (50,25)	34,4	37,2
Davki na plačilno listo in delovno silo	1.018,8 (4,25)	1,1	508,1 (2,12)	1,5	49,9
Davki na premoženje	3.129,1 (13,06)	3,4	1.278,7 (5,34)	3,6	40,9
Domači davki na blago in storitve	25.472,0 (106,29)	28,0	12.576,0 (52,48)	35,9	49,4
Drugi davki	4.632,5 (19,33)	5,1	469,4 (1,96)	1,3	10,1
Nedavčni prihodki	2.244,5 (9,37)	2,7	744,9 (3,11)	2,1	33,2
Nedavčne obveznosti, ki jih davčna uprava le izterjuje	4.082,8 (17,04)	4,5	1.828,7 (7,63)	5,2	44,8
Skupaj	91.090,2 (380,11)	100	35.037,0 (146,21)	100	38,5

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2005

Na podlagi izdanih sklepov o davčni izvršbi je bilo plačanih največ domačih davkov na blago in storitve v skupnem znesku 52,48 milijona EUR (12.576,0 mio SIT) oz. 35,9 % vseh plačil. Sledijo plačila prispevkov za socialno varnost v skupnem znesku 50,25 milijona EUR (12.041,8 mio SIT), kar predstavlja 34,4 % vseh plačil, plačila davkov na dohodek in dobiček v znesku 23,32 milijona EUR (5.589,4 mio SIT) oz. 16,0 % vseh plačil in plačila obveznosti, ki jih davčna uprava le izterjuje, v znesku 7,63 milijona EUR (1.828,7 mio SIT) ali 5,2 % vseh plačil in plačila drugih davkov v skupnem znesku 12,52 milijona EUR (3.001,1 mio SIT) oz. 8,5 % vseh plačil (glej diagram 5).

Diagram 5: Zneski izdanih in plačanih sklepov davčne izvršbe po načinu izvršbe (v mio SIT)

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2005

V skladu z ZDavP izvaja davčna uprava davčno izvršbo z izdajo sklepa na denarna sredstva, ki jih ima dolžnik pri bankah in hranilnicah, na terjatve dolžnika in sredstva iz premoženjskih in materialnih pravic, na dolžnikove denarne prejemke in na denarne terjatve dolžnika.

Odstotek plačil je bil najvišji pri izvršbi iz denarnih sredstev na računih pri bankah in hranilnicah (48,6 %), iz denarnih terjatev dolžnika je bil 39,2 %, iz denarnih prejemkov dolžnikov 28,7 % in iz premičnin 19,8 %.

V letu 2005 je bilo v postopkih davčne izvršbe dolga iz premičnega premoženja opravljenih 3.584 rubežev premičnin v skupni ocenjeni vrednosti 10,16 milijona EUR (2.434,9 mio SIT). Na podlagi rubežev so dolžniki plačali za 9,57 milijona EUR (2.293,9 mio SIT) dolga. Neposredno pred izvedbo rubeža ali pred prodajo zarubljenih predmetov je bil dolg poravnani v 2.987 primerih v višini 8,13 milijona EUR (1.948,9 mio SIT). Prodanega je bilo za 1,44 milijona EUR (345,0 mio SIT) zarubljenega premičnega premoženja.

Največ je bilo rubežev gotovine, in sicer 2.100 ali 58,6 %, 712 ali 19,9 % je bilo rubežev motornih vozil, 390 ali 10,9 % rubežev vrednostnih papirjev, 281 ali 7,8 % rubežev osnovnih sredstev, 49 ali 1,4 % rubežev trgovskega blaga in 52 ali 1,4 % rubežev drugih premičnin.

Davčna uprava je za prodajo zarubljenih predmetov razpisala 107 javnih dražb. Dolžnikom so bila v 269-ih primerih izdana pooblastila o samostojni prodaji zarubljenih predmetov. Posebna komisija davčnega organa je zarubljene predmete prodala v 2 primerih, prek komisije trgovine pa je bilo opravljenih 342 prodaj.

Za zavarovanje dolga so bile opravljene vknjižbe zastavne pravice na nepremičninah pri 510 dolžnikih, v skupnem znesku 17,13 milijona EUR (4.105,0 mio SIT). Prek državnega

pravobranilstva RS je davčna uprava posredovala 379 predlogov za izvršbo (cenitev in prodajo) nepremičnega premoženja dolžnikov v višini 22,93 milijona EUR (5.494,3 mio SIT). Sodišča, ki izvajajo izvršbo na nepremičnem premoženju, so izvedla 142 izvršb zarubljenih nepremičnin in s prodajo je bil poplačan dolg v višini 1,26 milijona EUR (302,7 mio SIT).

V letu 2005 je davčna uprava v 82-ih primerih predlagala uvedbo stečajnega postopka zoper insolventne dolžnike, ki so bili dolžni 6,58 milijona EUR (1.576,0 mio SIT). Sodišče je v 6 primerih končalo stečajne postopke. Pri tem je bil poravnan davčni dolg v znesku 0,09 milijona EUR (21,8 mio SIT).

V letu 2005 je davčna uprava z različnimi ukrepi in aktivnostmi izterjala za 291,47 milijona EUR (69.848,3 mio SIT) dolga, to je 89,6 % načrtovanega in za 1,7 % manj kot v prejšnjem letu. Razlogi za manjšo realizacijo so predvsem v spremembah ZDavP.

8.6. DAVČNA IZVRŠBA 2006

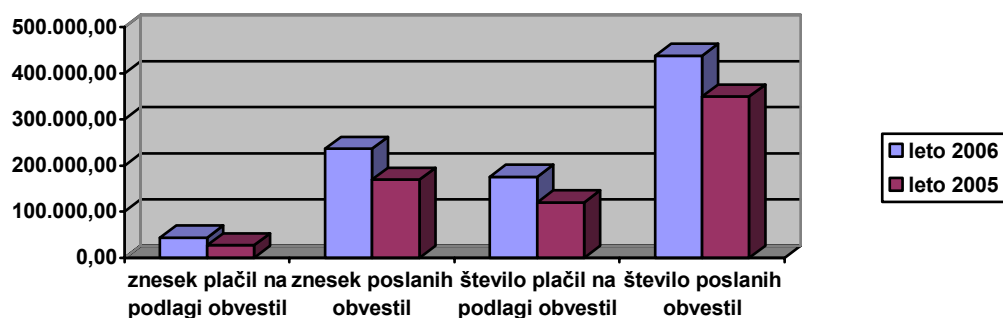
V letu 2006 je bilo s strani DURS pobranih 10.387,53 milijona EUR davčnih prihodkov. Neplačanih davkov je bilo 1.527,91 milijona EUR. V postopkih davčne izvršbe je DURS izterjala 402,86 milijona EUR (96.540,9 mio SIT) in preseгла načrtovano realizacijo za 37,8 %. V primerjavi z letom 2005 je bilo izterjano za 38,3 % več dolga. Po prejetih obvestilih so dolžniki poravnali 183,23 milijona EUR (43.910,1 mio SIT) dolga ali za 62,5 % več od načrtovanega in za 61,7 % več kakor v letu poprej. Na podlagi pozivov po telefonu so dolžniki poravnali 46,49 milijona EUR (11.140,9 mio SIT) dolga, to je za 81,5 % več od načrtovanega in za 45,9 % več kot leta 2005. Plačila na podlagi izdanih sklepov o davčni izvršbi so bila realizirana v višini 173,13 milijona EUR (41.489,9 mio SIT), kar je za 12,5 % več od načrtovanega za leto 2006 in za 18,4 % več kot prejšnje leto (glej tabelo 9 ter diagrama 6 in 7).

Tabela 9: Plačila dolga na podlagi obvestil o neplačanem davku in telefonskih pozivov (v mio SIT, v oklepaju v mio EUR)

	<i>Letni načrt 2006</i>	<i>Leto 2006</i>	<i>% doseganja letnega načrta 2006</i>	<i>Leto 2005</i>	<i>Indeks 06/05</i>
Obvestila o neplačanem davku	27.029,6 (112,79)	43.910,1 (183,23)	162,5	27.154,8 (113,31)	161,7
Telefonski pozivi	6.137,2 (25,61)	11.140,9 (46,49)	181,5	7.634,9 (31,86)	145,9

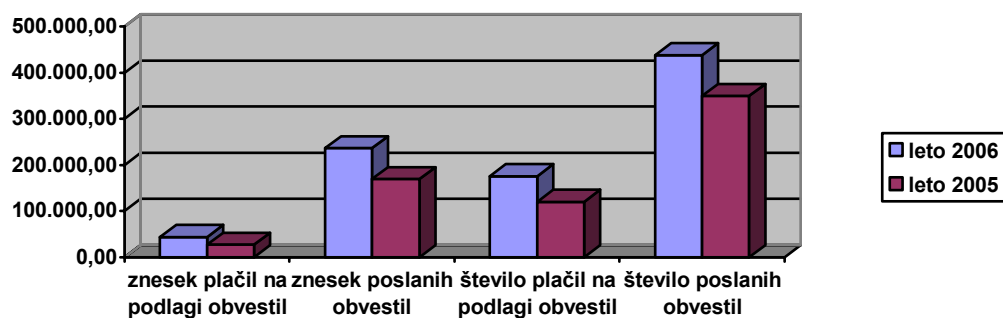
Vir: Poročilo o delu DURS-a 2006

Diagram 6: Število in znesek poslanih obvestil in znesek plačil na podlagi poslanih obvestil (v mio SIT)

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2006

Diagram 7: Število in znesek pozivov po telefonu ter število in znesek plačil na podlagi pozivov po telefonu (v mio SIT)

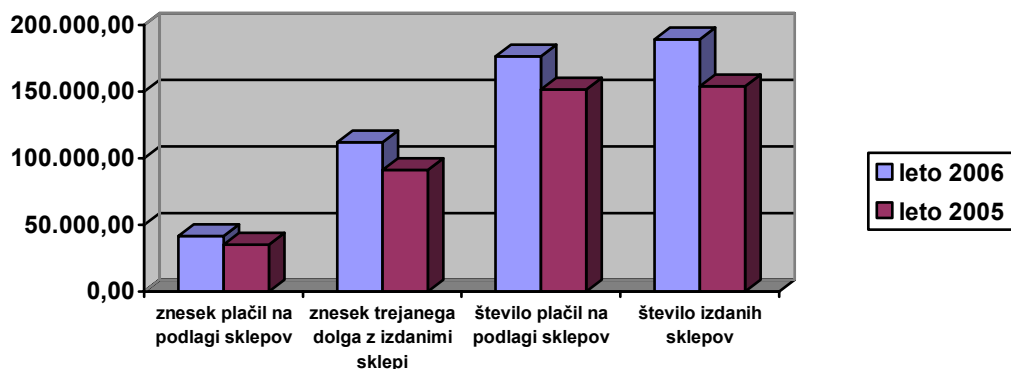

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2006

Če dolžnik po prejemu obvestila ali po telefonskem pozivu zapadlega davka ni plačal, je davčni organ začel izvršbo z izdajo sklepa o davčni izvršbi. Davčni organ izda sklep na denarna sredstva, ki jih ima dolžnik pri bankah in hranilnicah, na terjatve dolžnika, na denarne prejeme in premičnine.

V letu 2006 je davčni organ izdal 189.322 sklepov o davčni izvršbi za dolg v znesku 467,70 milijona EUR (112.078,8 mio SIT). Plačila na podlagi izdanih sklepov o davčni izvršbi so bila realizirana v višini 173,13 milijona EUR (41.489,9 mio SIT), kar je za 12,5 % več od načrtovanega za leto 2006 in za 18,4 % več kot v letu 2005 (glej diagram 8).

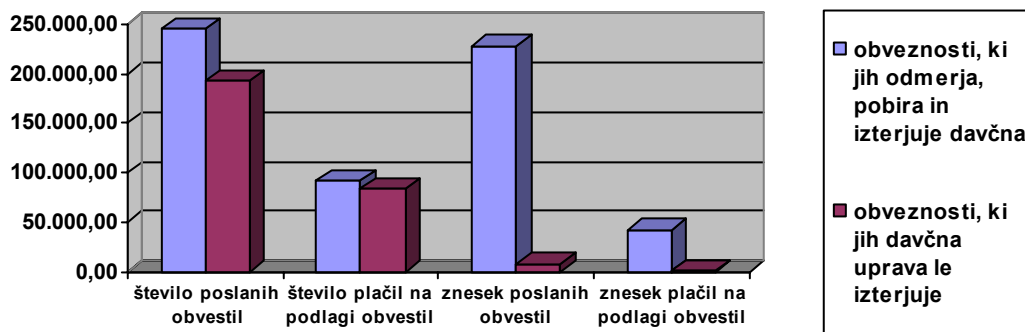
Diagram 8: Število in znesek izdanih sklepov o davčni izvršbi ter število in znesek plačil na podlagi sklepov (v mio SIT)

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2006

Kot prikazuje diagram 9 je bilo od skupnega števila obvestil o neplačanem davku poslanih 244.847 obvestil v znesku 951,39 milijona EUR (227.991 mio SIT) dolžnikom, ki imajo neplačane davke, in 192.508 obvestil v znesku 34,22 milijona EUR (8.201,6 mio SIT) dolžnikom, ki imajo neplačane druge denarne nedavčne obveznosti (tuje terjatve). Dolžniki, ki so imeli neplačane davke, so plačali 177,44 milijona EUR (42.522 mio SIT) in dolžniki, ki so imeli neplačane druge denarne nedavčne obveznosti (tuje terjatve), so plačali 5,79 milijona EUR (1.388,1 mio SIT) dolga.

Diagram 9: Število in znesek poslanih obvestil in znesek plačil na podlagi poslanih obvestil (v mio SIT)

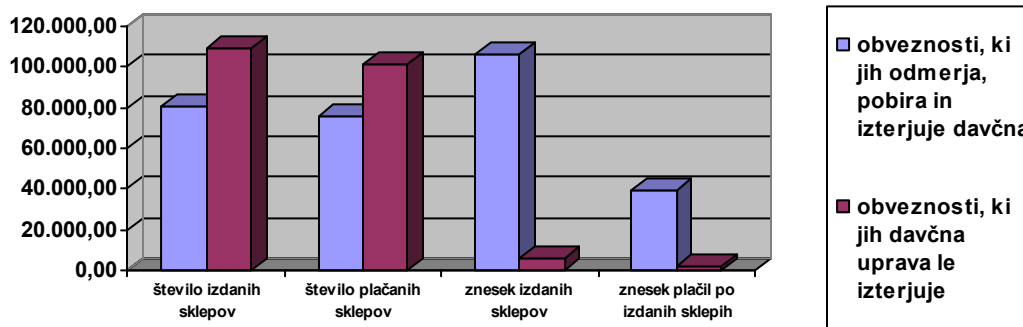

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2006

Od skupnega števila izdanih sklepov je davčna uprava za neplačane davke, ki jih davčna uprava odmerja in izterjuje, izdala 80.501 sklepov za dolg v znesku 443,52 milijona EUR

(106.286 mio SIT) in za druge denarne nedavčne obveznosti (tuje terjatve) 108.821 sklepov v znesku 24,17 milijona EUR (5.792,9 mio SIT). Dolžniki, ki so imeli neplačane davke, so plačali dolg v znesku 164,55 milijona EUR (39.432,2 mio SIT) in dolžniki, ki so imeli neplačane druge denarne nedavčne obveznosti (tuje terjatve), so plačali dolg v znesku 8,59 milijona EUR (2.057,7 mio SIT) dolga (glej diagram 10).

Diagram 10: Število in znesek izdanih in plačanih sklepov (v mio SIT)

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2006

V letu 2006 je davčna uprava izdala 32,6 % vseh sklepov o davčni izvršbi za dolg iz naslova prispevkov za socialno varnost v znesku 152,49 milijona EUR (36.543,3 mio SIT), 33,7 % za dolg iz naslova domačih davkov na blago in storitve v znesku 157,46 milijona EUR (37.733,2 mio SIT), 20,9 % za dolg iz naslova davkov na dohodek in dobiček v znesku 97,82 milijona EUR (23.441,6 mio SIT), 5,2 % za dolg iz naslova obveznosti, ki jih davčna uprava le izterjuje, v znesku 24,17 milijona EUR (5.792,9 mio SIT) in 7,6 % sklepov o davčni izvršbi za dolg iz naslova vseh drugih davkov v znesku 35,75 milijona EUR (8.567,8 mio SIT) (glej tabelo 10).

Tabela 10: Uspešnost davčne izvršbe po vrstah obveznosti v letu 2006 (v mio SIT, v oklepaju v mio EUR)

<i>Vrsta obveznosti</i>	<i>Znesek izdanih sklepov o davčni izvršbi</i>	<i>Struktura v %</i>	<i>Znesek izterjanega dolga</i>	<i>Struktura v %</i>	<i>% iterjanega dolga</i>
Prispevki za socialno varnost	36.543,3 (152,49)	32,6	13.039,6 (54,41)	31,4	35,7
Domači davki na blago in storitve	37.733,2 (157,46)	33,7	15.749,2 (65,72)	38,0	41,7
Davki na dohodek in dobiček	23.441,6 (97,82)	20,9	7.927,4 (33,08)	19,1	33,8
Obveznosti, ki jih davčna uprava le izterjuje	5.792,9 (24,17)	5,2	2.057,7 (8,59)	5,0	35,5
Drugi davki	8.567,8 (35,75)	7,6	2.716,0 (11,33)	6,5	31,7
Skupaj	112.078,8 (467,70)	100,0	41.489,9 (173,13)	100,0	37,0

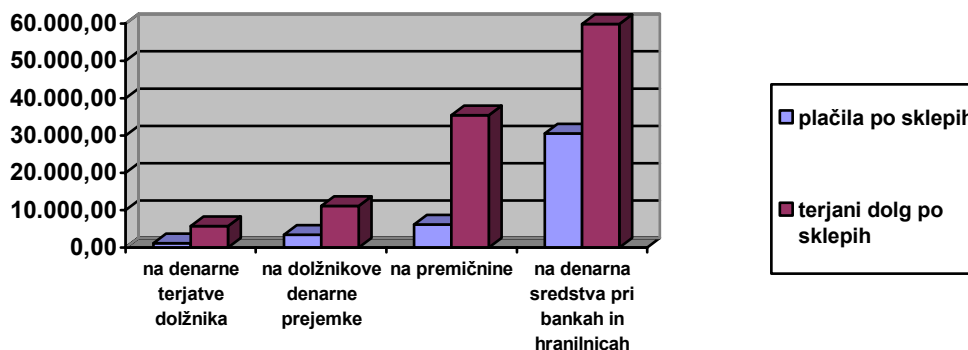
Vir: Poročilo o delu DURS-a 2006

Na podlagi izdanih sklepov o davčni izvršbi je bilo največ dolga plačanega iz naslova domačih davkov na blago in storitve v znesku 65,72 milijona EUR (15.749,2 mio SIT) oz. 38,0 % vseh plačil, sledijo plačila prispevkov za socialno varnost v znesku 54,41 milijona EUR (13.039,6 mio SIT) ali 31,4 % vseh plačil, plačila davkov na dohodek in dobiček v znesku 33,08 milijona EUR (7.927,4 mio SIT) ali 19,1 % vseh plačil in plačila obveznosti, ki jih davčna uprava le izterjuje, v znesku 8,59 milijona EUR (2.057,7 mio SIT) ali 5,0 % vseh plačil ter plačila drugih davkov v skupnem znesku 11,33 milijona EUR (2.716,0 mio SIT) ali 6,5 % vseh plačil.

Po ZDavP izvaja davčna uprava davčno izvršbo z izdajo sklepa na denarna sredstva, ki jih ima dolžnik pri bankah in hranilnicah, na terjatve dolžnika in sredstva iz premoženjskih in materialnih pravic, na dolžnikove denarne prejemke in na denarne terjatve dolžnika (glej diagram 11).

Diagram 11: Zneski izdanih in plačanih sklepov po načinu izvršbe (v mio SIT)

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2006

Odstotek plačil je bil najvišji pri izvršbi iz denarnih sredstev na računih pri bankah in hranilnicah, in to 51,2 %, iz denarnih prejemkov dolžnika, 31,6 %, iz denarnih terjatev dolžnikov 21,8 % in iz premičnin 17,4 %.

V letu 2006 je bilo v postopku davčne izvršbe dolga iz premičnega premoženja opravljenih 3.695 rubežev premičnin v ocenjeni vrednosti 17,22 milijona EUR (4.128,3 mio SIT). Največ, 52,7 % vseh rubežev, je bilo rubežev gotovine, 26,5 % je bilo rubežev motornih vozil, 8,7 % rubežev vrednostnih papirjev, 8,5 % rubežev osnovnih sredstev, 1,9 % rubežev trgovskega blaga in 1,7 % rubežev drugih premičnin.

Za zavarovanje dolga lahko davčna uprava po državnem pravobranilstvu predlaga sodišču vknjižbo zastavne pravice na nepremično premoženje oz. delež družbenikov in v nekaterih primerih izvršbo na nepremičnem premoženju. Vknjižbe zastavne pravice na nepremičninah dolžnika so bile opravljene pri 405 dolžnikih, za dolg v skupnem znesku 11,56 milijona EUR (2.771,0 mio SIT).

V letu 2006 je davčna uprava v 105-ih primerih predlagala uvedbo stečajnega postopka zoper insolventne dolžnike, ki so bili dolžni 6,16 milijona EUR (1.475,0 mio SIT). Sodišče je v sedmih primerih končalo stečajne postopke. S tem je bil poravnani davčni dolg v znesku 0,06 milijona EUR (15,3 mio SIT).

8.7. DAVČNI DOLG

V nadaljevanju (glej tabelo 11) so predstavljeni podatki o davčnem dolgu v RS za leta od 2000 do 2003, ko so se še objavljali v poročilih o delu DURS-a.

Tabela 11: Knjigovodsko evidentiran dolg (brez zabilance) po vrstah obveznosti (v mio SIT, v oklepaju v mio EUR)

<i>Vrsta obveznosti</i>	<i>Leto 2000</i>		<i>Leto 2001</i>		<i>Leto 2002</i>	
	<i>V mio SIT (v mio EUR)</i>	<i>Delež v %</i>	<i>V mio SIT (v mio EUR)</i>	<i>Delež v %</i>	<i>V mio SIT (v mio EUR)</i>	<i>Delež v %</i>
Davčni prihodki	1.236.769 (5.160,94)	100,0	1.382.305 (5.768,26)	100,0	1.511.975 (6.309,36)	100,0
Davki na dohodek in dobiček	12.028 (50,18)	19,4	21.973 (91,69)	23,7	24.439 (101,98)	23,7
Prispevki za socialno varnost	25.479 (106,32)	41,2	34.602 (144,39)	37,3	35.735 (149,12)	34,7
Davki na plačilno listo in delovno silo	387 (1,64)	0,6	63 (0,26)	0,1	1.054 (4,40)	1,0
Davki na premoženje	3.220 (13,43)	5,2	4.371 (18,24)	4,7	3.129 (13,06)	3,0
Domači davki na blago in storitve	18.959 (79,11)	30,7	30.477 (127,18)	32,8	37.152 (155,03)	36,0
Drugi davki in nedavčni prihodki	1.798 (7,50)	2,9	1.296 (5,41)	1,4	1.589 (6,63)	1,6
Skupaj	61.871 (258,18)	100,0	92.782 (387,17)	100,0	103.098 (430,22)	100,0

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2000, Poročilo o delu DURS-a 2001 in Poročilo o delu DURS-a 2002

Davčni dolg je konec leta **2000** znašal 442,73 milijona EUR (106.095 mio SIT), od tega je bil knjižen v zabilančni evidenci v višini 184,54 milijona EUR (44.224 mio SIT). V zabilančni evidenci je evidentiran davčni dolg, pri katerem je davčni organ že izčrpal vse možnosti prisilne izterjave. Preostanek davčnega dolga je bil knjigovodsko evidentiran v višini 258,18 milijona EUR (61.871 mio SIT).

Davčna uprava je v letu **2001** z različnimi ukrepi in aktivnostmi iztrajala za 28,7 % več dolga kot v preteklem letu. Konec leta 2001 je davčni dolg (glavnica in obresti) znašal 618,16 milijona EUR (148.135 mio SIT). Od tega je v knjigovodski evidenci knjiženega 62,6 % dolga v višini 387,17 milijona EUR (92.782 mio SIT), v zabilančni evidenci pa 36,8 % dolga v višini 227,64 milijona EUR (54.552 mio SIT). Poleg tega je 0,6 % dolga v višini 3,34 milijona EUR

(801 mio SIT) odloženega po ZNPDND. Zabilančni dolg je sestavljen iz dolga, za katerega je bila prijavljena terjatev v postopku stečaja, likvidacije, prisilne poravnave (45 %), dolga dolžnikov (umrli), za katerega so bile prijavljene terjatve v zapuščinskih postopkih (1 %), dolga, za katerega je bil podan predlog za zavarovanje z vknjižbo zastavne pravice na nepremičnini dolžnika (32 %) in dolga dolžnikov, pri katerem je neuspešna izterjava nad 3 leta, dolžnik pa je odseljen neznano kam in ni pustil nobenega premoženja (22 %).

V letu **2002** je DURS izterjala za 14,4 % več dolga kot v letu 2001. Konec leta 2002 je davčni dolg (glavnica in obresti) znašal 730,04 milijona EUR (174.947 mio SIT). Davčni dolg se je v tem letu povečal za 111,88 milijona EUR (26.812 mio SIT) ali za 18,1 %, in to aktivni ali knjigovodsko evidentirani dolg za 43,05 milijona EUR (10.317 mio SIT) ali 11,1 % in zabilančni za 69,67 milijona EUR (16.767 mio SIT) oz. za 30,7 %. Dolg, odložen po ZNPDND, se je v primerjavi z letom 2001 zmanjšal za 1,13 milijona EUR (271 mio SIT) ali 33,8 %.

Na naraščanje davčnega dolga vplivajo predvsem visoke zamudne obresti. Pri poplačilu dolga se najprej poplačajo zamudne obresti. V letu 2002 je bilo v knjigovodski evidenci knjiženega 58,9 % dolga v višini 430,22 milijona EUR (103.098 mio SIT). V zabilančni evidenci pa je bilo knjiženega 40,8 % dolga v višini 297,61 milijona EUR (71.319 mio SIT). Za več kot 4/5 tega dolga postopek izvaja sodišče (stečaji, prisilna poravnava, izterjava iz nepremičnega premoženja), preostali dolg pa se nanaša na zavezance, ki nimajo v lasti niti premoženja niti nepremičnega premoženja, iz katerega bi se dolg lahko izterjal, pravica do izterjave pa še ni zastarala. Poleg tega je 0,3 % dolga v višini 2,21 milijona EUR (530 mio SIT) odloženega po ZNPDND.

V letu **2003** se je vodenje davčnega dolga nekoliko razlikovalo od tistega v predhodnih letih, zato v tabeli 11 ni zajeto. Davčnih prihodkov je bilo skupaj 6.791,68 milijona EUR (1.627.558 mio SIT). V postopkih prisilne izterjave je bilo izterjanih 185,02 milijona EUR (44.338 mio SIT), kar je za 14,6 % več kot v letu 2002. Od tega je aktivni davčni dolg znašal 451,08 milijona EUR (108.096 mio SIT). Zabilančni dolg v poročilu za leto 2003 ni izkazan, podana je le obrazložitev, da na izterjavo tega dolga DURS nima vpliva, ker je le-ta v pristojnosti sodišč.

Tabela 12: Izterjani davčni dolg po ukrepih prisilne izterjave (v mio SIT, v oklepaju v mio EUR)

	<i>Izterjani davčni dolg</i>			
	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>
Po sklepih o prisilni izterjavi zapadlih obveznosti	23.380 (97,56)	32.294 (134,76)	38.228 (159,52)	44.207 (184,47)
Po plačilnih nalogih, posredovanih APP	1.734 (7,23)	1.344 (5,61)	335 (1,40)	-
Po ZNPDND	459 (1,91)	182 (0,76)	141 (0,59)	131 (0,55)
Opomini za plačilo že zapadlih obveznosti	4.956 (20,68)	5.462 (22,79)	-	-
Skupaj	30.529 (127,38)	39.282 (163,92)	38.704 (161,51)	44.338 (185,02)

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2000, Poročilo o delu DURS-a 2001, Poročilo o delu DURS-a 2002 in Poročilo o delu DURS-a 2003

Kot prikazuje tabela 12 je DURS na področju prisilne izterjave v letu 2001 dosegla vidni napredek, predvsem zaradi enotne obravnave vseh davčnih dolžnikov (pravnih in fizičnih oseb) in zaradi izboljšane strokovne usposobljenosti delavcev na tem področju. Na področju prisilne izterjave je DURS dosegel večjo učinkovitost z uporabo novih ukrepov npr. pisnih opominov in opominov po telefonu, razgovori z odgovornimi osebami za ugotovitev plačilne zmožnosti, zavarovanje terjatve še pred izdajo odmerne odločbe in z izvornim pridobivanjem podatkov o dohodkih, vrednostnih papirjih davčnih dolžnikov.

Na podlagi letnih poročil DURS-a je narejena primerjava med pobranimi davčnimi prihodki v posameznem letu in davčnim dolgom (glej tabelo 13).

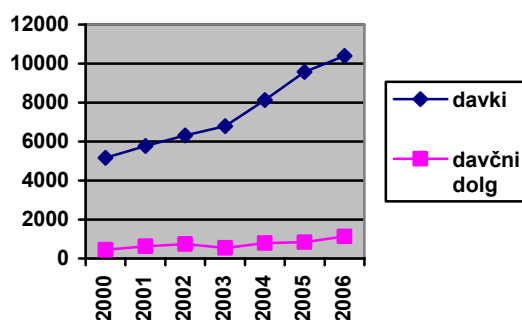
Tabela 13: Davčni prihodki in davčni dolg po posameznih letih (v mio EUR)

	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Davčni prihodki skupaj	10.387,5	9.581,5	8.129,4	6.791,7	6.309,4	5.768,3	5.160,9
Terjani dolg s pozivi po telefonu, poslanimi obvestili in izdanimi sklepi	1.527,9	1.130,7	1.049,7	769,6	-	-	-
Plačila po pozivih, poslanih obvestilih in izdanih sklepih	402,9	291,4	257,2	224,5	-	-	-
Davčni dolg ⁵	1.125,0	839,3	792,5	545,1	730,0	618,2	442,7

Vir: Prirejeno po: Poročila o delu DURS-a 2000 – 2006

Razmerje med davčnimi prihodki in nepobranimi davki je prikazano v diagramu 12.

Diagram 12: Razmerje med pobranimi davki in davčnim dolgom (v mio EUR)

Vir: Prirejeno po: Poročila o delu DURS-a 2000 – 2006

Kot je razvidno iz diagrama 12 so se davčni prihodki od leta 2000 do leta 2006 povečevali. Povečeval pa se je tudi davčni dolg. Sorazmerno glede na pobrane prihodke je davčni dolg v letu 2003 znašal 8,03 %, v letu 2004 9,75 %, v letu 2005 8,76 % in v letu 2006 kar 10,83 %. Iz tega izhaja, da je delež davčnega dolga nihal glede na posamezna leta in dosegel najvišji odstotek glede na davčne prihodke v letu 2006, ko je bil tudi znesek pobranih davkov najvišji.

⁵ Za leta 2003, 2004, 2005 in 2006 podatki o zabilančnem davčnem dolgu več niso na razpolago, zato so v tabeli prikazani le podatki, ki jih je bilo mogoče izračunati iz razpoložljivih podatkov, medtem ko so za leta 2000, 2001 in 2002 prikazani podatki, ki zajemajo aktivni in zabilančni dolg.

Ob tem je potrebno pojasniti, da so zgornji podatki dobljeni na podlagi lastnih izračunov iz razpoložljivih podatkov, ki izhajajo iz poročil DURS-a. Za natančne podatke o davčnem dolgu za leta 2003, 2004, 2005 in 2006, ločeno za aktivni in zabilančni davčni dolg, smo zaprosili tudi DURS. Podatkov nismo dobili. V odgovoru DURS-a je bilo pojasnjeno, da zelenih podatkov ne morejo posredovati. Kot razlog je DURS navedel, da so »v preteklosti na zniževanje aktivnega davčnega dolga vplivali številni dejavniki. Najbolj je na gibanje dolga vplival spremenjeni Zakon o davčnem postopku – ZDavP-1, ki je močno posegel na področje obračunavanja in knjiženja zamudnih obresti. Spremenjeni zakon je narekoval tudi spremembo metodologije za spremljanje davčnega dolga.«

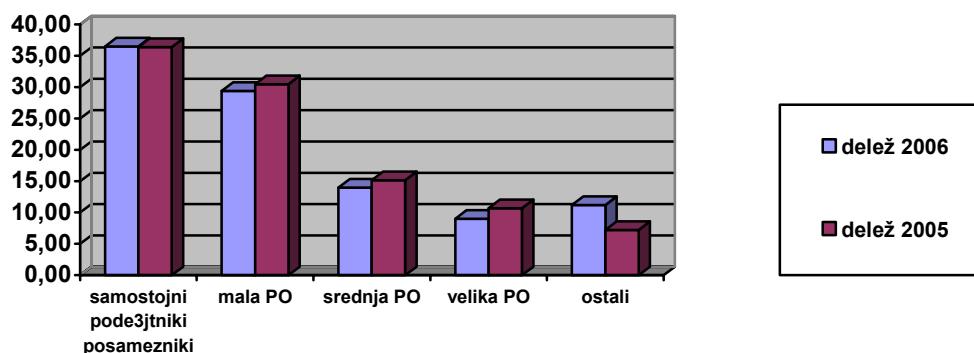
8.7.1. Inšpekcijski nadzor

V letu 2006 je bilo opravljenih 5.069 davčnih inšpekcijskih nadzorov. V postopkih davčnih inšpekcijskih nadzorov so bile ugotovljene dodatne neposredne obveznosti v višini 69,06 milijona EUR (16.549,2 mio SIT) ter posredne obveznosti v višini 31,80 milijona EUR (7.620,2 mio SIT). Vplačanih je bilo za 51,57 milijona EUR (12.359,2 mio SIT) dodatno ugotovljenih neposrednih obveznosti in za 1,35 milijona EUR (323,8 mio SIT) obveznosti iz naslova spremembe osnove za davek od dohodkov iz dejavnosti, skupaj so plačila v letu 2006 znašala 52,92 milijona EUR (12.683,0 mio SIT).

Delež davčnih inšpekcijskih nadzorov z ugotovljenimi nepravilnostmi je v letu 2006 znašal 56,0 % vseh opravljenih davčnih inšpekcijskih nadzorov in je v primerjavi z letom 2005 nižji za 8,5 %.

Delež davčnih inšpekcijskih nadzorov brez ugotovitev je v letu 2006 znašal 62,2 % vseh opravljenih davčnih inšpekcijskih nadzorov, kar je manj od načrtovanega (45 %) in več kot v letu 2005, ko je ta znašal 38,9 %. V letu 2006 je bilo opravljenih za 13,4 % manj davčnih inšpekcijskih nadzorov od načrtovanega in za 15,9 % več kot v letu 2005. Poudarek je bil na nadzoru davčnih zavezancev, ki poslujejo v rizičnih dejavnostih kot so npr. gradbeništvo, poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve, trgovina z motornimi vozili in posredništvo pri prodaji, trgovina z računalniško opremo.

Diagram 13: Struktura davčnih inšpekcijskih nadzorov glede na status in velikost zavezanca

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2006

Tabela 14: Število davčnih inšpekcijskih nadzorov po velikosti in statusu zavezanca (delež v %)

<i>Velikost in status DZ</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>
Velika pravna oseba	454	470
Srednje velika pravna oseba	708	666
Mala pravna oseba	1.492	1.333
Skupaj pravne osebe	2.654	2.469
Skupaj samostojni podjetniki posamezniki	1.848	1.590
Ostali	567	314
Skupaj	5.069	4.373

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2006

Glede na status davčnega zavezanca se je struktura spremenila tako, da se je delež opravljenih davčnih inšpekcijskih nadzorov pri pravnih osebah zmanjšal, povečal pa se je pri samostojnih podjetnikih posameznikih in pri ostalih davčnih zavezancih, kot prikazujeta diagram 14 in tabela 14.

Tabela 15: Dodatno ugotovljene obveznosti in plačila po vrstah obveznosti (v mio SIT, v oklepaju v mio EUR)

<i>Vrsta obveznosti</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>
Davčni prihodki	16.543,6 (69,03)	20.231,7 (84,42)
Davki na dohodek in dobiček	6.931,7 (28,92)	8.756,1 (36,54)
Prispevki za socialno varnost	1.474,6 (6,15)	2.331,6 (9,73)
Davki na plačilno listo in delovno silo	119,9 (0,05)	275,8 (1,15)
Davki na premoženje	51,3 (0,21)	18,4 (0,08)
Domači davki na blago in storitve	7.884,5 (32,91)	8.418,0 (35,13)
Drugi davki	81,6 (0,34)	431,7 (1,80)
Nedavčni prihodki	5,7 (0,02)	9,3 (0,04)
Skupaj neposredne obveznosti	16.549,2 (69,06)	20.241,0 (84,46)
Skupaj posredne obveznosti	7.620,2 (31,80)	15.365,7 (64,12)

Vir: Poročilo o delu DURS-a 2006

V postopkih davčnih inšpekcijskih nadzorov so bile ugotovljene dodatne neoposredne obveznosti v višini 69,06 milijona EUR (16.549,2 mio SIT), kar je za 30,4 % manj od načrtovanega in za 18,2 % manj kot v letu 2005. Največji znesek so imele dodatno ugotovljene neposredne obveznosti iz naslova domačih davkov na blago in storitve, in sicer 32,91 milijona EUR (7.884,5 mio SIT) (47,6 %). Sledijo davki na dohodek in dobiček z realizacijo 28,92 milijona EUR (6.931,7 mio SIT) (41,9 %). V letu 2006 je bilo ugotovljenih tudi za 31,80 milijona EUR (7.620,2 mio SIT) dodatno ugotovljenih posrednih obveznosti, kar je za 18,2 % manj od načrtovanega in za 50,4 % manj kot v letu 2005. Največji delež v strukturi dodatno ugotovljenih posrednih obveznosti je imelo zmanjšanje izgube pri pravnih osebah in samostojnih podjetnikih posameznikih s 53,2 % deležem ter postavka dodatno priznane olajšave s 26,9 % deležem (glej tabelo 15).

8.7.2. Preiskovalno – analitsko delo

V letu 2006 je bil v okviru preiskovalnega oddelka izdelan seznam davčnih zavezancev (pravnih oseb, samostojnih podjetnikov posameznikov) z najvišjo stopnjo rizičnosti. Že v uvodni fazi so bile določene lastnosti zavezanca in na podlagi tega so bili kasneje usmerjeni inšpekcijski pregledi.

Davčni uradi so v letu 2006 prejeli 2.252 prijav (od tega 1.106 anonimnih). Za zavezance, pri katerih je davčna uprava v letu 2006 v svojih postopkih ugotovila, da imajo morda cilj izogiba davčne obveznosti, je davčni organ uvedel 121 poglobljenih nadzorov in 43 zavezancev izločil iz sistema DDV (odvzeta jim je bila davčna številka za potrebe obračunavanja DDV). Zaključenih je bilo 160 postopkov, dodatno ugotovljena obveznost pa je znašala 0,01 milijona EUR (2,5 mio SIT).

8.8. EVROPSKI PRAVNI PROSTOR IN IZVRŠBA

Nobeno sodno varstvo ne more biti učinkovito, če ni učinkovite izvršbe. Rijavec meni, »učinkovit in relativno preprost dostop do izvršilnega postopka v drugi državi članici je tudi eden izmed pogojev delovanja skupnega trga«. Zato je treba primerno premostiti meje, ki so še vedno ovira na poti do prisilne izvršitve odločbe tudi med državami članicami EU (Koritnik, 2006, str. 29).

Poseben pomen ima na tem področju uredba 44/2001 z dne 22. 12. 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, ker določa izhodišča za lažjo uveljavitev odločb in listin v drugi državi članici. Korak naprej je pomenila uredba 805/2004 o evropskem izvršilnem naslovu (UEIN). »V primerih, ki jih upošteva ta uredba, je izvršilnemu naslovu iz ene države članice omogočen neposreden dostop do izvršbe v drugi državi članici« (Koritnik, 2006, str. 29).

Na drugi strani je Keresteš predstavil nekatera vprašanja uporabe UEIN, predvsem usodo izvršilnega naslova, ki je bil potrjen kot evropski nalog za izvršbo (EIN) v Republiki Sloveniji. »UEIN je uvedla načelo, da je mogoče uveljavljati pravna sredstva zoper EIN zgolj v državi izvora«. Keresteš dodaja, da »to sicer ni pritožba, je pa kljub temu možnost, da se odpravi EIN ali pa da se z izrednimi pravnimi sredstvi napade sama odločba, ki je bila potrjena kot EIN.« Poleg tega ima dolžnik še vedno tudi možnost, da uveljavlja pravna sredstva proti EIN tudi v državi članici priznanja. »V tem primeru sicer ni več mogoče uveljavljati pravnih sredstev proti izvršilnemu naslovu, je pa odprta pot za uveljavljanje ugovorov v izvršilnem postopku proti sklepu o izvršbi« (Koritnik, 2006, str. 29).

8.9. PROBLEM ZAOSTANKOV PRI IZVRŠBI

Izvršilni postopki v Sloveniji so dolgotrajni. Približno 60 % sodnih zaostankov je danes zaostankov na področju izvršbe. V Sloveniji se z zaostanki spopadamo že dolgo časa.

Skupni državni projekt za odpravo sodnih zaostankov – projekt Lukenda, ki ga je pripravilo Ministrstvo za pravosodje kot odziv na prvo sodbo Evropskega sodišča, predvideva odpravo vseh sodnih zaostankov, torej tudi zaostankov na področju izvršbe, do leta 2010 (Savkovič, 2006, str. 14).

Razloge za zaostanke bi lahko razdelili v naslednje skupine:

- ravnanje strank in drugih udeležencev v postopku;
- potek izvršilnega postopka pri sodišču, v fazi dovolitve oz. v fazi izvršbe;
- delovanje izvršiteljev;
- neustrezna zakonodaja;
- neustrezna organizacija izvršilnih sodišč in
- pomanjkanje informatizacije izvršilnega postopka (Savkovič, 2006, str. 14).

Ugotovljeno je bilo, da v fazi dovolitve izvršbe največ zastojev povzročijo na eni strani stranke z vložitvijo nepopolnih in nepravilnih predlogov za izvršbo, na drugi pa sodišče s slabo kadrovsko zasedbo. Stranke, tudi s pooblaščenci, vlagajo pomanjkljive predloge, ne plačujejo sodne takse, ne priložijo pooblastila za zastopanje itd., zato jih mora sodišče pozivati k dopolnitvi predlogov oz. plačilu takse. Prav pozivanje k dopolnitvi vlog pa zaradi slabe kadrovske zasedbe sodišč dodatno podaljšuje čas do izdaje sklepa o izvršbi (Savkovič, 2006, str. 14, 15).

Ravnanja, s katerimi upniki podaljšujejo izvršilni postopek, niso zanemarljiva. Čedalje več predlogov je za izvršbo zoper dolžnike, za katere upniki že vnaprej vedo, da nimajo rubljivih premičnin. Poleg tega upniki kljub neuspešnemu rubežu v velikem številu primerov še dodatno predlagajo opravo ponovnega rubeža, ki je ravno tako praviloma neuspešen. Na drugi strani pa upniki velikokrat predlagajo tudi odlog izvršbe, kar je v nasprotju z upnikovo željo po hitrem poplačilu svojih terjatev (Savkovič, 2006, str.15).

Ravnanja dolžnikov, s katerimi podaljšujejo izvršilni postopek, so seveda vsa usmerjena k izmikanju plačila obveznosti. Ena od možnosti sankcioniranja v takih primerih bi bila uvedba seznama dolžnikov, ki se vodi pri sodiščih. Dolžnik, ki je na takem »sramotilnem stebru«, bi bil v gospodarskem prometu praviloma omejen (pri najemu kredita ali sklepanju lizinških poslov), saj bi lahko gospodarski subjekti z izkazanim pravnim interesom prišli do podatkov o dolžnikovi plačilni sposobnosti (Savkovič, 2006, str.15).

Pri analizi veljavne ureditve izvršbe na nepremičnine je bilo potrjeno, da zastoje povzročajo predvsem veliko pravnih sredstev, ki jih je treba ob spoštovanju dolžnikovih ustavnih pravic razumno zmanjšati. Poleg tega je v zadnjem času zaznati povečano število nepremičninskih izvršb za poplačilo manjših zneskov, zato bi bilo morda potrebno razmisliti o določitvi meje za vložitev izvršbe na to sredstvo. Poleg že omenjenega problema, velikega števila pravnih sredstev v izvršilnem postopku, se postavlja vprašanje morebitne določitve meje za vlaganje pritožb (Savkovič, 2006, str. 16).

Zmanjšanje sodnih zaostankov pri izvršbi je predmet **Twinning projekta**⁶ Evropske unije. Projektna partnerja sta Vrhovno sodišče in nemška ustanova za mednarodno pravno sodelovanje IRZ. Prav tako sodeluje Ministrstvo za pravosodje RS (Borchet, 2006, str. II).

Razlogi za zaostanke so kompleksni. To izhaja tudi iz analize položaja na področju izvršbe v Sloveniji, ki jo je leta 2003 izdelala delovna skupina pri Ministrstvu za pravosodje RS. Po rezultatih dela pri Twinning projektu je možen le en sklep, in sicer je potrebna temeljna poenostavitev slovenskega izvršilnega prava (Borchet, 2006, str. II).

Iz Twinning projekta izhajajo naslednje ugotovitve:

1. pravne

Slovensko izvršilno pravo označujejo – tudi v primerjavi z izvršilnim pravom v drugih državah EU – naslednje lastnosti:

- izjemna obremenjenost sodišč in sodnikov;
- pretirano načelo uradnih poizvedb;
- obširne možnosti pravnih sredstev in
- izrazita neprijaznost do upnikov in prijaznost do dolžnikov.

2. organizacijske

Organizacijske ugotovitve so:

- razdrobitev dela pri obdelovanju izvršilnih zadev na 44 okrajnih sodiščih;
- nejasne razmejitve osebnih pristojnosti;
- visoka delitev dela ob previsokem vložku osebja;
- pomanjkanje za vso deželo enotnih delovnih norm nesodniškega osebja in
- statistična pravila Sodnega reda.

Vložek osebja v izvršilnih oddelkih sodišč je v primerjavi z npr. nemškimi sodišči veliko previsok. Seveda je to večinoma posledica različnega izvršilnega prava. Zaostanki bi bili še

---

⁶ Projekt »Zmanjšanje sodnih zaostankov na področju izvršbe«.

večji, če tega osebja ne bi uporabili. Negospodarno je zlasti, če sodniki obdelujejo pravno pretežno nezahtevne izvršilne zadeve na dolg procesno praven način.⁷ Ne glede na razlike v pravnem sistemu je treba pri vprašanju vložka osebja upoštevati tudi, da v Nemčiji in Avstriji del izvršilnih nalog opravljajo sodni izvršitelji, ne da bi bila za njihovo delo potrebna dejavnost sodišča.⁸

Visok kadrovski vložek je velik stroškovni dejavnik. Vsa opravila, ki jih na sodiščih v Nemčiji izvršujejo sodniški pomočniki, v Sloveniji pogosto opravljajo sodniki oz. so vsaj vključeni. To bi v prihodnje lahko reševali referenti, ki bi bili za to ustrezno izobraženi.⁹ Kot podlaga preglednega sistema dodeljevanja osebja so nujno potrebne enotne norme za vso državo in za vse skupine zaposlenih pri sodiščih.¹⁰

Statistika, ki šteje, da je neka zadeva za sodišče končana šele takrat, ko je svoje delo opravil izvršitelj ali ko je upnik poplačan, nedopustno meša med seboj dejavnosti različnih organov. Načeloma mora veljati, da je zadeva za sodišče rešena, ko je le-to opravilo svoje delo (Borchet, 2006, str. II, III).

3. informacijsko-tehnične

Informacijsko-tehnične ugotovitve so:

---

⁷ Primer: Okrajno sodišče v Ljubljani je pristojno za približno 326.484 prebivalcev, ki povzročijo letni pripad približno 27.677 izvršilnih zadev, za katere je pristojnih približno 70 delavcev. Na območju Okrožnega sodišča v Potsdamu (Brandenburg) živi približno 574.000 prebivalcev, ki povzročijo letni pripad 30.441 izvršilnih zadev, za katere pa je pristojnih zgolj približno 40 delavcev.

⁸ Na območju Okrožnega sodišča v Potsdamu deluje 42 sodnih izvršiteljev, ki obdelajo povprečno skupno 92.105 izvršilnih nalogov letno.

⁹ Nikakor ne ustreza evropskemu standardu, da ima Slovenija na približno 2 milijona prebivalcev približno 989 sodnikov, in število sodnikov še narašča, medtem ko ima dežela, kot je Brandenburg s približno 2,6 milijona prebivalcev, 500 sodnikov, ob tem pa so časi trajanja postopkov in zaostanki v Sloveniji precej višji.

¹⁰ V okviru zaposlenega osebja so veliki problemi pristojnosti pri sodiščih, ki nimajo sorazmerno dobre kadrovske zasedbe, tako kot je na primer v Ljubljani. Če je strojepisnica zasedena slabo, to pripelje do tega, da delo pri vpisniku in pri strojepisju prevzemajo sodniki, strokovni sodelavci in referenti. Tako seveda ne morejo opravljati svojih nalog. To povzroči tudi, da že obdelani predlogi za dovolitev izvršbe – torej že skoraj končano delo – dalj časa obležijo nedotaknjeni, ker ni osebja, ki bi poskrbelo za to, da bi jih poslali naprej. Problematično je oblikovano tudi določilo pristojnosti v 6. členu Zakona o izvršbi in zavarovanju, ki povzroča, da se mora z zadevami nazadnje ukvarjati sodnik, že zato da se izogne razveljavitvam sklepov v postopku s pravnimi sredstvi na višjih sodiščih.

- manjka možnost, da bi predloge za izvršbo od prihoda do sklepa večinoma obdelovali avtomatizirano;
- ne uporablja se možnost, da bi predloge vlagali elektronsko;
- nezadostni izkoristek obstoječih vpisnikov za namene obdelave izvršilnih zadev (Borchet, 2006, str. II-IV).

Tukaj so še nadaljni razlogi za stanje zaostankov na področju izvršbe. Stanje na področju izvršiteljev ni zadovoljivo. Čeprav raziskava na tem področju ni predmet Twinning projekta, so številni pogovori pri sodiščih vendarle jasno pokazali, da je ne ravno nepomemben del problematike zaostankov tudi pri izvršiteljih (Borchet, 2006, str. II-IV).

Iz raziskave izhaja, da so se pri vseh sodiščih pritoževali, da v izvršilnih zadevah vlagajo pretežno nepopolne predloge, tudi če jih vlagajo odvetniki. Dokler tudi odvetniška tarifa predvideva, da se plačajo pristojbine za vsak posamezni predlog, to naravnost vabi k zlorabi. To je treba popraviti tako, da se za postopek uvede ena sama pristojbina, ne glede na to, koliko predlogov vloži odvetnik. Enako velja za pristojbine izvršiteljev. Povprečnina na tem področju spodbuja ekonomsko ravnanje. Take poenostavitve so med drugim tudi pogoj za informatizacijo poslovanja (Borchet, 2006, str. IV).

Problematika dolžnikov v Sloveniji je velika. Vse je odvisno od tega, da bi že vnaprej preprečili nastajanje razvpitih dolžnikov. Zlasti pravica vpogleda v seznam dolžnikov bi utegnila pripeljati do tega, da razvpiti dolžniki v prihodnje ne bodo več mogli delati novih dolgov, ker bodo z vpisom na ta seznam gospodarsko »mrtvi« (Borchet, 2006, str. IV).

Željeno stanje avtomatizacije – popoln strojni postopek, ki kolikor je le mogoče poteka brez ročnih posegov v postopek, je mogoče na kratko opisati na naslednji način:

- *vlaganje predlogov*: podatke predloga naj bi sodišče prejelo čim bolj elektronsko. Seveda je treba obdržati tudi možnost, da se predlogi še naprej vlagajo tudi v papirni obliki, vendar v tem primeru z uporabo obvezno predpisanega obrazca, ki ga mora predložiti predlagatelj.
- *obdelava na sodišču*: da bi bila uporaba osebja na sodišču čim manjša, je treba uvesti samodejni postopek preverjanja, s katerim avtomatizirano preverjamo formalna merila. Če preverjanje ne pokaže napak, se avtomatizirano izda sklep o izvršbi. Če pa sistem ugotovi napako, postopek prenese v ročno obdelavo k referentu.
- *pošiljanje sklepov*: možno mora biti tudi elektronsko pošiljanje (Borchet, 2006, str. IV).

Perne in Erdelič v svojih prispevkih dvomita, da bi s temi ukrepi lahko odpravili problem zaostankov, pri tem pa se sklicujeta, da razlogi zaostankov niso v postopku dovolitve izvršbe. Sodišča imajo pomembno vlogo pri interpretaciji davčnih zakonov (Scholes, 2002, str. 32).

8.10. IZVRŠEVANJE SKLEPOV O IZVRŠBI

V večini primerov sklepov o izvršbi za izterjavo denarne terjatve ne izvršujejo sodišča, izjema je le pri izvršbi na nepremičnino in pri izvršbi na delež družbenika v družbi. V drugih primerih se sklepi o izvršbi izvršujejo izven sodišča. Pri izvršbi na premičnine jih izvršujejo izvršitelji, pri izvršbi na dolžnikovo plačo in druge stalne prejemke delodajalci oz. drugi dolžnikovi dolžniki, pri izvršbi na dolžnikova denarna sredstva pri organizacijah za plačilni promet pa le-te (Volk, 2006, str. 11).

Precej težav je povzročala v praksi Odločba Ustavnega sodišča RS št. U-I-300/04-25 z dne 2. marca 2006 (v nadaljevanju: odločba), s katero je ustavno sodišče razveljavilo 1060. člen obligacijskega zakonika, vkolikor se za zamudne obresti iz obligacijskih razmerij, nastalih pred njegovo uveljavitvijo, ki tečejo po 1. januarju 2002, uporablja 277. člen zakona o obligacijskih razmerjih, čeprav so že dosegle ali presegle glavnico (Volk, 2006, str. 11).

Volk (2006, str. 11) meni, da lahko že iz določb o odgovornosti dolžnikovih dolžnikov sklepamo na različno raven njihovega znanja in vedenja. Organizacija za plačilni promet mora torej pri izvrševanju sklepov o izvršbi upoštevati marsikaj, kar v sklepu ni izrecno zapisano. Posledično bi lahko razlagali, da mora upoštevati tudi druga splošno znana dejstva, ki so pomembna pri izvršitvi sklepa o izvršbi. Omenjena odločba je korenito posegla v t.i. upniško-dolžniška razmerja. Glede na to, da zakon nalaga organizaciji za plačilni promet višjo skrbnost dobrega strokovnjaka kot dolžnikovemu dolžniku, Volkova meni, da je vsaj organizacija za plačilni promet omenjeno odločbo pri izvršitvi sklepa o izvršbi dolžna upoštevati neposredno.

Drugačno stališče pa bi lahko zastopali pri drugih dolžnikovih dolžnikih (delodajalci, Zavod za zaposlovanje RS, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje), ki izvršujejo sklepe o izvršbi na plačo in druge stalne prejemke, saj ti niso strokovnjaki za plačilni promet, ampak dolžnikovi dolžniki. V teh primerih Volk meni, da le-ti ne morejo biti odgovorni, če pri izvrševanju sklepa o izvršbi niso neposredno uporabili omenjene odločbe ustavnega sodišča (Volk, 2006, str. 11).

Na izvršilni postopek (in postopek zavarovanja) začetek postopka prisilne poravnave učinkuje tako, da od tega trenutka dalje ni več mogoče dovoliti izvršbe oz. zavarovanja, če pa je izvršilni postopek zavarovanja že v teku, se ta prekine. Vendar se tak učinek ne nanaša na:

- izločitvene upnike;
- na tiste ločitvene upnike, ki so dobili pravico do ločenega poplačila z izvršbo zaradi poplačila ali z zavarovanjem prej kot v zadnjih dveh mesecih pred začetkom postopka prisilne poravnave (Volk, 2006, str. 12).

8.11. VPLIV TUJEGA STEČAJA NA IZVRŠBO V SLOVENIJI

Začetek stečajnega postopka načeloma preprečuje hkratni izvršilni postopek zoper istega dolžnika; tako velja tudi, če stečaj teče v tujini. Manj jasno je, kako zavrnitev priznanja slovenske sodbe zoper dolžnika v tujem stečajnem postopku vpliva na možnost te sodbe v Sloveniji (Damjan, 2006, str. 6).

Glede na to, da je sklep o začetku stečajnega postopka tuja sodna odločba, njegove pravne posledice pri nas ne nastopijo samodejno, temveč šele s priznanjem. Odločbe tujih sodišč, izdane v postopku stečaja zoper dolžnika, ki ima sedež na območju tujega sodišča, se priznajo v Sloveniji pod pogoji, določenimi za priznanje tujih sodnih odločb. Dokler tuja odločba o začetku stečajnega postopka ni priznana, je izvršilno sodišče ne sme upoštevati. Dolžnikov ugovor nedopustnosti izvršilnega postopka je treba zavrniti, izvršba pa se lahko nemoteno nadaljuje. Začetek stečaja v tujini do priznanja odločbe tujega sodišča ne vpliva na potek izvršilnega postopka v Sloveniji (Damjan, 2006, str. 6).

Če slovensko sodišče prizna sklep o začetku stečajnega postopka v tujini, to do konca stečaja prepreči nadaljevanje izvršbe na dolžnikovem premoženju. Posledica priznanja tujega stečaja je, da nastane glede premoženja pri nas enak položaj, kot če bi stečaj tekkel pred našim sodiščem in po našem pravu. Tuja odločba je priznana, vendar se njena vsebina prilagodi našemu stečajnemu pravu. Jasno je, da je vprašanje priznanja tujega stečaja v Sloveniji podnormirano tako glede postopka priznanja kot glede njegovih posledic. Praznino v zakonu bo morala ustrezno zapolniti sodna praksa. Pri tem pa zaupanje v delo tujih sodišč praviloma ne bi smelo biti tako veliko, da bi onemogočilo izvršitev domače sodbe v Sloveniji (Damjan, 2006, str. 7, 8).

8.12. DAVČNI OBRAČUN IN DAVČNI DOLG TER ZAMUDNE OBRESTI

Iz odločbe ustavnega sodišča izhaja, da je drugi stavek drugega odstavka 20. člena ZDavP v neskladju z ustavo RS. Ustavno sodišče je razveljavilo izpodbijano zakonsko določbo drugega stavka, prvega stavka drugega odstavka 20. člena ZDavP pa ni razveljavilo. Po določbi drugega odstavka 20. člena ZDavP lahko davčni organ do odločitve o pritožbi davčnega zavezanca odloži prisilno izterjavo davka, če oceni, da bo pritožbi mogoče ugoditi (prvi stavek), s tem da odlog prisilne izterjave davka ne prekine obračunavanja zamudnih obresti (drugi odstavek). Ustavno sodišče je pritrdilo zatrjevanju pobudnika glede neustavnosti drugega stavka drugega odstavka 20. člena ZDavP, da je določba, na podlagi katere odlog prisilne izterjave ne prekine obračunavanja zamudnih obresti, v neskladju z načeli pravne države. Taka določba tudi ustvarja notranje nasprotje pravnega reda (Vidmar, 2004, str. 50-52).

8.13. KAZENSKOPRAVNI IN PREKRŠKOVNI VIDIKI NEPLAČEVANJA DAVČNIH OBVEZNOSTI

Področje davčne kriminalitete je v Sloveniji velik problem, saj je izpad prihodkov zaradi že tako velikih davčnih bremenitev izgube proračunskih sredstev, ki so posledica nezakonitega ravnanja davčnih zavezancev, čedalje teže nadomestiti. Vendar pa davčna kriminaliteta ni samo problem Slovenije. Zlasti davčne utaje povzročajo vedno večjo zaskrbljenost tudi v EU, saj se zaradi njih slabša davčni položaj držav članic ter finančni položaj same EU (Selinšek, 2007, str. 78).

Prvi pogoj za odgovornost posameznega subjekta je, da to odgovornost določa predpis, ki vsebuje dejanski opis prekrška. Davčni zakoni, ki vsebujejo opise davčnih prekrškov, pa ne vsebujejo posebnih določb o odgovornosti, ampak se glede teh vprašanj uporabljajo določbe Zakona o prekrških (ZP-1) (Selinšek, 2007, str. 89).

ZP-1 na splošno določa naslednje sankcije za prekrške:

- globo (ne več denarnih kazni);
- opomin itd.

Opomin pride v poštev za prekrške, storjene v takih olajševalnih okoliščinah, ki jih delajo posebno lahke, pa tudi v primeru, ko storilec stori prekršek s tem, da ne izpolni predpisane obveznosti, ali s tem, da povzroči škodo, pa pred izdajo odločbe ali sodbe o prekršku ta isti storilec predpisano obveznost izpolni oz. popravi ali povrne povzročeno škodo (Selinšek, 2007, str. 90).

Denarne kazni se praviloma izrekajo v dnevni zneskih. Dnevni znesek je dnevni zaslužek obdolženca in ga sodišče izračuna na podlagi njegovih prihodkov. Denarna kazen lahko znaša najmanj 5 in največ 360 dnevni zneskov (Selinšek, 2007, str. 96).

9. IZTERJAVA DOLGA

V vrsti mehanizmov za preprečevanje in odkrivanje ter odpravljanje številnih dejanj na področju davčne utaje sta medsebojno administrativno sodelovanje in vzajemna pomoč med državami članicami izrednega pomena. Nudenje medsebojne upravne pomoči omogoča posameznim organom, da pridobijo informacije, ki so odločilne pri sprejemanju določenih ukrepov zoper zavezance (Heinzer, 2005, str. 119-123).

Razne mednarodne institucije si že dolgo prizadevajo, da bi zagotovile mednarodno primerljive podatke o davkih. Standardno prikazovanje davkov in prispevkov za socialno varnost je bilo zagotovljeno za države članice **OECD** (Organizacija za gospodarsko

sodelovanje in razvoj) z uveljavljeno OECD klasifikacijo davkov. Primerljivi podatki so za države članice OECD vsako leto objavljeni v publikaciji »Revenue Statistics of OECD Member Countries«. Podobna je tudi klasifikacija **Mednarodnega denarnega sklada**. Za članice EU je **Eurostat** razvil svojo klasifikacijo, ki temelji na sistemu nacionalnih računov Združenih narodov. Ta klasifikacija se zelo razlikuje od tiste, ki jo uporablja OECD oz. IMF (Kondža, 2000, str. 7).

Vsebinsko pravilna **mednarodna primerjava davčnega dolga** je težko izvedljiva. Razlogi za takšno stanje so predvsem naslednji:

- pomanjkanje uradnih podatkov;
- neenotna metodologija (države uporabljajo različno obdobje zastaranja terjatev, različno izračunavanje zamudnih obresti in njihovo vključevanje med podatke o dolgu, različno metodologijo opisa dolga, različno uvrstitev med neizterljivi dolg);
- razlike v javno finančni ureditvi med državami (v različnih državah so različne institucije pristojne za pobiranje različnih javno finančnih prihodkov).

Poleg tega je potrebno pri mednarodni primerjavi upoštevati, da je delež javno finančnih prihodkov v BDP posameznih držav zelo različen. Na podlagi tega je smiselno primerjati dolg z letnimi javno finančnimi prihodki in ne z BDP-jem posamezne države.

V Sloveniji je DURS pristojen za izvajanje pravnega reda na področju vzajemne pomoči in administrativnega sodelovanja med državami članicami EU. Izmenjava informacij zajema področje posrednih in neposrednih davkov in izterjavo zahtevkov, ki se nanašajo tudi na davek na dodano vrednost, davek na dohodek in kapital, davek na zavarovalne premije in požarne takse (www.durs.gov.si, 24. 11. 2006).

DURS je pristojen tudi za medsebojno upravno pomoč med državami članicami EU pri izterjavi davščin, katerih obveznost za plačilo je nastala v drugi državi članici EU, na področju davka na dodano vrednost, davka na dohodek in kapital, davka na zavarovalne premije in požarno takso. DURS lahko na zaprosilo države članice EU opravi tudi izvršbo davčnega dolga, ki je nastal v tujini, dolžnik pa prebiva v Sloveniji. DURS lahko tudi sam predloži zaprosilo za izterjavo davčne obveznosti zoper dolžnika, ki prebiva v tujini, dolg pa je nastal v Sloveniji (www.durs.gov.si, 16. 11. 2006).

Mednarodno sodelovanje v davčnih zadevah se deli na **pet področij**, in sicer:

- medsebojna upravna pomoč med državami članicami EU pri izterjavi davščin (uporablja se od 1. 5. 2004);
- medsebojna pomoč pri izmenjavi podatkov med državami članicami EU za neposredne davke, trošarine in davke za zavarovalne premije (uporablja se od 1. 5. 2004);
- izmenjava podatkov med državami članicami EU (uporablja se od 1. 5. 2004);

- izvajanje mednarodnih pogodb o izogibanju dvojnega obdavčevanja (uporablja se od 1. 1. 2005) in
- pooblastilo za podzakonski akt (uporablja se od 1. 5. 2004) (www.durs.gov.si, 23. 11. 2006).

V nadaljevanju so našeta področja podrobneje predstavljena.

9.1. MEDSEBOJNA UPRAVNA POMOČ MED DRŽAVAMI ČLANICAMI EU PRI POBIRANJU DAVŠČIN

Gre za načine upravne pomoči med pristojnimi organi držav članic EU pri pobiranju določenih davščin, katerih obveznost plačila je nastala v drugi državi. Upravno pomoč je mogoče nuditi samo na podlagi popolnega zaprosila (<http://www.durs.gov.si>, 23. 11. 2006).

Pristojnost za sodelovanje z organi tujih držav je razdeljena med DURS, Carinsko upravo RS in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (vsaka na svojem področju delovanja) (<http://www.durs.gov.si>, 23. 11. 2006).

V okviru DURS je na Glavnem uradu organizirana Služba za mednarodno izmenjavo informacij (deluje od 1. 5. 2004). Komunikacija med tujimi organi ter davčnimi uradi poteka preko navedene službe (<http://www.durs.gov.si>, 23. 11. 2006).

Upravna pomoč se lahko zahteva, če je skupna vrednost obveznosti dolžnika vsaj 1.500 EUR. Vse stroške v zvezi s postopkom izvršbe krije dolžnik. Pristojni organ je dolžan na podlagi zaprosila organa prosilke pridobiti in poslati vse podatke, ki so potrebni za izterjavo davščin v državi prosilke, pri tem pa lahko uporabi vsa pooblastila, ki mu jih veljavna zakonodaja daje v zvezi z izterjavo enakovrstnih davščin v Sloveniji (<http://www.durs.gov.si>, 23. 11. 2006).

Zaprosilo za pridobitev podatkov se lahko nanaša na:

- dolžnika;
- drugo osebo, ki je v skladu z veljavnimi predpisi države prosilke dolžna poravnati davščino;
- tretjo osebo, ki ima premoženje, ki pripada dolžniku ali navedeni drugi osebi.

Pristojni organ določenih podatkov ne sme posredovati v nobenem primeru, če gre za podatke:

- ki jih ne bi mogel pridobiti za izterjavo enakovrednih davščin v Sloveniji;
- ki bi razkrili poslovno, industrijsko ali poklicno skrivnost;
- katerih razkritje bi lahko ogrozilo varnost Slovenije ali katerih razkritje bi bilo v nasprotju s pravnim redom Slovenije.

Davčni organ na podlagi zaprosila opravi izterjavo v skladu z določbami ZDavP-2 o davčni izvršbi in zavaruje plačilo davčne obveznosti (<http://www.durs.gov.si>, 23. 11. 2006).

Organ države prosilke lahko predloži zahtevek za izterjavo, če:

- v državi prosilki ne teče postopek za izpodbijanje davščine, razen če ima vložitev pravnega sredstva nesuspendivni učinek;
- je v državi prosilki začel ustrezne postopke z izterjavo, pa do poplačila terjatev ni prišlo v celoti.

Zaprosilu za izterjavo mora biti priložena uradna ali overjena kopija sklepa oz. drugega akta, ki dovoljuje izvršbo (www.durs.gov.si, 23. 11. 2006).

Če se davščina oz. akt, ki dovoljuje izvršbo, v državi članici izpodbija, vodi postopke v zvezi z izpodbijanjem pristojni organ države prosilke po predpisih te države. O tem mora organ države prosilke obvestiti slovenski pristojni organ (www.durs.gov.si, 23. 11. 2006).

Kadar vložitev pravnega sredstva v državi prosilki ne bi zadržala izvršbe, davčni organ na podlagi zahteve organa države prosilke nadaljuje izvršbo (www.durs.gov.si, 23. 11. 2006).

Organ države prosilke nemudoma obvesti pristojni organ:

- če postane zaprosilo za izterjavo oz. zavarovanje neveljavno zaradi plačila ali drugačnega prenehanja davčne obveznosti, razveljavitve akta ali drugega razloga;
- kadar se zaradi kakršnega koli razloga spremeni znesek davščine iz zaprosila, če se znesek zniža/zviša.

Za izterjavo davčnega dolga na podlagi zaprosila države prosilke, se upošteva zastaralne roke, ki veljajo v državi prosilki (<http://www.durs.gov.si>, 23. 11. 2006).

9.2. MEDSEBOJNA POMOČ PRI IZMENJAVI PODATKOV IN VROČANJU DOKUMENTOV MED ČLANICAMI EU ZA NEPOSREDNE DAVKE IN DAVKE NA ZAVAROVALNE PREMIJE

V Sloveniji ima položaj organa zaprosjene države oz. države prosilke Ministrstvo za finance, ki lahko pooblasti DURS ali Carinsko upravo RS, da opravi posamezne naloge v zvezi z izmenjavo podatkov (<http://www.durs.gov.si>, 23. 11. 2006).

Podatki se lahko izmenjujejo:

- na zaprosilo (podatki se nanašajo na posamičen primer);
- avtomatično (redno, brez zahteve, natančno določene kategorije);

- spontano (podatki, ki so pomembni za odmero davka in bi lahko privedli do napačne odmere davka ali neupravičenega izogibanja davčnim obveznostim) (<http://www.durs.gov.si>, 23. 11. 2006).

9.3. IZMENJAVA PODATKOV MED ČLANICAMI EU

Za izmenjavo podatkov med državami članicami EU glede obdavčevanja dobav oz. pridobitev blaga in opravljanje storitev je pristojna DURS. Ta del ureja tudi osnovno pooblastilo glede izmenjave podatkov o dohodku v obliki plačil obresti.

9.4. IZVAJANJE MEDNARODNIH POGODB O IZOGIBANJU DVOJNEGA OBDAVČEVANJA

Urejen je postopek skupnega dogovora, katerega namen je preprečitev ali odprava mednarodnega dvojnega obdavčevanja. Določbe, ki se nanašajo na postopek skupnega dogovora, so vsebovane v mednarodnih pogodbah o izogibanju dvojnega obdavčevanja, ZDavP-2 pa vsebuje določbe, ki se nanašajo na izvajanje teh določb (<http://www.durs.gov.si>, 23. 11. 2006).

Nadalje je urejen tudi način plačila davka od dohodkov nerezidentov, ki imajo vir v Sloveniji v primerih, ko nerezidenti uveljavljajo ugodnosti, določene v mednarodni pogodbi o izogibanju dvojnega obdavčevanja (<http://www.durs.gov.si>, 23. 11. 2006).

Kadar davek izračuna plačnik davka v obračunu davčnega odtegljaja in je dohodek v skladu z mednarodno pogodbo obdavčen po nižji stopnji, kot jo določajo slovenski predpisi, ali pa je izplačani dohodek po mednarodni pogodbi oproščen davka v Sloveniji, plačnik davka te ugodnosti uveljavlja tako, da davčnemu organu predloži izpolnjen zahtevek. Davčni organ odloči v obliki uradnega zaznamka (<http://www.durs.gov.si>, 23. 11. 2006).

Kadar davčni zavezanec prejema dohodke, od katerih davek izračuna sam v davčnem obračunu, lahko v davčnem obračunu uveljavlja tudi ugodnosti, določene v mednarodni pogodbi. Kadar dohodek izplača oseba, ki ni plačnik davka, prejemnik dohodka pa v skladu z mednarodno pogodbo ni zavezan za plačilo davka od tega dohodka, mora prejemnik dohodka vložiti napoved, v kateri uveljavlja ugodnosti, določene v mednarodni pogodbi.

9.5. POOBLASTILO ZA PODZAKONSKI AKT

Izvajanje tega dela zakona podrobneje določa pravilnik, predvsem pa obrazce, ki se uporabljajo.

10. FINSKA

Na strani finske davčne službe Vero je objavljen članek z naslovom »Davčni zavezanec v finančnih težavah«. Poročilo vsebuje informacije, kako nadaljevati, če pride do nepričakovanih učinkov, ki onemogočajo plačilo davka. Članek tudi svetuje v primerih, če se davek ne plača pravočasno. Neplačani davek povzroči nastanek pripadajočih obresti. Za leto 2006 je bila stopnja obresti za nepravočasno plačilo 9,5 %. Zamudne obresti nastanejo od dneva, ki sledi dnevu, ko je bilo davek potrebno plačati. V nadaljevanju sestavka je navedeno tudi opozorilo. Če davčni zavezanec davka ne plača do dne, s katerim je določen rok plačila, se davčni organ v roku enega meseca nanj obrne s pisnim obvestilom. Poleg davka je davčni zavezanec dolžan plačati tudi zamudne obresti. Davek in zamudne obresti morajo biti plačane do roka plačila, ki je določen v obvestilu (<http://www.vero.fi>, 20. 12. 2006).

Če davčni zavezanec ne plača davka in pripadajočih zamudnih obresti do konca na novo določenega roka plačila, davčni organ prenese davčni dolg na oblasti, ki se ukvarjajo z izterjavo. Te nato zaračunajo davek in zamudne obresti in ob tem zaračunajo tudi svoje storitve. V primeru, da se izkaže, da je glede na pomanjkanje sredstev davčnega zavezanca davek nemogoče izterjati, sledi osebno zaupanje/dobro ime davčnega zavezanca (<http://www.vero.fi>, 20. 12. 2006).

S pisno zahtevo zavezanca lahko davčni organ zagotovi davčni odlog zaradi trenutnih finančnih težav. Če davčni zavezanec vloži zahtevo za odlog, to še ne pomeni odpoved ponovnih postopkov. Davčni organ lahko še vedno pošilja obvestila ali izvede prenos davčnega dolga na represivne oblasti, ki obnovijo postopek. Obnovitveni postopek se lahko ustavi le, če je odložitev zagotovljena. Odloženi davek bo povečan za nastale obresti. Stopnja teh obresti se določa letno in trenutno znaša 9,5 %. Davčni organ lahko, kot predpogoj davčnega odloga, od davčnega zavezanca zahteva, da zagotovi jamstva za neplačane davke in pripadajoče obresti. V ta namen se lahko npr. uporabljajo bančne garancije (<http://www.vero.fi>, 20. 12. 2006).

Davčni organ se lahko odloči tudi za sklenitev plačilnega dogovora v zvezi z neplačanimi davki. Tak dogovor se lahko sklene na podlagi zahteve davčnega zavezanca. Kljub temu pa se naredi načrt za plačilo neplačanih davkov. Dodatno se lahko poberejo še zamudne obresti. Davčni zavezanec mora v skladu s tem plačati obroke v rokih, kot jih določa pogodba. Ko davčni organ odloča o plačilnih pogodbah, mora pred tem preučiti dejavnike kot so npr. vsota neplačanih davkov, dolžina obdobja in preteklo vedenje davčnega zavezanca (<http://www.vero.fi>, 20. 12. 2006).

V primeru, ko se davčni zavezanec pritoži zoper odločbo, je primarni ukrep, da se zahteva prekinitev. Na pisno zahtevo davčnega zavezanca lahko davčni organ zagotovi celotno ali

delno davčno olajšavo. Davčna olajšava je lahko zagotovljena, če se je zmogljivost davčnega zavezanca za plačilo davka občutno znižala ali če obstajajo drugi tehtni razlogi za to olajšavo. Davčni zavezanec mora navesti tudi razloge za vložitev zahteve. Davčni organ izda pisno odločbo kot odgovor na zahtevo (<http://www.vero.fi>, 20. 12. 2006).

Na spletnih straneh finske davčne službe Vero je objavljeno tudi poročilo o delu finske davčne službe za leto 2005. Pomembnejše ugotovitve so predstavljene v nadaljevanju.

Iz omenjenega poročila so povzete tabele 16,17 in 18, ki prikazujejo prihodke davčne službe v letih 2003, 2004 in 2005. Prikazan je tudi delež davkov v BDP-ju. Davčni dolg je razdeljen po tipih za leta 2003, 2004 in 2005, in sicer je iz tabele 16 razvidno, da se davčni dolg počasi zmanjšuje.

Tabela 16: Prihodki davčne službe v letih 2004 in 2005 (v mio EUR)

	<i>2004</i>	<i>2005</i>
Davki, plačani na podlagi samoiniciative	40.020	42.575
DDV ¹¹	14.515	15.587
Drugi davki ¹²	25.505	26.988
Naloženo plačilo davka - skupaj¹³	9.838	9.803
Davčni prihodki - skupaj	49.858	52.378

Vir: Vero Skatt (<http://www.vero.fi/nc/doc/download.asp?d=4830;223832>, 10.4.2007).

Tabela 17: BDP (v mio EUR) in delež davkov

<i>Leto</i>	<i>BDP</i>	<i>Delež davkov v BDP</i>
2001	136.472	45,7
2002	140.853	45,6
2003	143.807	44,6
2004	149.725	44,3
2005	155.320	44,5

Vir: Vero Skatt (<http://www.vero.fi/nc/doc/download.asp?d=4830;223832>, 10.4.2007).

¹¹ Davki, ki jih pobira carinska služba niso vključeni.

¹² Prispevki za socialno varnost in drugi davki.

¹³ Davek od dohodkov pravnih oseb, davek na nepremičnine, davek na upravljanje z gozdovi.

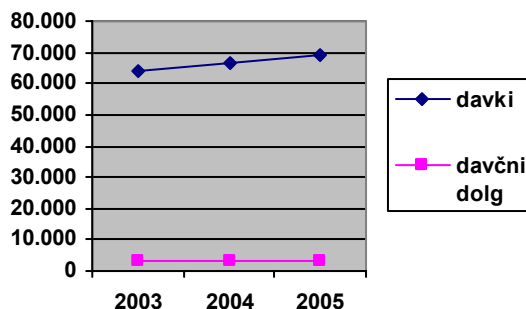
Tabela 18: Davčni dolg po tipih

<i>Tip davka</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>
Neposredni davki - skupaj	1.974	1.905	1.873
Akontacija davka	134	142	119
Dokončni davek	1.184	1.116	1.109
Davek na dediščine in darila	19	21	21
Prispevki delodajalcev	628	617	616
Davek na nepremičnine	8	8	8
Posredni davki - skupaj	1.108	1.119	1.118
Davčni dolg - skupaj	3.081	3.024	2.991

Vir: Vero Skatt (<http://www.vero.fi/nc/doc/download.asp?d=4830;223832>, 10.4.2007).

Na podlagi podatkov o deležu davkov v celotnem BDP-ju in davčnega dolga je prirejen diagram 14, ki prikazuje razmerje med pobranimi davki in davčnim dolgom. Iz diagrama je razvidno, da se davčni prihodki od leta 2003 do 2005 povečujejo, medtem ko se davčni dolg zmanjšuje.

Diagram 14: Razmerje med davki in davčnim dolgom (v mio EUR)

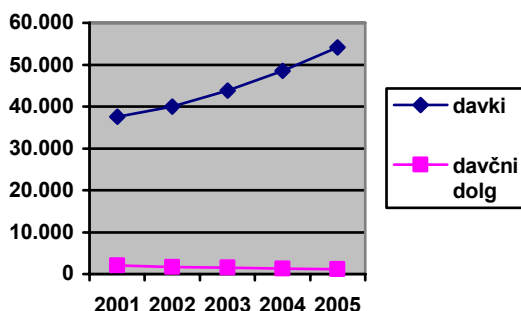
Vir: Vero Skatt (<http://www.vero.fi/nc/doc/download.asp?d=4830;223832>, 10.4.2007).

11. IRSKA IN VELIKA BRITANIJA

V letu 2005 so davčni prihodki znašali skoraj 39,5 bilijona EUR, kar je za 3,7 bilijona EUR več kot leta 2004 in 1,8 bilijona EUR nad načrtovanim. Davčni dolg znaša 1.085 milijona EUR, kar je za 132 milijona EUR ali 11 % manj kot prejšnje leto. Davčni dolg predstavlja

torej le 2 % davčnih prihodkov, kar pomeni eno najnižjih stopenj na svetu. Cilj, ki je bil določen v Poslovni strategiji, da bodo davčni dolg znižali na 2,5 % do leta 2007, je torej že presežen (glej diagram 15).

Diagram 15: Celotni davčni prihodki in davčni dolg (v mio EUR)

Vir: Revenue (http://www.revenue.ie/annualreport/annualreport_2005/en_eurep_05.pdf, 10.4.2007).

V letu 2004 je dolg, ki je starejši od petih let znašal 314 milijona EUR v letu 2005 pa 336 milijona EUR.

Na Irskem v letu 2005 načrtujejo povečanje izpolnjevanja davkoplačevalskih obveznosti, in sicer za ta namen uvajajo:

- vzajemno koristno izpolnjevanje davkoplačevalskih obveznosti;
- bolj učinkovito porabo virov davčne službe;
- zmanjšanje davčne negotovosti;
- povezanost med davčno službo in podjetji, ki naj bi temeljila na zaupanju, transparentnosti, odprtosti in medsebojnem razumevanju.

Kljub velikim naporom ostane vedno delež dolga iz različnih razlogov nepobran. V letu 2005 je odpisani dolg znašal 143 milijona EUR, kar predstavlja 0,26 % celotnih prihodkov in je, kot izhaja iz tabele 19, najnižja stopnja odpisa dolga v zadnjih petih letih.

Tabela 19: Odpisani dolg (v mio EUR)

<i>Leto</i>	<i>Odpis</i>	<i>Celotni prihodki</i>	<i>Odpis %</i>
2001	140	37.596	0,37
2002	178	39.990	0,45
2003	120	43.770	0,27
2004	173	48.525	0,36
2005	143	54.152	0,26

Vir: Revenue (http://www.revenue.ie/annaulreport/annualreport_2005/en_eurep_05.pdf, 10.4.2007).

Cilj je bil v nalogo vključiti tudi podatke o davčnem dolgu Velike Britanije. Ker poročilo o delu britanske davčne službe ne zajema podatkov, ki bi bili primerljivi s tistimi, ki se nahajajo v poročilu irske in finske davčne službe, jih nismo vključili v analizo.

Zgolj kot dodatno informacijo pa dodajamo, da je v obdobju 2004/2005 britanska davčna služba prejela 93.754 pritožb, ki so se nanašale na različna davčna področja (neposredni davki, posredni davki). V letih 2005/2006 je bilo takšnih pritožb 106.783 (<http://customs.hmrc.gov.uk>, 10. 4. 2007).

12. ORGANIZACIJA ZA GOSPODARSKO SODELOVANJE IN RAZVOJ (OECD)

Kot predstavnik razvitega sveta se OECD v zadnjih letih bori proti škodljivemu davčnemu tekmovanju iz raznih davčnih oaz, ki ponujajo možnosti za izogibanju plačila davka (davčni utaji). Še zlasti po 11. septembru je postalo pranje denarja še večji problem, s katerim se ukvarja OECD v zvezi z davčnimi oazami. Nekatere od teh oaz so že pristale na sodelovanje v imenu večje finančne transparentnosti (Tsoukalis, 2004, str. 129).

Stanford (2000, str. 140) meni, da iz raziskave OECD, kako stroški vplivajo na davčno politiko, izhaja, da je le v 4-ih državah vpliv močan, postopen v 9-ih državah in zanemarljiv v ostalih 7-ih državah. Ne glede na dolgoletne demokratične izkušnje se stroški v davčnih postopkih še vedno odražajo v določanju davčne politike. Za države na prehodu je zelo pomembno, da sprejmejo čim nižje davčne stopnje, saj le-te ne povzročajo preveliko zavračanje in zmanjšujejo željo po utaji. Da hitre spremembe in zapletenost davčnega sistema lahko povzročijo nepravilne davčne napovedi, je razvidno iz primera Češke Republike, in sicer Ministrstvo za finance ocenjuje, da lahko pride do namernih davčnih utaj v 20-25 % vseh primerov. Preobremenjenost davčnih uradov bo še naprej vodila v naraščanje nenamerne in

namerne davčne utaje. Za izboljšanje navedenega stanja niso potrebne samo višje kazni, ampak tudi jasnost, enostavnost in stabilnost davčnega sistema ter tudi izobraženi davkoplačevalci (McLure, 1995, str. 6-16). Pri izbiri davčne baze je bolje izbrati bruto davčno osnovo kot neto, saj neto omogoča, da se izognemo plačilu davka (Shome, 1995, str. 182).

12.1. RAZISKAVA OECD – OKTOBER 2006

V raziskavi so obravnavane številne države, nekatere so članice OECD, druge ne. Med državami obstajajo mnoge razlike glede ureditve davčnih sistemov, kar vpliva na učinkovitost in uspešnost delovanja teh sistemov. Najpogostejše razlike med državami:

- razlika v organiziranosti in stopnji avtonomije med davčnimi organi držav članic OECD in nečlanicami;
- v nekaterih državah so ti organi odgovorni tudi za druge nedavčne funkcije;
- v polovici OECD držav je sistem nastavljen tako, da temelji na upravnem odločanju, drugje na samoupravnem;
- v polovici OECD držav morajo zavezanci sami vložiti letno napoved dohodka, v drugih ne;
- davčno breme znaša ponekod pod 20 % BDP-ja, drugod pa celo nad 50 %;
- v nekaterih OECD in ne-OECD državah je pobiranje socialnih prispevkov pristojnost davčne službe, drugje to opravlja posebna služba (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Podrobneje nekatere od teh razlik prikazuje Tabela 20 (glej prilogo, str. 1), kjer so za vse obravnavane države navedeni podatki o funkciji pobiranja dolga, ugotavljanja davčnih prevar, obravnavanja pritožb in podatki o tem, ali je revizija ločena od davčnega oddelka.

Velika večina davčnih služb obravnavanih držav ima organizirane oddelke za reševanje zadev v zvezi z davčnimi prevarami. V Italiji in na Madžarskem to delo opravlja ločena agencija (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Za navedene razlike obstajajo različni razlogi. Razlike je pri primerjavi držav potrebno upoštevati.

Različne upravljalne prakse so prikazane v tabeli 21, ki se nahaja v prilogi (str. 2). Tretjina OECD držav ne objavlja večletnih poslovnih načrtov. Dve tretjini jih objavlja standarde za izvajanje nalog davčnim zavezancem. Skoraj vse obravnavane države pa objavljajo letna poročila o svojem delu (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Pri javni vladavini so objavljene določbe o tem, kako davčni organ interpretira določbe o davčnih zakonih v določenih situacijah. Večinoma so objavljene z namenom, da pojasnjujejo uporabo zakona, posebej v situacijah, ko je veliko število davčnih zavezancev pod vplivom

določene določbe in/ali ko se ugotovi, da določena določba povzroča zmedo in/ali negotovost (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Tudi sistem poročanja je pomembno orodje izpolnjevanja obveznosti.

12.1.1. Pravice in obveznosti davčnih zavezancev ter standardi storitev

Naraščajoči trend v davčnih upravah je v zadnjih desetih letih praksa, da se posveča vse večja pozornost pravicam davčnih zavezancev, ki jih imajo le-ti poleg dolžnosti. To dejstvo morajo davčni organi upoštevati pri svojem delovanju. V številnih državah (Nizozemska in Rusija) so te pravice uzakonjene v davčnih zakonih, medtem ko so v drugih državah (Avstralija, Irska, Nova Zelandija, Singapur in Južna Afrika) vsebovane v upravnih dokumentih, kot so listine davčnih zavezancev ali storitev (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Slika 1 (glej prilogo, str. 5) prikazuje primer listine pravic davčnih zavezancev, med katere sodijo:

- pravica do informiranosti, pomoči in posluha;
- pravica do pritožbe;
- pravica do plačila davka v znesku, ki ni večji kot je določeno z zakonom;
- pravica do točnosti;
- pravica do zasebnosti;
- pravica zaupnosti in tajnosti (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Slika 2, ki se nahaja v prilogi (str. 6), prikazuje primer ureditve tega področja na Irskem, kjer učinkovita in pravična davčna služba ter zakoni zahtevajo, da se državljanom priznajo določene temeljne pravice in obveznosti. V tem smislu listina postavlja naslednja določila:

- konsistentnost, pravičnost in zaupnost;
- uslužnost in obzirnost;
- informiranost in pomoč;
- predpostavko časti;
- sporazumne stroške;
- pritožbo, pregled in pripombe (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Sliki 3 in 4 (obe se nahajata v prilogi, str. 7) prikazujeta situacijo urejanja področja pravic davčnih zavezancev v Avstraliji in Singapurju.

Razvoj javnega sektorja v nekaterih državah, kar prikazuje slika 5, ki se nahaja v prilogi (str. 8), gre v smeri, da morajo davčni organi v naraščajoči meri dosegati višje standarde pri izvajanju svojih storitev (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

V **Kanadi** standardi izvedbe storitev postajajo javno določen nivo izvedbe, ki ga lahko državljani upravičeno pričakujejo od davčnega organa. Davčni organ je zavezan k razvoju, spremljanju in poročanju o popolni ustreznosti standardov storitev na področjih, ki so za stranke pomembna. Ti standardi prispevajo k zavezanosti davčnega organa do transparentnosti v vladanju, učinkovitosti in storitev, katerih glavni uporabniki so državljani (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Raziskava o davčnih organih v 30-ih državah, članicah OECD, izvedena v letu 2004, je ugotovila, da je okoli 80 % le-teh razvilo časovno omejitvene standarde storitev za nekatere ali večino storitev za davčne zavezance, vendar jih je manj kot polovica sporočilo, da imajo razumen sklop takšnih standardov in javno objavljajo dosežene rezultate (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Med državami obstajajo številne razlike v standardih glede na časovni okvir za nekatere storitve. Raziskava je ugotovila tudi, da približno 2/3 davčnih organov izdaja podatke o mnenju davčnih zavezancev o kakovosti izvedenih storitev, katerih rezultati so, z izjemo redkih, tudi javno objavljeni (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Tabela 22 (glej prilogo, str. 3) prikazuje **pooblastila** obravnavanih **davčnih organov** glede na »javno« in/ali »zasebno« vladanje. Pomembno je opozoriti, da ima večina izbranih držav (40 držav) »javno« vladanje. To tudi obvezuje davčne organe v veliki večini držav. V večini obravnavanih davčnih organov imajo tudi »zasebno« vladanje (40 držav). Če davčni zavezanci izrazijo svoje zahteve, je takšno vladanje ponavadi zavezujoče za davčni organ (34 od 40 držav) in pri približno polovici obravnavanih davčnih organov obstajajo časovne omejitve za odgovor, ki ga zahteva davčni zavezanec po »zasebnem« vladanju. Približno četrtnina obravnavanih davčnih organov ima moč, da zaračunava storitve »zasebnega« vladanja (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Vsi obravnavani davčni organi imajo pooblastila za pridobivanje pomembnih informacij in lahko svoje zahteve po informacijah prenesejo tudi na tretje osebe. Obstajajo pa tudi omejitve pri pridobivanju informacij od vladnih služb v redkih obravnavanih državah (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Davčni organi v večini obravnavanih držav imajo široka pooblastila za dostop do poslovnih in ostalih dovoljenj davčnih zavezancev z namenom, da pridobijo informacije, ki jih potrebujejo za dokazovanje davčnih obveznosti. Npr. nalog za preiskavo poslovnih dovoljenj je zahtevan za vse namene v 14-ih državah, v 6-ih državah pa le za kriminalne primere. Preiskovalni nalog je v 28-ih obravnavanih državah potreben za dostop do ostalih dovoljenj davčnih zavezancev za vse namene in v 3-ih državah le za primere prevar ali kriminalnih primerov. Približno

polovica obravnavanih držav zahteva nalog za poseganje v dokumente davčnih zavezancev (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Davčni organi imajo v večini držav **klasična pooblastila** za pobiranje davčnih dolgov (glej tabelo 23 v prilogi, str. 4), ki se nanašajo predvsem na:

- podaljšati čas davčnih zavezancev za plačilo davka;
- urediti vse potrebno za izvedbo plačila;
- pobrati davke od tretjih oseb, ki so dolžniki davčnih zavezancev;
- zaseči sredstva davčnih zavezancev;
- kompenzacija oz. nadomestilo za obveznosti davčnih zavezancev na njihove davčne dobropise;
- predlagati stečaj (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Nekateri imajo še **dodatna pooblastila**, med katera sodijo:

- pravica do zaplembe premoženja davčnega zavezanca (za poplačilo dolga);
- zadrževanje plačil davčnim zavezancem s strani njihovih dolžnikov;
- zahteva po davčni prodaji;
- dajanje davčnih obveznosti direktorjem podjetij, ko so izpolnjeni določeni pogoji (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Ta pooblastila so na voljo v polovici do dveh tretjinah obravnavanih držav.

Dodatna pooblastila so dana nekaterim obravnavanim davčnim organom, da bi na ta način pospešili pobiranje davkov in ustrahovali davčne zavezance, vključujoč:

- omejitve čezmorskih potovanj;
- zaprtje posla ali odpoved poslovne licence ter
- zanikanje dostopa do vladnih storitev (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Dodatno je še v nekaterih organih dovoljeno za posamezne prekrške davčne zavezance sramotiti v javnih razkritjih.

12.1.2. Prekrški in kazni

Tabela 24 prikazuje naravo in količino denarnih kazni za najbolj pogoste prekrške (nevlaganje obračunov v roku, prijavljanje nepravilnih davčnih obveznosti, nepravočasno plačevanje davkov).

Tabela 24: Kazni in obresti za neizpolnjevanje zakonskih določb

Država	Nepravočasno vložena napoved	Nepravočasno plačan davek	Nepravilno prijavljena davčna obveznost
1. OECD države			
Avstralija	Ena kazenska enota za do 28 dni zamude (enota je vredna 110 A\$).	Obresti zaračunane kot mesečno povprečje 90 dni plus 7%.	Kazni od 25% plačanega davka do 50/75% (za namerna dejanja), plus splošna obrestna mera.
Avstrija	Kazni do 10% davka.	2%, po treh mesecih še dodatni 3% in po šestih mesecih še 1%.	Kazni do dvojne vsote utajenega davka.
Belgija	Povečanje davka od 10 do 200% neplačanega davka, vendar vsota ne sme presegati dohodka. Administrativne kazni med 50 in 1.250 EUR, vendar se redko uporabljajo.	Letne 7% obresti (minimalni znesek 5 EUR).	Povečanje davka od 10 do 200% neplačanega davka, vendar vsota ne sme presegati dohodka. Administrativne kazni med 50 in 1.250 EUR, vendar se redko uporabljajo.
Češka	Kazni do 10% davčne obveznosti.	Obrestna mera 0,1% na dan (do 500 dni), potem po obrestni meri 140%.	Kazni po stopnji 0,1% na dan (do 500 dni), potem obresti po obrestni eri 140%.
Danska	Kazni 200DKK za vsak dan zamude, do največ 5.000 DKK.	Obresti po 0,6% na mesec.	Za resne prekrške kazni od 100 – 200% za neplačan davek in/ali zapor do 4 let.
Finska[1]	Kazni do 300 EUR.	Kazni po obrestni meri 9,5% za leti 2004-2006.	Za nenamerne napake so kazni 150-300 EUR, kazni 5-20% dodatnega dohodka za namerno napačno ravnanje, najmanj 800 EUR. Kazni za davčno prevaro je zapor do 2 let.
Francija	Kazen 10% davčne obveznosti dodatno pa še obresti 0,75% na mesec.	Kazen 10% davčne obveznosti dodatno pa še obresti 0,75% na mesec.	Za nenamerne napake kazni 0,75% na mesec, za druge primere pa 10-80% dolgovanega davka. Za kriminalno davčno utajo kazni do 37.500 EUR in/ali zaporna kazni do 5 let. Višje kazni za ponavljajoče se prekrške (tudi odvzem vozniškega dovoljenja ali prepoved poslovanja).
Grčija	Obresti 1,5% na mesec.	Obresti 1,5% na mesec.	Kazni 3-3,5% na mesec, do 300%. Za davčne prevare in utaje davka kazni več kot 30.000 EUR in/ali zaporna kazni do 1 leta.
Irska	5% vsote (do največ 12.695 EUR) – pri manj kot dvomesečni zamudi, 10% (do največ 63.458 EUR) – pri več kot dvomesečni zamudi.	Obresti 0,0322% na dan.	Za davčno prevaro so kazni do 200% davka.
Islandija	Kazni do 25% davčne obveznosti.	Obresti.	Kazni do 10% plus obresti z zamud plačila.
Italija	-	Obresti 5% na leto, lahko tudi 30%.	Kazni do 240 EUR glede na resnost prekrška. Za kriminalna dejanja zaporna kazni od 6 mesecev do 6 let.
Japonska	Kazni do 5% za prostovoljno vložitev kot rezultat revizije.	7,3% (do dveh mesecev, po dveh mesecih 14,6%) obresti na leto ali obrestna mera na dan 30.11. predhodnega leta plus 4%, uporabi se tista, ki je nižja.	Administrativne kazni 10-40% glede na resnost prekrška.
Kanada	5% neplačanega davka dodatno še po 1% za vsak mesec zamude.	Obresti se izračunajo od povprečne donosnosti v 90 dneh plus 4%.	Kazni do 50% glede na resnost prekrška.
Koreja	20% davka ali 0,07% bruto dohodka, uporabi se tista, ki je višja.	Obresti 0,03% na dan.	Kazni 10-30%, glede na znesek premalo prijavljenega davka.
Luksemburg	Kazni do 10%.	Obresti 0,6% na mesec, lahko tudi dodatnih 10%.	Kazni do 40% davčne utaje.

Madžarska	Kazen do 200.000 HUF.	Obresti po dvojni stopnji glede na Madžarsko nacionalno banko.	Kazni 50% utajenega davka, plu obresti za zamudo plačila (do 3 let).
Mehika	Inflacijska izravnava in plus kazni od 773.00-15,835.00\$.	Inflacijska izravnava in plus kazni med 70-100% neplačanega davka.	Inflacijska izravnava in plus kazni med 50-100% neplačanega davka.
Nemčija	Kazni do 10% davčne obveznosti, največ do 25.000 EUR, če je napaka opravičljiva ni kazni.	Kazni 1% na mesec.	Na splošno ni kazni, razen v primeru velike malomarnosti ali namerno storjenega dejanja (davčna prevara do 5 let zaporne kazni, denarne kazni do 50.000 EUR).
Nizozemska	Kazen do 1,134 EUR. Za prekršek najvišja kazen 100% davka. Za kriminalna dejanja do 16,759 EUR ali zaporna kazen do 4 let.	Najvišja kazen do 4,537 EUR in obresti.	Najvišja kazen do 100% davka. Za kriminalna dejanja do 67,00 EUR ali zapor kazen do 6 let.
Norveška	Kazni od 0,1% do 2% dohodka.	Obresti po stopnji 15% (odbitni davek) in 12% (neodbitni davek).	Kazni do 60% davka, za kriminalne prekrške so predvidene kazni in/ali zapor do 2 let.
Nova Zelandija	Kazni od 50-00 NZ\$ glede na dohodek davkoplačevalca.	Kazni za prepozno plačilo po stopnji 5% davka, nato 2% za vsak naslednji mesec neplačila.	Kazni od 20% (neodgovornost) do 150% za resne prevare in utaje. Za kriminalna dejanja kazni do 50,000 NZ\$ ali zaporna kazen do 5 let.
Poljska	Kazen in/ali zapor.	Obresti po stopnji 200% od osnovne obrestne mere objavljene pri Nacionalni banki Poljske.	Kazen in/ali zapor.
Portugalska	Obresti po 4% letno. Kazni v razponu od 199 do 2,500 EUR.	Obresti po stopnji 1% na mesec.	Kazen do 15,000 EUR za milejše prekrške, za ostale prekrške so predvidene strožje kazni glede na stopnjo resnosti prekrška (do 25,000 EUR). Za kriminalna dejanja je predvidena zaporna kazen do 3 let.
Slovaška	Kazni od 0,2 do 10% davka, do 1 milijon SKK.	Obresti, ki so enake štirikratniku obrestne mere, objavljene pri Nacionalni banki Slovaške.	Za kriminalna dejanja je predvidena kazen ali zapor do 12 let.
Španija	surcharge	Letna obrestna mera plus dodatna dajatev.	Kazen v znesku dolga, za manj resne prekrške od 0-50%, za bolj resne od 50-100% in 100-150%. Za kriminalna dejanja kazni v višini šestkratnika dolga in zapor do 6 let.
Švedska	Kazen 1,000 SEK, če ni vloženo po opominu, je kazen 4,000 SEK.	Dnevne obresti.	40% dodatna dajatev.
Švica	-	Različno glede na kantone.	-
Turčija	-	4% mesečno.	Kazni do 100% neplačanega davka plus polovica plačila. Za kriminalna dejanja zaporna kazen od 6 mesecev do 3 let.
Velika Britanija	100 funtov, dodatnih 100, če ni vložena v roku šestih mesecev od opozorila in še 100, če ni vložena v roku enega leta. Možne so še dodatne kazni.	Obresti so variabilne. Dodatna dajatev je 5% po 28 dneh zamude. Nadaljnjih 5%, če ni plačano v roku šestih mesecev.	Do 100% davka glede na resnost prekrška.
ZDA	5% za vsak mesec ali del meseca, v katerem ni bil vložen obračun, do 25%.	0,5% neplačanega davka za vsak mesec ali del meseca, dokler ni plačano, do 25%	Kazni od 20 do 75% glede na resnost prekrška. Obrestna mera se spreminja glede na tip obračuna. Za posameznike je 7% za podjetja pa 9%.
2. izbrane ne OECD države			
Argentina	Kazen 200 ARS za posameznike in 400 ARS za družbe.	Obrest 1,5% davka na mesec, nato še nadaljnjih 25%.	50-100% utajenega davka.

Vir: <http://www.oecd.org>, 20.12.2006

Večina obravnavanih davčnih organov izdaje kazni kot določen odstotek dohodka ali dodatno davčno obveznost, medtem ko nekatere države zaračunavajo skupno vsoto (Argentina) ali na podlagi določenih stopenj davčnih obveznosti v skladu z zamujenim obdobjem (Danska, Grčija, Portugalska in ZDA). Veliko obravnavanih držav ima zgornje omejitve pri izdajanju kazni.

Vsi obravnavani davčni organi dajejo obresti na davke, ki so plačani z zamudo. Skupna značilnost davčnih organov pri kaznovanju v zvezi s premalo poročanimi davčnimi obveznostmi je, da so kazni odvisne od resnosti prekrška. Razlika je, ali gre za prevaro, namerno neporočanje ali kriminalno dejanje.

Učinkovitost in uspešnost davčnih organov pri pobiranju davčnih dolgov je odvisna od pravne podlage, ki velja, in tudi od določb o primernosti režima sankcioniranja (npr. obresti in kazni), da kaznuje neizpolnjevanje obveznosti. V praksi je ta pravna podlaga postavljena ločeno v zakonih za vsak davčni organ, v vsakem zakonu o davčni službi, ki določa celoten set določb, vključujoč tiste za pobiranje davčnih dolgov za vse vrste davkov (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Pri podrobnostih o informacijah, zbranih s strani davčnih organov in drugih virov, o naravi posameznih sil, ki so dostopne za zagotavljanje plačila neplačnih davkov, je pomembno omeniti predvsem:

i) Število pooblastil je skoraj univerzalno v njihovi dostopnosti s strani davčnega organa.

To vključuje naslednja pooblastila:

- podaljšanje roka plačila;
- oblikovanje plačilnih zahtev;
- pobiranje davčnih dolgov preko določenih tretjih oseb, ki dolgujejo davčnim zavezancem dolžnikom;
- nadomestilo/kompenzacija za davčne dolgove davčnih zavezancev proti dobropisom pri drugih davkih;
- dejanja prisvojitve;
- stečajni in likvidacijski postopki.

ii) Druga pooblastila, ki so manj pogosta (ponekod je zahtevana tudi odločba sodišča):

- prepoved potovanja davčnih zavezancev preko oceana;
- vpliv na zaprtje posla ali odvzem licence;
- odobritev pravice do zaplembe premoženja davčnega zavezanca;
- zadržanje nedavčnih plačil s strani vlade do dolžnika;
- izključitev davčnega zavezanca od pridobivanja vladnih pogodb;
- nalaganje obveznosti direktorjem podjetij za dolgove podjetja;

- zahteva po pojasnitvi certifikata davčnega zavezanca v zvezi z vladno pogodbo.

Vse države dajejo obresti na neplačane davke do določenega datuma. Stopnja obresti se razlikuje med državami, v večini nanjo vpliva tržna obrestna mera in inflacijski faktor. Številne države so postavile stopnjo obresti na uradno stopnjo (npr. povprečna obrestna mera na 90-dnevne obveznice) plus nekaj odstotnih točk. Te mere se stalno pregledujejo in prilagajajo. Upravne kazni za neizpolnjevanje davčnih obveznosti so na splošno izdane v odstotkih od dodatnega davka in se spreminjajo glede na resnost prekrška. Medtem ko se prakse razlikujejo, večina držav daje kazni za manjše prekrške od 10 – 30 % davka, za bolj resne prekrške, vključno z namernim izogibanjem, pa od 40 – 75 % davka (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

12.1.3. Davčni prihodki in davčni dolg

Tabela 25 prikazuje **pobrane davke** glede na glavne skupine v posameznih državah kot odstotek BDP-ja v letu 2003. Kvocienti so izračunani z vsemi davčnimi prihodki kot odstotek BDP-ja. Podatki so podani tudi za leto 2004. Podatki za države članice OECD izhajajo iz statistik OECD, podatki za države nečlanice OECD pa izhajajo iz različnih virov. Pri primerjavi davčnih bremen OECD držav članic in nečlanic je potrebno upoštevati, da podatki niso zbrani na enak način in torej niso povsem primerljivi.

Tabela 25: Davki/BDP v državah članicah OECD in nekaterih izbranih državah nečlanicah (leti 2003 in 2004)

Tax/BDP (%) za glavne davke					Vsi davki	
Država	Dohodnina	Prispevki za socialno varnost	Dohodek pravnih oseb	DDV	2003	2004
1. OECD države						
Avstralija	12.2	-	5.3	4.2	31.6	-
Avstrija	9.9	14.5	2.2	7.9	43.1	42.9
Belgija	14.3	14.4	3.4	7.0	45.4	45.6
Češka	4.9	16.4	4.6	6.4	37.7	37.6
Danska	25.6	1.2	2.9	9.7	48.3	49.6
Finska	13.9	12.0	3.5	8.7	44.8	44.3
Francija	7.6	16.4	2.5	7.1	43.4	43.7
Grčija	4.9	12.9	3.3	7.8	35.7	35.1
Irska	7.9	4.4	3.8	7.3	29.7	30.2
Islandija	14.9	3.4	1.5	10.1	39.8	41.9
Italija	10.8	12.7	2.9	6.1	43.1	42.2
Japonska	4.4	9.7	3.3	2.4	25.3	-
Kanada	11.7	5.2	3.5	3.4	33.8	33.0
Koreja	3.2	4.9	3.9	4.6	25.3	24.6
Luksemburg	7.1	11.5	7.9	6.2	41.3	40.6
Madžarska	7.3	11.7	2.2	8.4	38.5	37.7
Mehika	2.9	3.2	1.9	3.7	19.0	18.5
Nemčija	8.5	14.4	1.3	6.4	35.5	34.6
Nizozemska	6.9	14.1	2.9	7.7	38.8	39.3
Norveška	10.8	10.0	8.1	8.7	43.3	44.9
Nova Zelandija	14.6	-	4.7	9.1	34.9	35.4
Poljska	4.4	14.1	1.8	7.4	34.2	32.9
Portugalska	5.8	11.7	3.2	8.5	37.1	34.5
Slovaška	3.3	12.3	2.8	6.8	31.1	30.8
Španija	6.5	12.3	3.1	6.0	34.9	35.1
Švedska	15.8	14.7	2.5	9.2	50.6	50.7
Švica	10.1	7.5	2.5	4.0	29.5	29.4
Turčija	5.2	6.8	2.6	8.2	32.8	31.1
Velika Britanija	10.2	6.6	2.8	7.0	35.6	36.1
ZDA	9.0	6.7	2.1	-	25.6	25.4
2. izbrane ne OECD države						
Argentina[1]	3.9	4.4	pri dohodnini	5.6	21.1	24.2
Brazilija	-	-	-	-	-	-
Čile	2.2	1.4	2.2	8.3	19.0	18.7
Estonija	7.0	11.5	1.7	8.9	32.9	32.6
Indija[2]	1.6	-	2.3	-	15.0	15.7
Južnoafriška rep.	7.7	-	4.8	6.3	23.6	25.0
Kitajska	1.2	-	2.6	8.6	17.4	18.8
Latvija	5.9	9.0	1.5	7.3	28.5	28.6
Litva	6.6	8.6	1.4	6.8	28.2	28.4
Rusija	4.0	8.6	3.4	6.7	34.0	35.2
Singapur[3]	2.4	-	3.7	1.8	14.3	13.9
Slovenija	6.0	14.9	1.9	8.9	39.4	39.7

[1] Dohodnina in davek od dohodka pravnih oseb se ne da ločiti.

[2] Vključuje tudi davke na lokalni ravni.

[3] DDV kot davek na blago in storitve.

Vir: <http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006

Davčni kazalci veliko variirajo med obravnavanimi državami, kot tudi razvoj posameznih davkov v času. V letu 2003 so imele države v evropski regiji (Avstrija, Belgija, Danska, Finska, Francija, Italija, Luxembourg, Norveška in Švedska) razmerje davki/BDP več kot 40 %. na drugi strani pa so Čile, Kitajska, Indija, Mehika in Singapur imele te deleže manj kot 20 % BDP, 8 držav (Argentina, Irska, Japonska, Koreja, Latvija, Litva, ZDA in Južna Afrika) je imelo delež od 20 – 30 %. Le polovica obravnavanih držav je imela davčno breme od 30 – 40 % BDP-ja (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

Izterjava **davčnega dolga** je naslednja pomembna dolžnost davčnih organov. Kot že omenjeno, vsi davčni organi v obravnavanih državah izvajajo tudi funkcijo pobiranja dolga z namenom, da bi preprečili neplačilo davčnih dolgov (<http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006).

V tabeli 26 je vključen tudi kazalec davčnih zadržkov (vsi neplačani davki, vključno s tistimi v postopku pritožbe, na računih davčnih zavezancev) letnih pobranih davkov vseh vrst za navedena leta. Številne države uporabljajo to mero, ali njeno različico, v svojih sistemih upravljanja, da bi na dolgi rok dobili pregled o davčni uslužnosti in uspešnosti pobiranja davkov.

Na splošno, padajoči trend kazalca nakazuje na izboljšavo na področju izpolnjevanja davčne obveznosti in učinkovitosti na področju pobiranja davčnih dolgov.

Tabela 26: Neplačani davki

Celoten dolg ob koncu leta(tudi sporen dolg)/neto letni prihodki (%)				Dolg, zaključeno v letu 2004 (v tisočih)	Dolg, odprti primeri ob koncu leta 2004 (v tisočih)
Država	2002	2003	2004		
1. OECD države					
Avstralija	9,30	8,50	8,10	1.474,00	1.497,00
Avstrija	-	14,10	12,70	-	102,00
Belgija	35,80	39,90	38,70	-	1.740,00
Češka	49,70	44,20	32,00	-	-
Danska	-	-	-	-	-
Finska	8,20	7,90	7,50	-	268,00
Francija	7,10	6,70	5,90	929,00	399,00
Grčija	25,60	31,40	42,80	368,00	836,00
Irska	4,40	4,30	3,40	-	-
Islandija	-	-	-	-	-
Italija	3,10	2,80	9,90	-	-
Japonska	5,60	5,10	4,40	1.866,00	4.370,00
Kanada	8,30	8,70	9,00	531,00	794,00
Koreja	3,00	2,70	3,60	-	704,00
Luksemburg	-	-	-	-	-
Madžarska	12,30	11,50	13,40	197,00	192,00
Mehika	47,00	49,60	55,40	1.970,00	1.738,00
Nemčija	5,30	5,30	4,80	-	3.788,00
Nizozemska	2,90	3,40	3,00	-	250,00
Norveška	-	2,50	2,40	-	-
Nova Zelandija	6,10	6,70	6,20	456,00	256,00
Poljska	11,80	10,80	11,00	-	-
Portugalska	41,50	44,60	51,30	639,00	2.473,00
Slovaška	-	49,50	33,00	-	-
Španija	7,90	7,80	7,80	3.625,00	2.142,00
Švedska	3,10	3,00	2,70	-	200,00
Švica	-	-	-	-	-
Turčija	-	-	-	-	-
Velika Britanija	-	-	-	-	-
ZDA	5,90	6,10	6,20	12.580,00	26.429,00
2. izbrane ne OECD države					
Argentina	-	-	-	91,13	288,44
Brazilija	-	6,50	8,70	-	199,00
Čile	-	-	-	-	-
Estonija	-	-	-	-	-
Indija	-	-	-	-	-
Južnoafriška rep.	19,80	20,30	19,10	-	-
Kitajska	-	-	-	-	-
Latvija	-	20,70	17,40	-	-
Litva[1]	-	27,50	17,20	153,00	29,00
Rusija	-	-	-	-	-
Singapur	9,46	9,47	8,58	-	721,4
Slovenija	6,82	6,64	5,16	-	-

[1] Zaradi omejenih zmoglosti informacijskega sistema podatki niso popolni.

Vir: <http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006

Dodati je potrebno tudi, da:

- višina neplačanih davkov zelo variira med obravnavanimi državami, za nekatere je 5 % letnih davčnih prihodkov, za 25 % obravnavanih držav presega 15 %, za redke pa celo 50 % letno pobranih davkov;
- razmeroma veliko število držav ni uspelo dostaviti podatkov o višini dokončnega dolga konec leta, in sicer iz razloga šibkosti informacijskega sistema.

Pri primerjavi držav moramo biti previdni zaradi razlik, ki obstajajo med državami.

13. SKLEP

Na splošno plačevanje davkov ni najbolj priljubljeno, zato iščejo davčni zavezanci različne možnosti zmanjševanja davčnih obveznosti. Z vidika proračuna pa je sistem pobiranja davkov in zagotavljanja zadostnih virov prihodkov vedno bolj pomemben. Za doseg cilja je ključnega pomena vzpostavitev učinkovite davčne službe in izboljšanje davčne discipline.

Uspešna izterjava in kaznovanje davčnih utajevalcev je zelo pomembno področje delovanja davčnih organov. Država in njeni državljani so namreč s takšnimi goljufijami oškodovani, zato bi morali biti zainteresirani, da se davki plačujejo in uspešno pobirajo. Medsebojna pomoč je torej v interesu vseh držav članic.

Zoper dolžnika, ki zapadlega davka ne plača v roku, se začne postopek davčne izvršbe. Pred začetkom le-te davčni organ pošlje dolžniku obvestilo, v katerem je naveden znesek davka in ga s tem pozove k plačilu dolgovanega zneska. Če dolžnik davka ne plača, začne davčni organ postopek davčne izvršbe in izda sklep o davčni izvršbi.

Zaključimo lahko, da razmere na področju izvršbe v tem trenutku niso spodbudne. Čeprav so sodišča v zadnjem letu zmanjšala sodne zaostanke, so izvršilni postopki še vedno predolgi oz. se v preveč primerih končajo neugodno za upnika, ker se dolžniki uspešno izmikajo plačilu obveznosti. Kot so v okviru potekajočega Twinning projekta ugotovili nemški strokovnjaki, je poenostavitev izvršilnega postopka najverjetneje res edini ustrezen ukrep, s katerim bomo lahko odpravili zaostanke na tem področju. Predlagana informatizacija izvršilnega postopka, spremembe na področju izvršiteljev, morebitna odprava faze dovolitve izvršbe pri izvršbah na podlagi izvršilnega naslova, uvedba seznama dolžnikov, zmanjšanje števila pravnih sredstev in drugi opisani predlogi so le okvir za hitrejšo in učinkovitejšo izvršbo.

V letu 2006 je davčna uprava pobrala 10.387,53 milijona EUR prihodkov, kar je za 8,4 % več kot v letu 2005. S tem je kar za 4,6 % preseгла letni načrt. Davčna uprava je v letu 2006 z raznimi ukrepi davčne izvršbe in drugimi aktivnostmi izterjala 402,86 milijona EUR dolga (načrt je bil presežen kar za 38,2 %).

V letu 2006 je bilo opravljenih 5.069 davčnih inšpekcijskih nadzorov, kar je v primerjavi z letom 2005 kar za 15,9 % več. Pri odkrivanju davčnih utaj in goljufij je davčna uprava uporabila vsa razpoložljiva zakonita sredstva in vire ter sodelovala z organi kazenskega pregona, policijo in tožilstvom.

V nalogi je na podlagi raziskave OECD iz leta 2006 predstavljeno stanje v državah članicah OECD in nekaterih nečlanicah, med njimi je tudi Slovenija. Pri tem je potrebno opozoriti, da med državami obstajajo mnoge razlike, zaradi katerih je primerjava podatkov otežena, in sicer predvsem zaradi pomanjkanja uradnih podatkov, neenotne metodologije in razlik v javno-finančni ureditvi držav.

V nalogi so podrobneje predstavljene razmere na področju pobiranja davkov in davčnega dolga na Finskem, Irskem in v Sloveniji. Iz poročila finske davčne službe kot tudi iz poročila irske davčne službe izhaja, da se davčni dolg v zadnjih treh letih zmanjšuje, medtem ko se davčni prihodki povečujejo. Na Irskem so presešli vsa pričakovanja in načrtovanja, saj je bil v Poslovni strategiji kot cilj zastavljen, da bodo davčni dolg znižali na 2,5 % do leta 2007, vendar je bil zastavljeni cilj že leta 2005 presežen, saj se je davčni dolg znižal na 2% davčnih prihodkov. Zasluge za doseg cilja v krajšem času lahko pripišemo tudi dejstvu, da se v zadnjih desetih letih praksa vse bolj posveča pravicam davčnih zavezancev. Na Irskem so namreč te pravice vsebovane v upravnih dokumentih, kot so listine davčnih zavezancev.

V Sloveniji je bilo na podlagi letnih poročil o delu DURS v letu 2005 pobranih za 9.581,46 milijona EUR davčnih prihodkov, medtem ko je bilo v letu 2006 10.387,53 milijona EUR davčnih prihodkov. Davčni dolg se je v letu 2006 glede na prejšnje leto povečal za približno 2% glede na pobrane davčne prihodke, saj je, po naših ocenah, v letu 2005 obsegal 8,76 % davčnih prihodkov, v letu 2006 pa kar 10,83 % davčnih prihodkov. Po pojasnilu DURS-a naj bi bil razlog predvsem v spremembah Zakona o davčnem postopku, ki je močno spremenil področje obračunavanja zamudnih obresti ter metodologijo za spremljanje davčnega dolga.

Glede na predstavljene rezultate je krivca za nastalo situacijo mogoče iskati v neučinkovitosti davčne službe, nastala situacija pa je tudi posledica zastojev in zaostankov v izvršilnih postopkih. Glede ureditve pravnega sistema in izboljšanja plačilne discipline bi se Slovenija lahko zgledovala po drugih dveh primerjanih državah, ki imata bistveno nižji odstotek davčnega dolga glede na davčne prihodke.

14. LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

1. Borchert Hans-Ulrich: Zmanjšanje zaostankov pri izvršbi. Pravna praksa, Ljubljana, 49-50/2/pril.
2. Chelvathurai S.I.: Tax Avoidance, Tax Evasion and the Underground economy. Bulletin for International Fiscal Documentation, Amsterdam, 45(1990), 12, str. 594-599.
3. Čok Mitja: Javne finance v Sloveniji. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2005. 84 str.
4. Čok Mitja: Davčna fatamorgana: davkoplačevalci so državi dolžni 174,4 milijarde tolarjev. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 52(2003),41, str.22-23.
5. Čokelc Stanko: Pojavi in odkrivanje davčnih utaj. 30. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož, 25.-27. marca 1998, str. 271-284.
6. Damjan Matija: Vpliv tujega stečaja na izvršbo v Sloveniji. Pravna praksa, Ljubljana, 22(2006), str. 6-8.
7. Glas Miroslav: Siva ekonomija v svetu in v slovenskem gospodarstvu: seminar pri Politični ekonomiji 2: program 1991/92. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1991. 38 str.
8. Heinzer Aleksandra: Mednarodno sodelovanje v davčnih zadevah v Evropski Uniji. Uprava, Ljubljana, 3(2005), 1, str. 119-135.
9. Klun Maja: Compliance costs for personal income tax in transition country: the case of Slovenia. Fiscal Studies, 25(2004), 1, str. 93–104.
10. Klun Maja: Theoretical and practical aspects of public finance. Praga: Vysoka škola ekonomicka v Praze, 2002. 41 str.
11. Kondža Jasna: Pregled javnofinančnih prihodkov za leto 1998 in 1999. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2000. 61 str.
12. Kopše Franc: Iz neskončnih v končne davčne izvršbe. Pravna praksa, Ljubljana, 5(2007), str. 12-13.

13. Koritnik Boštjan: Evropski pravni prostor in izvršba. Pravna praksa, Ljubljana, 37(2006), str. 29.
14. Kottke K.: Steuerersparung, Steuerumgehung, Steuerhinterziehung. Freiburg: Rudolf Haufe Verlag, 1994. 470 str.
15. Kraft Evan: Troškovi ispunjavanja porezne obveze – tema i u Hrvatskoj? Financijska praksa, Zabreb, 22(1998), 1-2, str. 235-253.
16. Krnc Gorazd: Utajevanje davkov. Denar, Ljubljana, 1997, 9, str. 14-17.
17. Long Susan B., Burnham David: Solving the Nation's Budget Deficit with a Bigger, Tougher IRS: What are the Realities? Tax Notes, 6(1990), str. 741-757.
18. McLure Charles E.: Tax policy in Central Europe. San Francisco: International Center for Economic Growth, 1995.
19. Muženič Dajana: Analiza davčnih utaj v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 54 str.
20. Savkovič Jana: Problematika zastojev v izvršbi. Pravna praksa, Ljubljana, 29(2006), str. 14-16.
21. Scholes Myron S.: Taxes and business strategy: a planning approach. Upper Saddle River (NJ): Prentice Hall, 2002. 515 str.
22. Selinšek Liljana: Kazenskopravni in prekrškovni vidiki neplačanih davčnih obveznosti. Revizor, Ljubljana, 17(2007), 1, str. 86-114.
23. Shome Parthasarathi: Tax policy handbook. Washington (D.C.): International Monetary Fund, 1995. 318 str.
24. Silvani Carlos, Baer Katherine: Designing a Tax Administration Reform Strategy: Experiences and Guidelines. IMF Working Paper, WP/97/30(1997), str. 22.
25. Standford C.T.: Why Tax systems Differ: A comparative study of the political economy of taxation. Bath: Fiscal Publications, 2000. 213 str.
26. Tanzi Vito, Pellechio Anthony: The Reform of Tax Administration. Washington. IMF Working Paper, 22(1995).

27. Tsoukalis Loukas: What kind of Europe? Oxford, New York: Oxford University Press, 2004. 240 str.
28. Vidmar Nadja: Davčni obračun in davčni dolg ter zamudne obresti. Bančni vestnik, Ljubljana, 53(2004), 6, str. 50-53.
29. Volk Dida: Izvrševanje sklepov o izvršbi. Pravna praksa, Ljubljana, 43(2006), str. 11-12.
30. Wrede M.: Ökonomische Theorie des Steuerentzuges: Steuervermeidung, - Umgehung und Hintzerziehung. Heidelberg: Physica – Verlag, 1993. 302 str.
31. Zebec Suzana: Analiziranje davčnih utaj in njihovo omejevanje. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za upravo, 2002. 50 str.

VIRI

1. Agencija RS za javnopravne evidence in storitve. [URL: <http://www.ajpes.si>], 17.2.2007.
2. Brief Statistics 2006. Vero Skatt. [URL: <http://www.vero.fi/nc/doc/download.asp?id=4830;223832>], 10.4.2007.
3. Davčna uprava RS. [URL: <http://www.durs.gov.si>], 12.11.2006, 17.12.2006, 8.2.2007.
4. Davčna uprava RS (2005): Poslovna strategija za obdobje 2005 do 2008. Ljubljana.
5. Davčni bilten. Glasilo Davčne uprave Republike Slovenije. November 2006. Letnik 7, št. 11, str. 88.
6. Davčni bilten. Glasilo Davčne uprave Republike Slovenije. Maj 2005. Letnik 6, št. 5, str. 64.
7. Gral-iteo (2003): Podoba DURS-a v poslovni in široki javnosti. Ljubljana.
8. HMRC Annual Report 2005-06 and Autumn Performance Report 2006. [URL: <http://customs.hmrc.gov.uk>], 10.4.2007.
9. Nerre Birger (2001): The Concept of Tax Culture. [URL: <http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>], 10.11.2006.

10. OECD, Organisation for Economic co-operation and development. Tax Administrations in OECD and Selected Non-OECD Countries: Comparative Information Series (2006), 27 October 2006, Prepared by the Forum on Tax Administration. [URL: <http://www.oecd.org>], 20.12.2006.
11. Poročilo o delu DURS-a 2006, Davčna uprava RS, 2007.
12. Poročilo o delu DURS-a 2005, Davčna uprava RS, 2006.
13. Poročilo o delu DURS-a 2004, Davčna uprava RS, 2005.
14. Poročilo o delu DURS-a 2003, Davčna uprava RS, 2004.
15. Poročilo o delu DURS-a 2002, Davčna uprava RS, 2003.
16. Poročilo o delu DURS-a 2001, Davčna uprava RS, 2002.
17. Poročilo o delu DURS-a 2000, Davčna uprava RS, 2001.
18. Poslovna strategija za obdobje 2005 – 2008. [URL: http://www.durs.gov.si/si/o_davcni_upravi_rs/poslovna_strategija_za_obdobje_2005_2008], 15.4.2007.
19. Poslovno poročilo o delu Uprave RS za javna plačila za leto 2005. [URL: <http://www.ujp.gov.si>], 31.1.2007
20. Revenue publishes Annual Report for 2005. [URL: http://www.revenue.ie/annualreport_2005/en/anrep_05.pdf], 10.4.2007.
21. Sklep US RS, št. U-I-265/06 z dne 20.9.2006: Odlog izvršbe. Pravna praksa, Ljubljana 38(2006), str. 23.
22. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Slovenska akademija znanosti in umetnosti in Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. Ljubljana: DZS, 1994.
23. Uprava za javna plačila. [URL: <http://www.ujp.gov.si>], 17.2.2007.
24. Vero Skatt. [URL: <http://www.vero.fi>], 20.12.2006.
25. Zakon o davčni službi (Uradni list RS, št. 1/07).

26. Zakon o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 117/06).
27. Zakon o zavarovanju in izvršbi (ZIZ-UPB4) (Uradni list RS, št. 3/07).
28. Zakon o plačilnem prometu (ZPlaP-UPB3) (Uradni list RS, št. 110/06).

PRILOGE

Tabela 20: Izbrane značilnost organizacijske strukture davčnih služb

Država	Funkcija pobiranja dolga	Funkcija odkrivanja davčnih prevar	Funkcija reševanja pritožb	Revizija ločena ali ne od davčnega oddelka
I. OECD države				
Avstralija	da	da	da	ločeno
Avstrija	da	da	da	skupaj
Belgija	da	da	da	skupaj
Češka	da	da	da	skupaj
Danska	da	da	da	skupaj
Finska	da	da	ne	skupaj
Francija	da	da	ne	skupaj
Grčija	da	da	ne	ločeno
Irska	da	da	ne	skupaj
Islandija	ne	ne	ne	skupaj
Italija[1]	ne	ne	da	skupaj
Japonska	da	da	da	skupaj
Kanada	da	da	da	skupaj
Koreja	da	ne	da	skupaj
Luxemburg	da	da	da	ločeno
Madžarska	da	ne	da	skupaj
Mehika	da	da	da	skupaj
Nemčija	da	da	da	skupaj
Nizozemska	ne	da	ne	skupaj
Norveška	da	da	da	skupaj
Nova Zelandija	da	da	da	skupaj
Poljska	da	da	da	skupaj
Portugalska	da	da	da	ločeno
Slovaška	da	da	da	skupaj
Španija	da	da	ne	skupaj
Švedska[2]	da	da	ne	skupaj
Švica	ne	da	ne	ločeno
Turčija	da	da	da	skupaj
Velika britanija	da	da	da	ločeno
ZDA	da	da	da	skupaj
2. izbrane ne OECD države				
Argentina	da	ne	da	skupaj
Brazilija	da	da	ne	skupaj
Čile	ne	da	da	skupaj
Estonija	da	da	ne	skupaj
Indija	-	-	-	ločeno
Južnoafriška	da	da	da	ločeno
Kitajska	da	da	da	skupaj
Latvija	da	da	da	skupaj
Litva	da	da	da	skupaj
Rusija	da	ne	da	skupaj
Singapur[3]	da	da	ne	ločeno
Slovenija	da	ne	da	skupaj

[1] Pobiranje dolgov opravljajo zunanji agenti, večino dela v zvezi z davčnimi prevarami pa opravlja Guardia di Finanza.

[2] Enforcement Service pobira tudi zasebne, nedavčne dolgove.

[3] Funkcija obravnavanja pritožb se izvaja v vsakem davčnem oddelku.

Vir: <http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006

Tabela 21: Upravljaljske prakse

Država	Objavlja večletne poslovne načrte	Objavlja standarde opravljanja svojih storitev	Objavlja letna poročila o svojem delu	Vodilo ji predstavljajo pravice davčnih zavezancev določene v zakonih ali uradnih dokumentih
1. OECD države				
Avstralija	da	da	da	da
Avstrija	ne	ne	da	da
Belgija	da	ne	da	da
Češka	ne	da	da	da
Danska	da	da	da	da
Finska	da	da	da	da
Francija	da	da	da	da
Grčija[1]	ne	ne	ne	da
Irska	da	da	da	da
Islandija	da	ne	da	da
Italija	da	da	da	da
Japonska	ne	da	da	da
Kanada	da	da	da	da
Koreja	da	da	da	da
Luxemburg	ne	ne	da	da
Madžarska	ne	da	da	da
Mehika	da	da	da	da
Nemčija	ne	ne	ne	da
Nizozemska	da	da	da	da
Norveška	da	da	da	da
Nova Zelandija	da	da	da	da
Poljska	da	da	da	ne
Portugalska	ne	ne	da	da
Slovaška	da	da	da	da
Španija	da	da	da	da
Švedska	da	ne	da	da
Švica	ne	ne	ne	ne
Turčija	ne	ne	da	da
Velika britanija	da	da	da	da
ZDA	da	da	da	da
2. izbrane ne OECD države				
Argentina	ne	da	da	da
Brazilija	da	ne	da	ne
Čile	da	da	da	da
Estonija	da	-	da	-
Indija	-	-	-	-
Južnoafriška	ne	da	da	da
Kitajska	da	da	da	da
Latvija	ne	ne	da	da
Litva	da	da	da	da
Rusija	-	-	-	-
Singapur[2]	da	da	da	da
Slovenija	da	da	da	da

[1] Pripravi se letni načrt, nekateri oddelki pripravljajo tudi letna poročila o izvedbi.

[2] Izdela se petletni načrt, ki pa ni javno objavljen.

Vir: <http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006

Tabela 22: Dostop do naprednega vladanja – sestavine sistema vladanja

Država	Javna vladavina	Obvezujoča ali ne za davčne organe	Zasebna vladavina	Zavezujoča ali ne za davčne organe	Časovne omejitve v zakonih za privatno vladavo	Honorar za privatno vladavino
1. OECD države						
Avstralija	da	da	da	da	da	ne
Avstrija	ne	ne	da	da	da	ne
Belgija	da	da	da	da	da	ne
Češka	da	ne	da	ne	ne	ne
Danska	da	da	da	da	da	da
Finska	da	da	da	da	da	da
Francija	da	da	da	da	da	ne
Grčija	da	da	da	da	da	ne
Irski	da	da	ne	-	ne	-
Islandija	da	da	da	da	da	da
Italija	da	da	da	da	da	ne
Japonska	da	da	da	ne	ne	ne
Kanada	da	da	da	da	ne	da
Koreja	da	da	da	da	ne	ne
Luxemburg	da	da	ne	-	-	-
Madžarska	ne	-	da	da	da	da
Mehika	da	da	da	da	da	ne
Nemčija	da	da	da	da	ne	ne
Nizozemska	da	da	da	da	da	ne
Norveška	da	da	da	da	ne	da
Nova Zelandija	da	da	da	da	ne	da
Poljska	da	ne	da	da	da	ne
Portugalska	da	da	da	da	ne	ne
Slovaška	da	ne	da	ne	ne	ne
Španija	da	da	da	da	da	ne
Švedska	da	da	da	da	-	da
Švica	da	ne	da	da	ne	ne
Turčija	da	da	da	da	ne	ne
Velika britanija	da	da	da	da	da	ne
ZDA	da	ne	da	ne	ne	da
2. izbrane ne OECD države						
Argentina	da	da	da	da	da	ne
Brazilija	da	da	da	da	ne	ne
Čile	da	ne	da	ne	ne	ne
Estonija	ne	-	da	ne	ne	ne
Indija	ne	-	da	da	da	da
Južnoafriška rep.	ne	da	da	da (od 2006)	ne	da (od 2006)
Kitajska	da	da	da	da	da	ne
Latvija	da	ne	da	da	da	ne
Litva	da	da	da	da	da	ne
Rusija	ne	-	ne	-	-	-
Singapur	da	da	da	da	da	da
Slovenija	da	da	ne	-	ne	ne

Vir: <http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006

Tabela 23: Pooblastila davčnih organov

Država	Podaljšanje roka za plačilo	Pripravi plačilne nastavitve	Pobira od tretjih oseb	Prepove čezmorska potovanja dolžnika	Uredi poseg na dolžnikova sredstva	Zapre posej/odvzame licenco	Bremenilno nadomestilo za davčni kredit	Ima pravico do zaplenbe premoženja	Zadrži vladna plačila dolžnikom	Davčna razrešitev za državne pogodbe	Omejevanje dolžnikov pred pridobivanjem državnih pogodb	Prepreči dostop do vladnih storitev	Daje kazni odgovorni osebi dolžnika
1. OECD države													
Avstralija	da	da	da	da	da	ne	da	da	da	ne	ne	ne	ne
Avstrija	da	da	da	ne	da	ne	da	da	da	da	da	ne	da
Belgija	da	da	da	ne	da	ne	da	ne	da	da	ne	ne	da
Česka	da	da	da	ne	da	da	da	da	ne	da	da	ne	ne
Danska	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	ne	da
Finska	da	da	da	ne	ne	ne	da	da	da	da	da	ne	da
Francija	da	da	da	ne	da	ne	da	da	ne	da	da	ne	da
Grčija	da	da	da	ne	da	da	/	da	da	da	da	da	da
Irska	da	da	da	ne	da	ne	da	da	ne	da	da	ne	da
Islandija	ne	da	da	ne	da	da	da	da	ne	ne	ne	ne	da
Italija	ne	da	da	ne	da	ne	da	ne	da	da	da	ne	ne
Japonska	da	da	da	ne	da	ne	da	ne	ne	da	da	ne	ne
Kanada	da	da	da	ne	da	ne	da	da	da	ne	ne	ne	da
Koreja	da	da	da	da	da	da	da	ne	da	ne	ne	ne	da
Luksemburg	da	da	da	ne	da	ne	ne	da	da	da	da	ne	da
Madžarska	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	ne	ne
Mehika	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	ne	ne	da
Nemčija	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	da	ne	da
Nizozemska	da	da	da	da	da	ne	da	ne	ne	da	da	ne	da
Norveška	da	da	da	da	da	ne	da	da	da	da	ne	ne	da
Nova Zelandija	da	da	da	da	da	ne	da	da	ne	ne	ne	ne	da
Poljska	da	da	da	ne	da	ne	da	da	da	da	da	ne	ne
Portugalska	da	da	da	ne	da	ne	da	da	da	da	da	ne	da
Slovaška	da	da	da	ne	da	ne	da	da	ne	da	da	da	ne
Španija	da	da	da	ne	da	ne	da	da	da	da	da	ne	da
Švedska	da	da	da	ne	da	da	da	da	da	da	da	ne	da
Švica	da	da	da	ne	da	ne	da	ne	da	da	ne	ne	da
Turčija	da	da	da	da	da	ne	da	da	da	da	da	ne	da
Velika Britanija	da	da	da	ne	da	ne	da	da	ne	ne	ne	ne	da
ZDA	da	da	da	da	da	da	da	da	da	ne	ne	ne	ne
2. izbrane ne OECD države													
Argentina	da	ne	da	ne	da	da	da	da	da	da	da	da	da
Brazlija	da	da	da	ne	da	da	da	da	da	da	da	da	da
Čile	ne	da	da	da	da	da	da	da	da	ne	da	ne	ne
Estonija	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Indija	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Južnoafriška rep.	da	da	da	ne	da	da	da	da	ne	da	da	ne	da
Kitajska	da	ne	da	da	da	ne	da	da	da	ne	ne	da	da
Latvija	da	da	da	ne	da	da	da	da	/	da	da	da	da
Litva	da	da	ne	ne	da	ne	da	da	ne	da	da	ne	da
Rusija	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
Singapur	da	da	da	da	da	ne	da	ne	da	ne	ne	ne	ne
Slovenija	da	da	da	ne	da	ne	da	da	da	da	ne	ne	ne

Vir: <http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006

Slika 1: Primer listine pravic davčnih zavezancev

Box 1. Taxpayers' Charter-illustrative description of taxpayers' rights

Your rights

1. Your right to be informed, assisted and heard: We will treat you with courtesy and consideration at all times and will, in normal circumstances, strive to:

- help you to understand and meet your tax obligations;
- explain to you the reasons for decisions made by us concerning your affairs;
- finalise refund requests within ... days/[as quickly as possible] and, where the law allows, pay you interest on the amount;
- answer written enquiries within ... days/ [as quickly as possible];
- deal with urgent requests as quickly as possible;
- answer your telephone call promptly and without unnecessary transfer;
- return your telephone call as quickly as possible;
- keep your costs in complying with the law to a minimum;
- give you the opportunity to have your certified legal or taxation adviser present during any investigation; and
- send you, within ... days/[as quickly as possible] of the completion of an investigation, written advice of the result of that investigation including the reasons for any decision and, where an assessment has been issued, details of how the assessment was calculated.

2. Your right of appeal: We will, in normal circumstances, strive to:

- fully explain your rights of review, objection and appeal if you are unsure of them or need clarification;
- review your case if you believe that we have misinterpreted the facts, applied the law incorrectly or not handled your affairs properly;
- ensure that the review is completed in a comprehensive, professional and impartial manner by a representative who has not been involved in the original decision;
- determine your objection within ... days/[as quickly as possible], unless we require more information to do so, or the issues are unusually complex;
- give you reasons if your objection has been completely or partially disallowed; and
- request further information from you only where it is necessary to resolve the issues in dispute.

3. Your right to pay no more than the correct amount of tax: We will:

- act with integrity and impartiality in all our dealings with you, so that you pay only the tax legally due and that all credits, benefits, refunds and other entitlements are properly applied.

4. Your right to certainty: We will, in normal circumstances, strive to:

- provide you with advice about the tax implications of your actions;
- let you know at least ... days/[as quickly as possible] before the conduct of an interview;
- advise you of the scope of an interview and our requirements; and
- arrange a suitable time and place for the interview and allow you time to prepare your records.

5. Your right to privacy: We will:

- only make enquiries about you when required to check that you have complied with your tax obligations;
- only seek access to information relevant to our enquiries; and
- treat any information obtained, received or held by us as private.

6. Your right to confidentiality and secrecy: We will:

- not use or divulge any personal or financial information about you unless you have authorized us in writing to do so or in situations where permitted by law; and
- only permit those employees within the administration who are authorized by law and require your personal or financial information to administer our programs and legislation, to access your information.

Vir: <http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006

Slika 2: Primer Irske

Box 2. Ireland—Revenue Customer Service Charter

Revenue collects taxes and duties which fund the provision of public services for the benefit of all citizens. Revenue protects society through its Customs Service working on frontier control. The effective and fair administration of tax and customs law requires Revenue and citizens to recognise certain basic rights and responsibilities. This Customer Charter sets out mutual expectations in this context.

Consistency, Equity and Confidentiality

- Revenue will administer the law fairly, reasonably and consistently and will seek to collect no more than the correct amount of tax or duty.
- Revenue will treat the information you give us in confidence and ensure that it will not be used or disclosed except as provided for by law.

Courtesy and Consideration

- You can expect to be treated courteously, with consideration and in a non-discriminatory way in your dealings with Revenue.
- We expect you to treat Revenue officials with courtesy and to give them all reasonable cooperation.

Information and Assistance

- You can expect to be given the necessary information and all reasonable assistance to enable you to clearly understand and meet your tax and customs obligations and to claim your entitlements and credits.
- We expect you to provide true and correct information in all your contacts with Revenue and to advise Revenue in a timely manner of developments (such as change of address, commencement or cessation of business) that are relevant to your tax and customs affairs.

Presumption of Honesty

- You can expect to be treated as honest in your dealings with Revenue unless there is clear reason to believe otherwise and subject to Revenue's responsibility for ensuring compliance with tax and customs law.
- We expect you to deal in an honest way with Revenue by returning the tax and duty which you are due to pay and seeking only those entitlements and credits to which you are due.

Compliance Costs

- You can expect that Revenue will administer the tax and duty regimes in a way that will minimise, as far as possible, compliance costs.
- We expect you to maintain proper records and accounts and to ensure that your Returns and Declarations are completed fully, accurately and in a timely manner.

Complaints, Review and Appeal

There are comprehensive complaints and appeal procedures open to all customers of Revenue and we

encourage you to avail of these if you are in any way dissatisfied with the service you receive from us.

- You can expect that if you make a complaint, Revenue will deal with it promptly, impartially and in confidence; and That availing of Revenue's own complaints procedures will never prejudice your rights to raise issues with the Ombudsman or lodge, within the statutory time limits, a formal appeal to the Office of the Appeal Commissioners against an assessment raised by Revenue or against certain determinations made by Revenue officials.

Vir: <http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006

Slika 3: Primer Singapurja

Box 3. Our Service Pledge—Inland Revenue Authority of Singapore

We are committed to providing excellent service. You can expect courtesy, competence, clarity and convenience from us.

Courtesy. We will be attentive and polite when we serve you.

Competence. We will ensure that you are served by well-trained officers and our tax assessments are accurate.

Clarity. We will provide clear and complete information to help you fulfill your tax obligations.

Convenience. We will continuously seek improvements to make it simple for you to meet your tax obligations.

We will respond to you in a timely manner :

We will answer most of your telephone calls within 2 minutes.

We will reply to most letters within 3 weeks.

We will usually attend to you within 20 minutes when you visit us.

We will usually make refunds to you within 30 days.

We recognise your desire for excellent service. To help us deliver service to meet your expectations, we

need your co-operation to: 1) be timely in filing your return; 2) give us accurate and complete information; 3) pay your tax on time; and 4) comply with tax laws.

Vir: <http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006

Slika 4: Primer Avstralije

Box 4. Rights in Taxpayers' Charter—Australian Taxation Office**Your rights**

You can expect us to:

- A. Treat you fairly and reasonably.
- B. Treat you as being honest in your tax affairs unless you act otherwise.
- C. Offer you professional service and assistance to help you understand and meet your obligations.
- D. Accept you can be represented by a person of your choice and get advice about your tax affairs.
- E. Respect your privacy.
- F. Keep the information we hold about you confidential in accordance with the law.
- G. Give you access to information we hold about you in accordance with the law.
- H. Give you advice and information you can rely on.
- I. Explain to you the decisions we make about your tax affairs.
- J. Respect your right to a review.
- K. Respect your right to make a complaint.
- L. Administer the tax system in a way that minimises your costs of compliance.
- M. Be accountable for what we do.

Vir: <http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006

Slika 5: Odgovornost oblasti

Box 6. 'Responsive Government —Doing more with less but doing it nicer'

"Services to the community are a substantive part of government budgets and public policy. Community demand for public services is increasing and governments face resource constraints arising from the pressure to achieve budget surpluses. The demand is for greater value, which is better service at lower cost. The choice is stark; governments have to increase productivity and service quality or reduce services. At the same time, recipients of public services or their advocates increasingly expect to participate in the design and delivery of public services (O'Faircheallaigh *et al.* 1999). Together, this has created pressure for substantive changes in the funding and delivery of public services to increase efficiency, effectiveness and responsiveness to users. Governments have responded to these pressures with public management reforms intended to improve performance by making service providers more accountable for results achieved. Performance management is the foundation of what has become known as New Public Management (NPM) (Hood 1991; Pollitt 1995; Hughes 1998). Governments want to improve quality and cost-effectiveness of public services for the benefit of users or clients, taxpayers and the community.

Since 1990, the OECD's Public Management Committee (PUMA) reports, analyzing and evaluating public management developments in member countries, have supported managerialist reforms including service quality initiatives (PUMA 1994, 1996, 1997, 1999b). In March 1996, the OECD held its first ministerial meeting on public management chaired by Alice Rivlin, then director of the US Office of Budget and Management (Osborne and Plastrik 1997: 8). The summary report of that meeting identified a number of similarities in public management reform in member countries. These included decentralization; re-examining the role of government (what it should do and pay for); downsizing; contracting, market mechanisms and user charges; customer orientation including explicit quality standards for public services; benchmarking; and simplifying and reducing the costs of regulation.

Service Charters are in essence a quality assurance strategy that offers a type of consumer guarantee. An explicit objective is to improve the responsiveness of public services providers to clients or users. The UK Citizen's Charter pioneered the application of consumerism to public services (Walsh 1994). Despite the title, the Citizen's Charter conceived of consumers of public services as customers rather than citizens. PUMA has had a role in disseminating the UK experience in developing the first comprehensive Service Charter initiative. Customer service plans, introduced in the USA in 1993 by the Clinton Administration, and the Australian Government Service Charters introduced by the Howard Government in 1998, were both influenced by the Citizen's Charter.

The Service Charter initiatives are based on a common idea of extending the market logic of consumer sovereignty to public services provision (Pollitt 1994; Walsh 1994). There are essentially two approaches to increasing the sovereign power of consumers of public services. The first is to make providers more responsive to consumers by consultation and more accountable to government and the community through performance monitoring. Consumer power depends on the effectiveness of voice mechanisms. The second approach is to make providers more responsive to consumers by providing consumers with choice based on competition between providers of public services. Despite the rhetoric of choice, Service Charters generally rely on voice mechanisms in the form of monitoring performance against specified standards and complaint mechanisms. Service Charters programs have incorporated a range of quality assurance techniques including setting service standards, consultative mechanisms, providing information to citizens and clients, complaints and redress mechanisms and quality awards."

Vir: <http://www.oecd.org>, 20. 12. 2006